

DUTCH BIRDING

VOLUME 29 • NO 1 • 2007

Dutch Birding

Internationaal tijdschrift over
Palaarctische vogels

REDACTIE
Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Nederland
fax 023-5376749
e-mail editors@dutchbirding.nl

FOTOREDACTIE
Dutch Birding
p/a René Pop
Postbus 31
1790 AA Den Burg-Texel
Nederland
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl

ABONNEMENTENADMINISTRATIE
p/a Jeannette Admiraal
Iepen laan 11
1901 ST Castricum
Nederland
e-mail circulation@dutchbirding.nl

BESTUUR
Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Nederland
e-mail dba@dutchbirding.nl

**COMMISSIE DWAALGASTEN
NEDERLANDSE AVIFAUNA
CDNA**
Postbus 45
2080AA Santpoort-Zuid
Nederland
e-mail cdna@dutchbirding.nl

**COMMISSIE SYSTEMATIEK
NEDERLANDSE AVIFAUNA
CSNA, p/a George Sangster
Stevenshof 17
2312 GM Leiden
Nederland
e-mail csna@dutchbirding.nl**

TELEFOONLIJNEN
3900-BIRDING (= 0900-2473464)
(vogelijjn, EUR 0.35/min)
010-4281212 (inspreeklijn)

INTERNET
www.dutchbirding.nl

Dutch Birding

HOOFDREDACTEUR Arnold van den Berg (tel 023-5378024,
e-mail amoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

ADJUNCT HOOFDREDACTEUR Enno Ebels (tel 030-2961335, e-mail enno.ebels@dutchbirding.nl)

UITVOEREND REDACTEUR André van Loon (tel / fax 020-6997585,
e-mail andre.van.loon@dutchbirding.nl)

FOTOGRAFISCH REDACTEUR René Pop (tel 0222-316801, fax 0222-316802,
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl)

REDACTIERAAD Peter Adriaens, Ferdy Hieselaar, Roy Slaterus, Roland van der Vliet en Rik Winters

REDACTIE-ADVIESRAAD Peter Barthel, Mark Constantine, Gunter De Smet, Dick Forsman, Ricard Gutiérrez, Anthony McGeehan, Killian Mullarney, Klaus Malling Olsen, Magnus Robb, George Sangster, Hadoram Shirihai, Brian Small en Lars Svensson

REDACTIEMEDEWERKERS Rob van Bemmelen, Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Nils van Duivendijk, Jan Eerbeek, Joris Elst, Dick Groenendijk, Marcel Haas, Jan van der Laan, Hans van der Meulen, André van der Plas, Kees Roselaar, René van Rossum, Peter de Rouw en Vincent van der Spek

PRODUCTIE EN LAY-OUT André van Loon en René Pop

ADVERTENTIES Laurens Steijn, p/a Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam
e-mail advertising@dutchbirding.nl

ABONNEMENTEN De abonnementsprijs voor 2007 bedraagt: EUR 34.00 (Nederland), EUR 37.00 (Europa) en EUR 40.00 (landen buiten Europa).

U kunt zich abonneren door het overmaken van de abonnementsprijs op girorekening 01 50 697 (Nederland), girorekening 000 1592468 19 (België) of bankrekening 54 93 30 348 van ABN•AMRO (Castricum), o/v 'abonnement Dutch Birding'. Alle rekeningen zijn ten name van de Dutch Birding Association. Het abonnement gaat in na ontvangst van de betaling.

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift. Het publiceert originele artikelen en mededelingen over morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de Benelux, Europa en elders in het Palaarctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied en andere gebieden.

De volgorde van vogels in Dutch Birding volgt in eerste instantie een klassieke 'Wetmore-indeling'. Binnen dit raamwerk worden voor taxonomie en naamgeving de volgende overzichten aangehouden: *Dutch Birding-namen* door A B van den Berg (2006, Amsterdam) (taxonomie en wetenschappelijke, Nederlandse en Engelse namen van West-Palaarctische vogels); *Vogels van de wereld - complete checklist* door M Walters (1997, Baarn) (Nederlandse namen van overige vogels van de wereld); en *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world* (derde editie) door E C Dickinson (redactie) (2003, Londen) (taxonomie en wetenschappelijke en Engelse namen van overige vogels van de wereld).

Een lijst met tarieven voor de vergoeding van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar bij de redactie.

Dutch Birding Association

BESTUUR Theo Admiraal (penningmeester), Gijsbert van der Bent (voorzitter, tel 071-4024547), Arjan van Egmond, Wietze Janse, Marc Plomp (secretaris, tel 0348-433730) en Laurens Steijn; tevens is de redactie van Dutch Birding meteen zetel vertegenwoordigd.

BESTUURSMEDEWERKERS Jeannette Admiraal, Leon Boon, Albert van den Ende, Leo Heemskerck, Arnold Meijer, Chris van Rijswijk, Henk van Rijswijk, Willem van Rijswijk, Vincent van der Spek, Michel Veldt, Jeroen van Vianen en Peter Weiland.

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA)

LEDEN Ruud Brouwer, Nils van Duivendijk, Dick Groenendijk, Teus Luijndijk, Laurens Steijn (secretaris, tel 020-7765127), Roland van der Vliet (voorzitter, tel 030-2970013), Arend Wassink en Pim Wolf. **MEDEWERKER** Max Berlijn (archivaris). De CDNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.

Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA)

LEDEN Arnold van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar en George Sangster (secretaris, tel 071-5143790). De CSNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.

© 2007 St ichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de foto grafen en tekenaars. ISSN 01 67-2878 .

Drukkerij robstolk®, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Nederland

Dutch Birding

CHIEF EDITOR Arnoud van den Berg (tel +31-235378024, e-mail arnoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

DEPUTY CHIEF EDITOR Enno Ebels (tel +31-302961335, e-mail enno.ebels@dutchbirding.nl)

EXECUTIVE EDITOR André van Loon (tel / fax +31-206997585, e-mail andre.van.loon@dutchbirding.nl)

PHOTOGRAPHIC EDITOR René Pop (tel +31-222316801, fax +31-222316802, e-mail rene.pop@dutchbirding.nl)

EDITORIAL BOARD Peter Adriaens, Ferdy Hieselaar, Roy Slaterus, Roland van der Vliet and Rik Winters

EDITORIAL ADVISORY BOARD Peter Barthel, Mark Constantine, Gunter De Smet, Dick Forsman, Ricard Gutiérrez, Anthony McGeehan, Killian Mullarney, Klaus Malling Olsen, Magnus Robb, George Sangster, Hadoram Shirihai, Brian Small and Lars Svensson

EDITORIAL ASSISTANTS Rob van Bemmelen, Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Nils van Duivendijk, Jan Eerbeek, Joris Elst, Dick Groenendijk, Marcel Haas, Jan van der Laan, Hans van der Meulen, André van der Plas, Kees Roselaar, René van Rossum, Peter de Rouw and Vincent van der Spek

PRODUCTION AND LAY-OUT André van Loon and René Pop

ADVERTISING Laurens Steijn, c/o Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam
e-mail advertising@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTIONS The subscription rate for 2007 is: EUR 34.00 (Netherlands), EUR 37.00 (Europe) and EUR 40.00 (countries outside Europe).

Subscribers in Belgium, Denmark, Finland, Germany, Norway and Sweden are kindly requested to pay the subscription fee to our local bank accounts in these countries. Details can be found on the internet (www.dutchbirding.nl).

British subscribers are requested to pay exclusively by Sterling cheque. This cheque can be sent to Dutch Birding, c/o Jeannette Admiraal, Iepenlaan 11, 1901 ST Castricum, Netherlands.

Subscribers in other countries can make their payment by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please send an e-mail indicating your credit card type, account number, the expiry date and full address details to circulation@dutchbirding.nl. The subscription starts upon receipt of payment and already published issues will be sent.

Dutch Birding is a bimonthly journal. It publishes original papers and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region and other regions.

The sequence of birds in Dutch Birding basically follows a classic 'Wetmore sequence'. Within this framework, the following lists are used for taxonomy and nomenclature: *Dutch Birding's names* by A B van den Berg (2006, Amsterdam) (taxonomy and scientific, Dutch and English names of Western Palearctic birds); *Vogels van de wereld - complete checklist* by M Walters (1997, Baarn) (Dutch names of remaining birds of the world); and *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world* (third edition) by E C Dickinson (editor) (2003, London) (taxonomy and scientific and English names of remaining birds of the world).

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editors.

Dutch Birding Association

BOARD Theo Admiraal (treasurer), Gijsbert van der Bent (president, tel +31-714024547), Arjan van Egmond, Wietze Janse, Marc Plomp (secretary, tel +31-348433730) and Laurens Steijn; the editors of Dutch Birding also have one seat in the board.

BOARD ASSISTANTS Jeannette Admiraal, Leon Boon, Albert van den Ende, Leo Heemskerck, Arnold Meijer, Chris van Rijswijk, Henk van Rijswijk, Willem van Rijswijk, Vincent van der Spek, Michel Veldt, Jeroen van Vianen and Peter Weiland.

Dutch rarities committee (CDNA)

MEMBERS Ruud Brouwer, Nils van Duivendijk, Dick Groenendijk, Teus Luijendijk, Laurens Steijn (secretary, tel +31-207765127), Roland van der Vliet (chairman, tel +31-302970013), Arend Wassink and Pim Wolf. **ASSISTANT** Max Berlijn (archivist). The CDNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

Dutch committee for avian systematics (CSNA)

MEMBERS Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar and George Sangster (secretary, tel +31-715143790). The CSNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

© 2007 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by drukkerij robstolk®, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Netherlands

Dutch Birding

*International journal on
Palearctic birds*

EDITORS

Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Netherlands
fax +31-235376749
e-mail editors@dutchbirding.nl

PHOTOGRAPHIC EDITOR

Dutch Birding
c/o René Pop
Postbus 31
1790 AA Den Burg-Texel
Netherlands
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTION ADMINISTRATION

c/o Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Netherlands
e-mail circulation@dutchbirding.nl

BOARD

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Netherlands
e-mail dba@dutchbirding.nl

DUTCH RARITIES COMMITTEE

CDNA
Postbus 45
2080 AA Santpoort-Zuid
Netherlands
e-mail cdna@dutchbirding.nl

DUTCH COMMITTEE FOR

AVIAN SYSTEMATICS
CSNA, c/o George Sangster
Stevenshof 17
2312 GM Leiden
Netherlands
e-mail csna@dutchbirding.nl

INTERNET
www.dutchbirding.nl

Artikelen / papers

Redactiemedelingen / editorial notes

Masters of Mystery

Recensies / reviews

Corrigenda

Aankondigingen & verzoeken / announcements & requests

DBA-nieuws

WP reports

Recente meldingen / recent reports

DB Actueel

Voorplaat / front cover

- 1 Species limits in the House Bunting complex *Guy M Kirwan & Hadoram Shirihai*
- 19 Oosterse Vorkstaartplevier bij Doniaburen in augustus 1997 [ORIENTAL PRATINCOLE NEAR DONIABUREN IN AUGUST 1997] *Gerald Driessens & Mark Zekhuis*
- 25 Groenlandse Witstuitbarmsijs te Huisduinen in oktober 2003 en determinatie, taxonomie en voorkomen [HORNEMANN'S REDPOLL NEAR HUISDUINEN IN OCTOBER 2003 AND ITS IDENTIFICATION, TAXONOMY AND OCCURRENCE] *Arnoud B van den Berg, Enno B Ebels & Magnus S Robb*
- 31 Zanggors op Kabbelaarsbank in april 2006 [SONG SPARROW AT KABELLAARSBANK IN APRIL 2006] *Pim A Wolf & Enno B Ebels*
- 34 Naamgeving van taxa in Dutch Birding *Redactie Dutch Birding*
- 35 Solutions of sixth round 2006: Yelkouan Shearwater and Baird's Sandpiper; First round 2007 *Rob S A van Bemmelen, Dick Groenendijk & Jan Eerbeek*
- 40 *Aves raras de España. Un catálogo de las especies de presentación ocasional* by Eduardo de Juana *José Luis Copete*
- 41 *Vogels van Gambia en Senegal* (dvd) door Chris Groenendijk & Paul van Hoek *Wietze Janse*
- 41
- 42 Vernieuwde online-invoer van BSP-waarnemingen
- 42 Dutch Birding-vogeldag op 17 maart 2007 te Lunteren; Uitbreiding DBA-bestuur
- 43 late November 2006-early January 2007 *Arnoud B van den Berg & Marcel Haas*
- 59 Nederland: november-december 2006 *Ruud M van Dongen, Remco Hofland & Peter W W de Rouw*
- 68 België: november-december 2006 *Gerald Driessens*
- 72 Paul Coopmans died; New species of bush-warbler; New species of hanging-parrot; New species of liocichla; Katvogel te Kallo [GREY CATBIRD]; Blauwstaart in Zandvoort [RED-FLANKED BLUETAIL]; Grote Barmsijs met ring uit Noordoost-China in Meijendel [MEALY REDPOLL FROM NORTH-EASTERN CHINA]
- Eleonora's Valken / Eleonora's Falcons *Falco eleonora*, Oued Ksab, Chiadma, Marokko, 3 oktober 2006 (*Arnoud B van den Berg*)

Species limits in the House Bunting complex

Guy M Kirwan & Hadoram Shirihai

The 'House Bunting complex' *Emberiza striolata* sensu lato has traditionally been viewed as a single polytypic species comprising five or six subspecies (Vaurie 1956, 1959, Cramp & Perrins 1994, Byers et al 1995, Dickinson 2003). The overall range of the complex spans north-western India discontinuously west through Iran, Arabia and the Levant to coastal north-eastern Africa, south to northern Kenya, thence discontinuously through the Sahara to Morocco (Cramp & Perrins 1994, Byers et al 1995). The subspecies comprise two discrete groups, one in southern and western Asia and north-eastern Africa (Striated Bunting, *striolata* group), and the other in north-western Africa east to the central Sahara desert (House Bunting, *sahari* group). Due to the relative lack of ornithological work in much of the Sahara, the boundary between the groups is unclear but was mapped as being possibly in western Sudan or Chad by Byers et al (1995). Certain general differences in plumage and behaviour have been noted between the two groups but there has been no detailed attempt to review their systematics, although Vaurie (1956) notes that the 'two are very distinct', and Svensson et al (1999) consider it likely that they would be considered separate species in the future, unlike Cramp & Perrins (1994) who, in contrast, consider geographical variation within House Bunting to be 'rather slight'. The latter view has almost certainly assisted in quelling interest in this group among field observers. In fact, like several other subspecific taxa considered by Vaurie in his work on Palearctic birds to be unusually well delimited, recent work by ourselves and others suggests that these might be better treated as species (eg, Shirihai et al 2001, Kirwan 2004, Shirihai & Svensson in prep).

Here, we review differences between the two subspecies groups, comprehensively detailing the plumage characters, at all ages and seasons, that discriminate them, present sonagrams and written analysis of the differences in vocalizations, critique the diagnosability of all taxa within the complex, present and statistically analyse mensural data from most taxa, and thereby re-evaluate the species' taxonomy.

Material and methods

We studied all available material relating to these taxa held in the Natural History Museum (NHM, Tring, England), namely: 139 specimens of *striolata*, seven (including the type specimen) of *dankali*, 37 (including the type specimen) of *jebelmarrae*, two (including the type specimen) of *saturiator*, 44 of *sahari* and four (including the type specimen) of *theresae*. Specimens were generally sexed according to label data but these

were checked against literature in the case of suspect identifications. Additional material was studied as follows: at the Field Museum of Natural History (FMNH, Chicago, USA), eight specimens of *sahari*, three specimens of *sanghae* (including the holotype) and 10 specimens of *striolata*; and at the National Museum of Natural History (NMNH, Washington DC, USA), five specimens of *sahari*, three specimens of *striolata* and 22 specimens of *saturiator*. The following data were obtained from each specimen (where possible): wing-length (flattened), tail-length and culmen-length (to skull), using a standard metal wing-rule with a perpendicular stop at zero (accurate to 0.5 mm), and dial calipers (accurate to 0.1 mm). Specimens for which an incomplete series of mensural data was available were excluded from statistical analysis, which was restricted to those specimens analysed at Tring. A broad range of material, pertaining to all forms held in NHM was photographed, using a Nikon Coolpix 885 digital camera, in natural light. Further, we solicited digital photographs of specimens of *sahari*, *saturiator* and *jebelmarrae* from the American Museum of Natural History (AMNH, New York, USA). In addition, we have extensive field experience of the following taxa: *striolata*, *saturiator* and *sahari*.

North-east African and Asian group

Three subspecies are generally acknowledged for these birds: nominate *striolata* (M H K Lichtenstein, 1823), from India to coastal Sudan and Eritrea, and north to Israel; *jebelmarrae* (Lynes, 1920) in western Sudan; and *saturiator* (Sharpe, 1901) elsewhere in Sudan, Ethiopia and south to Kenya. Compared with *striolata*, *jebelmarrae* (which was restricted to the confines of Jebel Marra by Byers et al 1995) has darker head and upperparts streaking, with darker and browner underparts, and is more heavily streaked above and deeper rufous below than *saturiator*. Lynes (Bull Br Ornithol Club 41: 34-35, 1920) considered male *jebelmarrae* to be larger than *saturiator*, with a less noticeable white supercilium and moustachial stripe than *striolata*, whilst he regarded the female as being more richly red-brown throughout than *striolata*. To us, *jebelmarrae* appears consistently more richly saturated over the entire underparts than either *saturiator* or *striolata*. Byers et al (1995), followed by Fry & Keith (2004), consider those from eastern Chad and the lowlands of north-eastern Darfur (Sudan) to be intergrades with *sahari* but Meinertzhagen (1954) and Mackworth-Praed & Grant (1955) regard *jebelmarrae* as a synonym of *saturiator*, a recommendation rejected by Vaurie (1956) and most subsequent commentators (see below); in our view, *jebelmarrae* seems usually

diagnosable (but see below). Three males of *jebelmarrae* (NHM 1922.12.8.1709–1711), taken from El Mahla and Jebel Meidab, in northern Darfur, are labelled as being intergrades with *sahari* (and were also considered as such by Traylor (1960), but all appear to be rather normal examples of *jebelmarrae* in having deeply saturated underparts, heavily streaked upperparts and a weak supercilium, and are within the range of variation exhibited by this form (see Discussion).

Although Paynter & Storer (1970) also thought that *jebelmarrae* might prove to be a synonym of *saturiator*, the latter subspecies is usually considered to be more similar to *striolata*, being only somewhat larger and darker, especially on the head (Byers et al 1995), more heavily streaked (Vaurie 1956) and with narrower rufous fringes to the tertials, primary coverts and greater coverts (Fry & Keith 2004). Versus long series of *striolata* from north-eastern Africa, we found that in those held in NHM and NMNH only the heavier head streaking of *saturiator* appeared to be a valid character to separate the two. The head streaking and, indeed, overall head and upperparts pattern is extremely similar in *saturiator* and *jebelmarrae*, and the two are perhaps only usually separable on the level of saturation to the underparts (*saturiator* is only rarely as dark as African Rock Bunting *E tahapisi*), and even here more research is needed, given that we have examined relatively few specimens. Two males of *saturiator* (AMNH 447243 and 246426), from present-day Kenya, have the underparts richly coloured throughout the lower breast to vent, just like all *jebelmarrae* we have examined, and this is also true of some specimens of *saturiator* in NMNH. Should it prove that many *saturiator* display equally identical plumage to *jebelmarrae* as the AMNH specimens, this would strongly suggest that Meinertzhagen (1954), Mackworth-Praed & Grant (1955), Niethammer (1955) and Paynter & Storer (1970) were correct to consider *jebelmarrae* a junior synonym of *saturiator*. A complete synonymy of *Emberiza striolata* should also include *Fringillaria [Emberiza] kovacsi* Madarász, 1912, described on the basis of a single male from Gara Mullata-Tal, Abyssinia, collected on 12 August 1911, and deemed indistinguishable from *saturiator* by Sclater (1930: 832).

We agree with Vaurie (1956) and Cramp & Perrins (1994) that Asian and African populations of nominate *striolata* are best considered as too similar to warrant use of the name *tescicola* Koelz, 1954 (described from Isin, Iran), for southern Iranian and Indian birds, based on our examination of type material held in FMNH. *Dankali* Thesiger & Meynell, 1934, described from seven specimens (of which we have seen the entire series) taken at Danakil, Ethiopia, is also inseparable from nominate *striolata*. *Dankali* is considered to have the ground colour of the head pure white, rather than buff (being like *saturiator* in this respect), and the back is stated to be washed buff, but in practice differs insufficiently from *saturiator* and *striolata* in these features (or others) amongst those we have examined.

North-west African group

This group comprises two or three taxa: *sanghae* Traylor, 1960, in northern Senegal, Mauritania and southern Mali (but restricted to the latter region by Byers et al 1995); *sahari* Levaillant, 1850, from Morocco across Africa to north-western Libya, and the doubtful *theresae* Meinertzhagen, 1939, in south-western Morocco, the last of which is accepted by Byers et al (1995), but ignored by Dickinson (2003) because it had already been discounted by Paynter & Storer (1970) and rejected as a synonym of *sahari* by Vaurie (1956). The subspecific identity of the recently discovered population in northern Mali, in the Adras des Iforas (Adrar des Ifôghas), appears to be unknown (see Moulin et al 2001). Members of this group, presumably all *sanghae*, have reached The Gambia as vagrants, most recently on 9 December 2002 (Clive Barlow in litt) and in November 2004 (three records; Demey 2005). As noted above, several commentators have expressed doubts as to the validity of *theresae* (primarily Vaurie 1956 and Cramp & Perrins 1994), and Borrow & Demey (2001) also mention concerns as to the diagnosability of *sanghae*. Meinertzhagen (1939) described *theresae*, solely from four fresh-plumaged males, as being much deeper chestnut below and darker above than those from Algeria and northern Morocco, but this feature is too variable within *sahari*, with some approaching the holotype of *theresae* (NHM 1965.M.19) in the level of saturation to the underparts, and there is a degree of variation in this feature even within the four specimens of *theresae*. Furthermore, there is no evidence to suggest that *theresae* is darker above when compared with long series of *sahari*. Byers et al (1995) add that the contrast between the belly and breast is better defined than in *sahari*, which is certainly a recognizable trait, but at least some Algerian specimens of *sahari* approach *theresae* in this feature (eg, NHM 1937.12.28.31) and specimen preparation is also likely to affect how appreciable it is. Other features that often vary between taxa of *striolata* sensu lato, eg, the upperparts and head streaking and colour of the wing-coverts, do not differ between *theresae* and *striolata*. In conclusion, we agree with Vaurie (1956) that the rather extensive (but minor) differences between localized populations throughout those parts of the Sahara that have been sampled mean that recognition of such minor and poorly expressed variation appears unwarranted. We cannot meaningfully add to the rationale for such a viewpoint already expressed by Vaurie. Thus, we uphold the decision of more recent authors (eg, Cramp & Perrins 1994, Dickinson 2003, Thévenot et al 2003, Fry & Keith 2004) to treat *theresae* as a junior synonym of *sahari*.

Sanghae was described on the basis of an adult male and an immature male, both from the Bandiagara region of southern Mali, as being much darker than *sahari*, with more chestnut both above and below, but without the heavy dorsal streaking of *jebelmarrae* (Traylor 1960). Byers et al (1995) add to this that the ground colour of the crown and breast is even darker grey and the dark streaking overlaying it thus less ap-

1 Striated Bunting / Gestreepte Gors *Emberiza striolata*, adult male, Negev, Israel, March 2005
(Hadoram Shirihai)

2 House Bunting / Huisgors *Emberiza sahari*, adult male, Talioulène, Central Anti-Atlas, Morocco, 5 April 2006
(Arnaud B van den Berg)

3-4 Female (holotype) of *Emberiza striolata saturiator*, dorsal and ventral views (collected at lake Stephanie (modern-day lake Chew Bahir), Ethiopia, in December 1899), Natural History Museum, Tring, England, March 2005 (Guy M Kirwan/© Natural History Museum)

5-6 Male (holotype) of *Emberiza striolata jebelmarrae*, dorsal and ventral views (collected at Jebel Marra, Darfur, Sudan, in April 1920), Natural History Museum, Tring, England, March 2005 (Guy M Kirwan/© Natural History Museum)

parent than in *theresae*. Whilst we agree that the adult male type of *sanghae* (FMNH 96068) is unusually well saturated chestnut below, the colour of the upperparts, including the head, is within the range of variation we have observed both in the field and museum for *sahari*. Recognition of poorly marked taxa on the basis of potentially inconsistent and rather minor features seems curiously inadvisable, and we suggest that the extreme paucity of available material from the proposed range of *sanghae* must seriously negate the validity of its diagnosis, particularly as some features used in its separation appear, to us, non. Thus, although we lack field experience of birds from the relevant regions, we concur with Lamarche (1981) that *sanghae* appears to be a rather dubious race (although it was admitted by Paynter & Storer 1970), which again apparently shows considerable variability within the various populations ascribed to its geographical range. For instance, Traylor (1960) admitted that the plumage of specimens from nearby areas, such as Timbuktu (c 250 km north of the type locality; also examined by us) and the Air mountains, although also dark, is still obviously closer to *sahari*, thus partially confirming the hypothesis that the many isolated Saharan populations are rather variable in overall plumage saturation. It should also be emphasized that *sanghae* is based on just two specimens, one an immature, and that Traylor (1960) actually examined rather small samples of other taxa, eg, just 14 *sahari* and eight *jebelmarrae*. Given such, it would seem impossible under the 'concept' of subspecies we choose to follow here (Barrowclough 1982, Haffer 2003) to recognise such variation nomenclaturally.

Plumage differences between the two groups

Males

The *striolata* and *sahari* groups are obviously similar to one another in plumage, as well as in structure and gait, but *sahari* has overall less marked plumage, and is slightly larger than *striolata* with a usually longer bill. Especially the male is clearly differentiated from the *striolata* group by the more uniform head and breast, which generally appear more evenly streaked. Specifically, the *sahari* group has a much-reduced, or almost lacks the dark eye-stripe and moustachial stripe, whilst the supercilium averages narrower and is usually less bold and/or less pure white, and the whitish central crown-stripe and rear ear-covert patch usually appears broken or diffuse, or almost absent. In addition, the dark streaking on the crown, throat and breast is narrower and thus less conspicuous in the *sahari* group. Typically, the *sahari* group has a darker, richer rusty-brown mantle, scapulars and rump, with very poorly defined/narrow shaft-streaks being confined to the mantle (which sometimes appears almost unstreaked, whereas in the *striolata* group the upperparts are heavily streaked). Also unlike the *striolata* group, in the *sahari* group the wings appear more uniformly and extensively rufous (being virtually concolorous with the mantle) and usually only the dark tertial centres are

exposed, with there being no trace of any wing-bars. The underparts in the *sahari* group are darker and typically more uniform than in the *striolata* group, being rather distinctly set off from the grey breast.

Females

In both groups, females are generally much duller than males, but despite strong individual variation, *sahari* group females are usually still clearly differentiated from *striolata* group females by the plainer head and breast, and more evenly rufous upperparts and upperwing, as in males.

Plumage variation

Striolata group

The sexes are usually relatively clearly differentiated but seasonal variation is rather limited. Head pattern (especially in male) varies somewhat, including individually, and becomes generally more pronounced with wear.

Spring

Worn plumage, as apparently lacks any pre-nuptial moult. ADULT MALE Wears greyer on head/breast and acquires clearer-cut/darker steel grey or blackish head-stripes, purer white supercilium, whitish-grey submoustachial stripe, and sometimes partially white ear-coverts and median crown-stripe, whilst upperparts bleach paler, becoming sandy-rufous to sandy-grey with more prominent dark streaks.

ADULT FEMALE Usually clearly duller and paler than male, with even more obscure head markings, dark stripes being clearly browner and more diffuse, and pale areas, including supercilium, buffier. Also, more diffuse streaking above and on breast.

FIRST-SUMMER As respective adults but displays even more heavily worn and abraded retained juvenile wing-feathers (although note that adults can wear quite strongly too), and some perhaps even more distinctive if moult contrast among greater coverts and tertials is visible. Apparently only a few individuals undertake limited winter moult, and these are usually first-years (eg, some with contrastingly new, winter-moulted, single tertials have been noted at Eilat, Israel), whilst some first-year males have head markings duller and less boldly patterned, even somewhat approaching those of females.

Autumn

Adult is evenly fresh following complete post-nuptial moult. ADULT MALE Much as spring, but after August-October has broader pale fringes and consequently may appear to have a more evenly and finely grey- and black-streaked head (pale ear-coverts mark and median crown-stripe are often obscured), as well as slightly broader mantle streaking and more uniformly rufous wings.

ADULT FEMALE As spring plumage, but has broader rufous fringes to wing-feathers and appears buffish on head, whilst head and breast are less clearly patterned. Seasonal variation is less obvious than in males, especially when plumage is fresh, making separation of brightest older males and dullest (especially first-winter) females occasionally less straightforward. Adults (of both sexes) are best aged by being evenly fresh without moult limits in wing. However, Roselaar (in Cramp & Perrins 1994, also quoted by Byers et al 1995) describes apparently first-year-types that had retained some old inner or outer primaries or scattered secondaries, although we never have come across birds with such moult patterns.

FIRST-WINTER Following post-juvenile renewal of head, body, all lesser and median wing-coverts, and usually most or all greater coverts and some tertials, as well as all or most tail-feathers, plumage is generally as respective fresh adults. Because many birds moult all greater coverts, tertials and tail-feathers, ageing in autumn (by detecting retained juvenile flight-feathers and primary coverts, which are only indistinctly more worn) is difficult, even in the hand. The few that retain some outer greater coverts and, perhaps, tertials can be aged without difficulty; some also retain a number of outer rectrices, which are slightly more worn and more pointed with a more diffuse rusty tip and edges. Lower mandible also tends to be duller than in adults and iris more dark olive (but by late autumn can already appear almost pure sepia-brown, as in adults). Some first-winter males have head markings and coloration less advanced, being somewhat midway between adult male and female.

JUVENILE Overall browner than subsequent plumages, with soft fluffy body feathering (generally paler and more nondescript than similar female), and duller bill.

Sahari group

The sexes are usually easily differentiated but exhibit rather limited seasonal variation.

Spring

Worn plumage, as apparently lacks any pre-nuptial moult.

ADULT MALE Compared with female, especially note greyer (sometimes almost ash-grey) cast to head and breast (contrasting with warmer cinnamon-buff underparts) and broader and blacker streaking on crown, with more pronounced striping on head-sides.

ADULT FEMALE Duller and paler than male, with strongly obscured head markings, being generally pale buffish-brown, including supercilium, with narrower and denser crown streaking. Throat and upper breast hardly contrast with rest of underparts (which are also less warm/rich rufous), whilst upperparts and upperwings are also duller rufous.

FIRST-SUMMER Much like respective adults but has more strongly worn and abraded retained juvenile wing-feathers (usually just primaries and primary coverts, less frequently some outer greater coverts and tertials, but see below); in some

first-summer females, head colour to some degree approaches that of male. Ageing is not easy as most first-years moult all juvenile median and greater coverts and usually all tertials and even tail-feathers, whilst adults can also become progressively more worn in spring. Pre-nuptial moult is not well documented but it appears that at least some first-years undergo limited (and sometimes extensive) body moult, eg, one from 30 March has mostly retained juvenile wings except freshly moulted tertials, lesser coverts, some median coverts and one inner greater covert, as well as parts of fore body including head.

Autumn

Adult is evenly fresh, following complete post-nuptial moult.

ADULT MALE Much as in spring but at this season has broader pale fringes and consequently more diffuse and uniform head pattern, with paler grey crown and breast.

ADULT FEMALE As spring plumage, but due to broader fringes, especially to head- and breast-feathers, appears overall plainer. Both sexes differ from young in appearing evenly fresh.

FIRST-WINTER Much as respective adults but usually retains quite a number of juvenile wing-feathers, although outer primaries perhaps commonly replaced (Kees Roselaar in litt). Some males have head markings and coloration somewhat midway between adult male and female, and sexing can therefore be difficult.

JUVENILE Body plumage consists of soft fluffy feathering and is paler and more nondescript than female, with rather rufous wings and browner head; bill is duller than in adult female.

Morphometric analysis

Measurements of bill (to skull), wing-length and tail-length were taken, and a summary of these data is presented in table 1. To investigate the similarity of the morphometrics, the data were entered into a Principal Components Analysis (PCA). The average and its standard error of the first two principal component scores were calculated (figure 1). Principal component axis 1 was positively correlated with wing-, bill- and tail-lengths. Principal component axis 2 was positively correlated with bill-length and negatively correlated

TABLE 1 Mean, standard deviation and sample size (in parentheses) of measurements of the House Bunting complex *Emberiza striolata/sahari* (all ages pooled). Sample sizes for other taxa were too small to permit statistical analysis. Specimens of *theresae* were included within *sahari*.

	female			male		
	bill	wing	tail	bill	wing	tail
<i>dankali</i>	9.8 ± 0.57 (2)	72.0 ± 1.41 (2)	62.0 ± 1.41 (2)	9.93 ± 0.1 (4)	74.5 ± 2.65 (4)	60.75 ± 2.22 (4)
<i>jebelmarrae</i>	10.37 ± 0.41 (11)	76.36 ± 2.25 (11)	66.73 ± 3.0 (11)	10.61 ± 0.32 (20)	79.6 ± 2.19 (20)	69.0 ± 2.85 (20)
<i>sahari</i>	10.71 ± 0.42 (20)	74.3 ± 2.43 (20)	66.1 ± 4.05 (20)	10.93 ± 0.49 (28)	75.96 ± 2.13 (28)	65.89 ± 2.64 (28)
<i>striolata</i>	9.76 ± 0.5 (59)	73.14 ± 2.33 (59)	60.75 ± 3.78 (59)	9.78 ± 0.42 (75)	76.54 ± 2.89 (75)	62.96 ± 4.53 (75)

TABLE 2 Bill-depth and bill-width data for different populations of the House Bunting complex *Emberiza striolata/sahari*. Data in mm; sexes combined, excluding juveniles.

population	mean depth (sample size); range	mean width (sample size); range
NW & N Algerian Sahara (<i>sahari</i>)	5.9 (9) 5.5–6.5	6.2 (10) 5.4–7.1
S Tunisia (<i>sahari</i>)	5.8 (8) 5.5–6.2	6.3 (9) 5.6–7.1
Hoggar (<i>sahari</i>)	5.9 (4) 5.6–6.5	5.8 (4) 5.5–6.3
N & C Sudan (<i>striolata</i>)	5.0 (5) 4.8–5.2	5.5 (5) 5.3–5.8
Ethiopia (<i>saturatio</i>)	5.0 (1)	5.8 (1)

7-8 Male (holotype) of *Emberiza sahari sanghae*, dorsal and ventral views (collected at Bandiagara, southern Mali, in March 1934), Field Museum of Natural History, Chicago, USA, August 2006 (Guy M Kirwan/© Field Museum of Natural History)

9-10 Male (holotype) of *Emberiza sahari theresae*, dorsal and ventral views (collected at Andja, south-western Morocco, in November 1938), Natural History Museum, Tring, England, March 2005 (Guy M Kirwan/ © Natural History Museum)

11-12 Range of variation in upper- and underparts of males of *Emberiza striolata saturiator*, dorsal and ventral views (collected by the Childs Frick expedition of 1911-12, principally in modern-day Ethiopia), National Museum of Natural History, Washington DC, USA, August 2006 (Guy M Kirwan/© National Museum of Natural History)

with wing- and tail-lengths. The error bars show 1.96x the standard error of the mean scores and therefore represent the 95% confidence intervals of the mean score. *Dankali* and *striolata* are more similar in structure (although sample size is limited, especially for females) than *sahari* and *jebelmarrae*, of which the axis means are quite distinct. The two last-named taxa are generally the larger of these four taxa. Within these last two, the difference in bill-length is less than differences in wing- and tail-lengths (with *jebelmarrae* larger). Figure 1 reveals that, unsurprisingly, *dankali* is apparently very close to *striolata*, but also sheds no further light on the interesting position of *jebelmarrae* (see below). However, none of the taxa examined via morphometric analysis is particularly well differentiated from any of the others. Kees Roselaar (in litt), however, reported that he had found a marked difference in wing/tail ratio between *sahari* and nominate *striolata* (apparent in small numbers of the four samples of *sahari*, from different geographical regions, versus three such small samples of *striolata* examined), and that the same difference exists also for tail/bill ratio. In addition, depth and width at the bill base differs (depth on average 5.9 mm in *sahari*, 5.0 in *striolata*; bill-width at base of lower mandible 6.1 in *sahari*, 5.6 in *striolata*); see table 2. Future workers with access to more material relating to *saturnator* should endeavour to check these characters to resolve the position of *saturnator/jebelmarrae*.

Vocalizations

We examined recordings, songs and calls, from virtually the entire range of the House Bunting complex (namely from - from west to east - Morocco, Algeria, Tunisia, Mali, Israel, Yemen and Iran), held at the British Library, as well as those on Chappuis (2000), with the only significant gap in our understanding being from north-eastern Africa, particularly the contact zone between the two groups (see below). Further vocalization material was presented by Holyoak (in Cramp & Perrins 1994), wherein data from Jordan, Saudi Arabia, Oman, India and Pakistan are also presented.

Songs from within the range of both groups possess a somewhat Common Chaffinch *Fringilla coelebs*-like quality, but those of *sahari/sanghae* (and presumably *theresae*) are distinctly more complex, less simplistic and stereotyped, appearing more as a compilation of separate phrases (up to three) than *striolata* (well exemplified by sonagram 2E, where the greater range of notes is readily apparent, including the nasal sounds, which appear relatively broader in the sonagram), often with a noticeable Common Chaffinch-like flourish in finale, which *striolata* *sensu lato* always lacks. Both *sahari/sanghae* and *striolata* give repetitively repeated songs, but that of *sahari/sanghae* is less uniform in structure, and regularly reaches marginally lower frequencies (below 2 kHz, see sonagrams 2D-E). As evidenced here (figure 2) and by Holyoak (in Cramp & Perrins 1994), there is some variation in songs within the two groups but the differences between the groups remarked above appear constant both from those

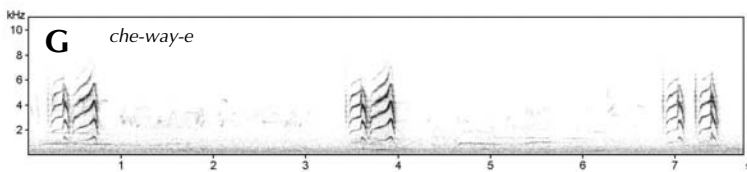
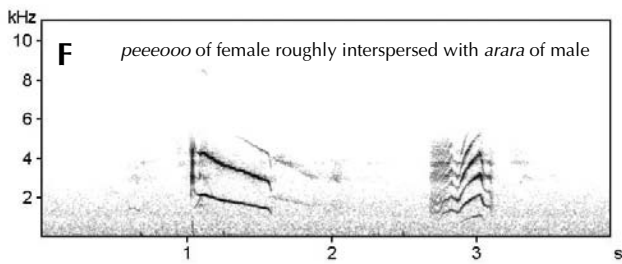
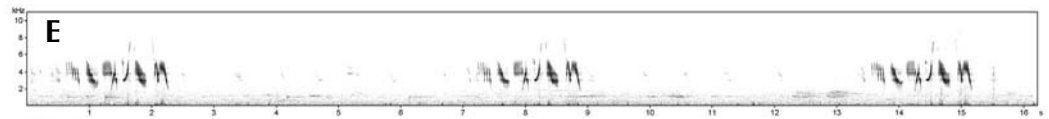
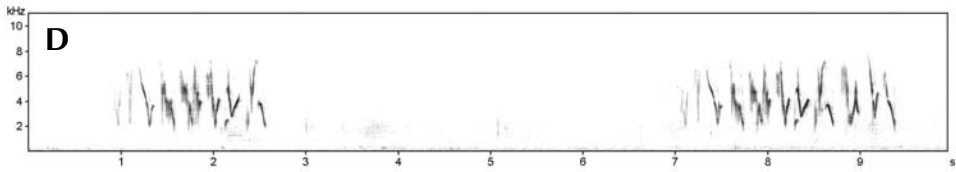
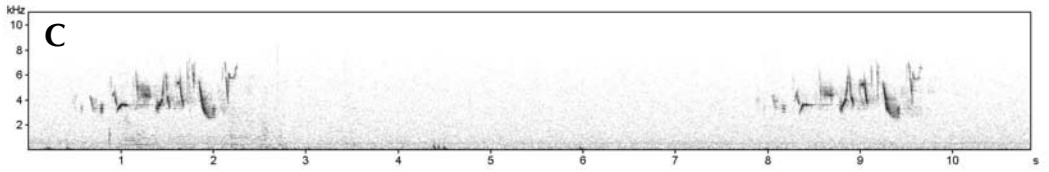
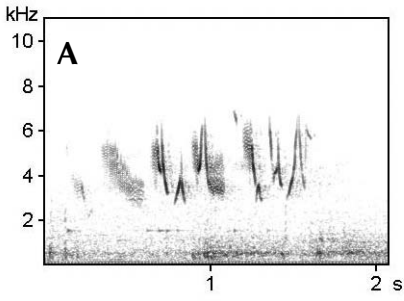
FIGURE 1 Means and 1.96x their standard errors of Principal Component scores 1 and 2 in males and females of the House Bunting complex *Emberiza striolata/sahari*. Principal Component Analysis is based on wing-, bill- and tail-lengths of individuals.

recordings we have examined and in the data presented by Holyoak (in Cramp & Perrins 1994).

Holyoak (in Cramp & Perrins 1994) presented an extraordinarily detailed summation of different calls, many of them of unknown social function, but like Byers et al (1995) we find that, on average, the most common call notes given by the two groups appear to differ, with those of the *sahari* group being a distinctly, if only slightly, higher pitched and squeaker, double-noted *sai-wai* (rendered *dzw-we* in Byers et al 1995), the whole rather nasal and the second part often slightly prolonged. Similar calls, from Israel, of *striolata* are much less nasal, with the second part never appearing slightly drawn.

We have located no recordings of the vocalizations of *jebelmarrae*. Lynes (1924) described it as being 'a small wheezy, tri-syllabic bunting-like song', but this is insufficiently informative to make any positive inferences.

Species limits in the House Bunting complex

Enterprising field workers are urged to sound record this taxon, once the political situation in war-torn Darfur improves sufficiently to permit ornithological visits.

Discussion

A total nine forms have been named within the House Bunting complex: *striolata*, *tescicola*, *dankali*, *kovacsi*, *saturiator*, *jebelmarrae*, *sahari*, *theresae* and *sanghae*. Of these, *tescicola* and *dankali* are synonyms of *striolata*, *kovacsi* a synonym of *saturiator*, whilst *theresae* and *sanghae* are synonyms of *sahari*, in accordance with previous work (principally Vaurie 1956) and our own research (see above). Furthermore, we very strongly suspect that comparison of a larger series of *saturiator* than available to us with *jebelmarrae* will demonstrate that the latter is a synonym of *saturiator*. The relationship of *jebelmarrae* to *saturiator* is urgently in need of further elucidation. We have examined insufficient *saturiator* but if, as mentioned above (see Northwest African and Asian group), underparts coloration is as variable as it appears to be and a significant number possess deeply saturated belly and undertail-coverts, then *jebelmarrae* must represent a synonym of *saturiator*.

In plumage, *jebelmarrae* appears to represent a 'bridge' between nominate *striolata* and *sahari*, having more rufous in the lesser and median wing-coverts than typical *striolata*, and more deeply saturated underparts than the latter, but retaining the head pattern of *striolata*, as well as the more heavily streaked upperparts of that taxon. Within *jebelmarrae*, there is some individual (rather than seasonal or sex-related) variation in the degree of saturation in the wing-coverts and upperparts streaking. All three specimens examined by us that were considered to be intermediate between *jebelmarrae* and *sahari* (see Northeast African and Asian group), in our opinion fall well within the range of variation exhibited by *jebelmarrae*, eg, only NHM 1922.12.8.1709 has deeply saturated smaller wing-coverts, and all possess head patterns entirely typical of the *striolata* group. We have not seen those specimens (five, held in the Zoologisches Forschungsinstitut und Museum Alexander Koenig, Bonn, Germany) from the Ennedi Massif in north-eastern Chad, described by Niethammer (1955) as being intermediate between *saturiator* and *sahari*, but the details provided leave some doubt as to whether they are true intermediates, and we suspect that they merely represent dark *sahari* (see the discussion above concerning the validity of the race *sanghae*). Indeed, Kees Roselaar (in litt) confirmed that his examination of these specimens suggests that they are perfectly diagnosable as *sahari*.

Differences in the ecology of the two groups have been cited amongst the rationale for a split. It is ap-

parent that the *sahari* group is broadly commensal, being relatively tame, and frequently entering houses and using buildings for nesting, whereas the *striolata* group is much less closely associated with man, being more secretive, favouring uninhabited areas and only comparatively rarely seeking food in cultivated areas (see Byers et al 1995, Svensson et al 1999). Whilst these ecological differences do offer additional support to the supposition that two species are involved, it should be noted that, in both Morocco and Tunisia, *sahari* may be found breeding well away from habitation, in wild rocky areas typical of *striolata* (Schneider 2005, and references cited therein). Lynes (1924) found those birds that he considered intermediate between *sahari* and *jebelmarrae* (see above for discussion of this issue) to be somewhat commensal, in that they were 'always near villages and cultivation', with one nest being placed in the roof of a building, demonstrating that the *striolata* group may also occur in close proximity to man, although Koelz (1983) mentions that, in India and Persia, he only found it in barren landscapes or breeding in proximity to abandoned buildings.

Conclusions

We consider that only three taxa within the House Bunting complex are certainly diagnosable, namely *striolata*, *sahari* and *saturiator/jebelmarrae*, with further research being necessary to determine whether *jebelmarrae* is a synonym of *saturiator* or a diagnosable taxon in its own right. Furthermore, on the basis of morphology, vocalizations and, to a large extent, ecology, we consider that *striolata* (including the subspecies *saturiator/jebelmarrae*) and *sahari* represent two species-level taxa, although whether they have progressed beyond the level of allospecies status as discussed by Helbig et al (2002) requires further work, principally molecular research. The two-species theory seems to be reinforced by scoring the differences between the two groups under the more qualitative system for assigning species rank being developed by Collar (2006) and co-workers. It is clear that, in the central and eastern Sahara, *striolata* and *sahari* are relatively close morphologically, with the form *saturiator/jebelmarrae* of *striolata* being rather close in appearance to *sahari*, which in turn appears rather darker on the upperparts and head, at least locally, in parts of the southernmost and easternmost points of its range. These facts hint at a relatively young speciation event but in contrast with previous authors, who have pointed to the existence of small numbers of apparent intergrades between the *sahari* and *striolata* (*jebelmarrae*) groups as evidence for maintaining the complex as a single species, we consider that at least some of the

FIGURE 2 Sonagrams of taxa of the House Bunting complex *Emberiza striolata/sahari*: **A** Song of *E striolata striolata*, Iran, 1 May 1971 (*P A D Hollom*) **B** Song of *E s striolata*, Ze'elim Canyon, Israel, 2 April 1985 (*BBC*). **C** Song of *E s striolata*, Wadi Hadramawt, eastern Yemen, 2 May 1993 (*P A J Davidson*) **D** Song of *E s sanghae*, east of Mopti, Mali, 8 February 1969 (*Claude Chappuis*) **E** Song of *E sahari*, Beni Abbes, Saoura, Algeria, 25 May 1966 (*E D H Johnson*) **F** Male and female calls of *E sahari*, Beni Abbes, Saoura, Algeria, 25 March 1966 (*E D H Johnson*) **G** Calls of *E sahari*, north of Agadir, Morocco, 30 January 1987 (*Lars Svensson*)

13 Striated Bunting / Gestreepte Gors *Emberiza striolata*, male, Eilat, Israel, April 1990 (*Hadoram Shirihai*).
Same bird as in plate 15 and 17.

14 Striated Bunting / Gestreepte Gors *Emberiza striolata*, female, Eilat, Israel, April 1990 (*Hadoram Shirihai*).
Same bird as in plate 16 and 18.

15 Striated Bunting / Gestreepte Gors *Emberiza striolata*, male, Eilat, Israel, April 1990 (*Hadoram Shirihai*).
Same bird as in plate 13 and 17.

16 Striated Bunting / Gestreepte Gors *Emberiza striolata*, female, Eilat, Israel, April 1990 (*Hadoram Shirihai*).
Same bird as in plate 14 and 18.

17 Striated Bunting / Gestreepte Gors *Emberiza striolata*, male, Eilat, Israel, April 1990 (*Hadoram Shirihai*).
Same bird as in plate 13 and 15.

18 Striated Bunting / Gestreepte Gors *Emberiza striolata*, female, Eilat, Israel, April 1990 (*Hadoram Shirihai*).
Same bird as in plate 14 and 16.

19 House Bunting / Huisgors *Emberiza sahari*, female, Boumalne Dadès, Dadès-Draa, Morocco, 1 April 2006
(Arnoud B van den Berg)

20 House Bunting / Huisgors *Emberiza sahari*, male, Arram, Gabès, Tunisia, 1 May 2005
(René Pop)

21 House Bunting / Huisgors *Emberiza sahari*, male, Boumalne Dadès, Dadès-Draa, Morocco, 1 April 2006 (*Arnoud B van den Berg*) **22** House Bunting / Huisgors *Emberiza sahari*, male, Tamri, Haha, Morocco, 1 October 2006 (*Arnoud B van den Berg*) **23** Striated Bunting / Gestreepte Gors *Emberiza striolata*, adult male, Eilat, Israel, January 1990 (*Hadoram Shirihai*) **24** Striated Bunting / Gestreepte Gors *Emberiza striolata*, adult male, Eilat, Israel, January 1990 (*Hadoram Shirihai*)

purported 'hybrid' specimens are, in fact, perfectly diagnosable as members of the *striolata* group. Even if some of these intergrades (unexamined by us) really can be considered such, their localized occurrence and relatively stable characters might be treated as equally strong evidence of secondary contact between two species that have already diverged (cf Wiley 1981).

Of considerably greater interest and significance is the position of *saturiator/jebelmarrae* itself, which is to some extent the 'real' intergrade population. Nonetheless, there is a strong degree of stability in those characters delimiting *saturiator/jebelmarrae*, which appears to represent a diagnosable taxon (perhaps even taxa), clearly falling within the *striolata* group, and potential evidence of former interchange and contact between the two groups. The extent of current contact between *striolata* sensu lato and *sahari* must await the results of future research in the still very poorly explored regions of the eastern-central Sahara.

It is clear that the recognition of two species within this complex accords with an established biogeographical pattern whereby well-marked taxa from north-western Africa are increasingly being separated at species level from populations further to the east. Thus, Western Mourning Wheatear *Oenanthe halophila* and Eastern Mourning Wheatear *O. lugens* are now generally treated as two species (cf, eg, Redactie Dutch Birding 2002, van den Berg 2006), Shirihai et al (2001) separate African Desert Warbler *Sylvia deserti* and Asian Desert Warbler *S. nana*, Fry & Keith (2004) note the possibility that Asian Crimson-winged Finch *Rhodopechys sanguineus* and African Crimson-winged Finch *R. alienus* probably deserve species status, which was more fully explored and confirmed by Kirwan et al (2006) (cf Redactie Dutch Birding 2007), and GMK and others are currently working on the taxonomy of the different Desert Sparrow *Passer simplex* populations.

Acknowledgements

We are, as always, indebted to staff at the Natural History Museum (Tring) for permission to examine specimens and for access to library facilities: Mark Adams, Alison Harding, Robert Prŷs-Jones and Effie Warr. The invaluable assistance of Shannon Kenney at the American Museum of Natural History (New York), who promptly responded to a request for photographs of and information concerning *satoriator* specimens held there, demands special mention. John Bates, Mary Hennen, Tom Schulenberg and David Willard were also generous in their assistance offered to GMK at the Field Museum of Natural History (Chicago); GMK is grateful to the museum scholarship committee for providing a collections study grant that enabled his studies there. James P Dean and Christina A Gebhard were most helpful to GMK during a visit to the National Museum of Natural History, Washington DC. GMK's studies in North American collections were further abetted by a grant from the Ornithological Society of the Middle East. Michel Louette (Royal Museum for Central Africa, Tervuren, Belgium) also searched for relevant specimen material on our behalf. A number of photographers responded to our request in Dutch Birding for relevant material: Marc Argeloo, Hichem Azafzaf, Arnoud van den Berg, Jan Bisschop, Nigel Blake, Harm Niesen, Konrad Sachanowicz and Erik Sanders. Others who offered diverse assistance were: Phil Atkinson (statistical analysis), Clive Barlow (records in The Gambia), Ron Demey (French translations), Andrew Grieve (specimen analysis at Tring), Mike Jennings (unpublished measurements from Arabian birds), Kees Roselaar (comments on the manuscript and data on bill measurements), and Richard Ranft and Nadine Svoboda (British Library National Sound Archive, London) for their help with accessing relevant recordings and preparation of sonagrams. GMK thanks Moira and Roy Hargreaves for their more than generous hospitality during his visits to Tring.

Samenvatting

SOORTVORMING BINNEN HET HUISGORZEN-COMPLEX Het Huisgorzen *Emberiza striolata/sahari*-complex werd traditioneel beschouwd als één soort, *E. striolata*, met een verspreidingsgebied vanaf India via het Midden-Oosten tot Noordoost-Afrika – zuidelijk tot in Kenia – en vandaar verbrokkeld westwaarts door de Sahara tot Noordwest-Afrika. Negen ondersoorten zijn in het complex beschreven, uiteenvallend in twee groepen: de *striolata*-groep in Azië en Noordoost-Afrika (*striolata*, *tescicola*, *dankali*, *kovacsi*, *satoriator* en *jebelmarrae*) en de *sahari*-groep in Noordwest-Afrika (*sahari*, *theresae* en *sanghae*). Voor dit artikel werden balgen bestudeerd van *E. striolata* sensu lato in zoölogische musea in Engeland en Noord-Amerika en werd veldwerk gedaan in het Midden-Oosten en Marokko. Kleedkenmerken, maten en geluidsopnamen vormen een stevige basis voor het onderverdelen van het complex in twee soorten: Gestreepte Gors *E. striolata* (met de ondersoorten *striolata* en *satoriator/jebelmarrae*) en de monotypische Huisgors *E. sahari*; alle andere namen vertegenwoordigen synoniemen. Er zijn aanwijzingen dat beide soorten verschillen in gedrag, waarbij Huisgors aanmerkelijk vaker in en bij menselijke nederzettingen voorkomt dan Gestreepte Gors, hoewel er enige overlap in dit gedrag bestaat.

Verschillende vragen kunnen door toekomstig onderzoek worden beantwoord. Zo is het de vraag in hoeverre *jebelmar-*

rae een valide taxon is dan wel een synoniem van *satoriator*; hiervoor is het maken van geluidsopnamen van *jebelmarrae* gewenst (wanneer de politieke situatie dat toelaat). Tevens dient de vraag rond de status van een aantal 'hybride' exemplaren die in eerdere literatuur worden genoemd te worden opgehelderd. De auteurs gaan ervan uit dat ten minste enkele van de veronderstelde hybriden goed zijn te identificeren als behorend tot de *striolata*-groep. Zelfs indien sommige van de overige exemplaren inderdaad intermediair zijn, kunnen hun plaatselijke voorkomen en relatief stabiele kenmerken met evenveel recht beschouwd worden als bewijs voor secundair contact tussen twee soorten die al eerder waren gederiveerd (zij het waarschijnlijk tamelijk recent).

References

- Barrowclough, G F 1982. Geographic variation, predictiveness, and subspecies. *Auk* 99: 601-603.
- Borrow, N & Demey, R 2001. Birds of Western Africa. London.
- Byers, C, Olsson, U & Curson, J 1995. Buntings and sparrows: a guide to the buntings and North American sparrows. Mountfield.
- Chappuis, C 2000. African bird sounds. Birds of north, west and central Africa. 15 CDs. Paris.
- Collar, N J 2006. A partial revision of the Asian babblers (Timaliidae). *Forktail* 22: 85-122.
- Cramp, S & Perrins, C M (editors) 1994. The birds of the Western Palearctic 8. Oxford.
- Demey, R 2005. Recent reports: The Gambia. *Bull Afr Bird Club* 12: 63-73.
- Dickinson, E C (editor) 2003. The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world. Third edition. London.
- Fry, C H & Keith, S (editors) 2004. The birds of Africa 7. London.
- Haffer, J 2003. Avian zoogeography, speciation and the museum tradition. *Bull Br Ornithol Club*, Suppl 123A: 7-25.
- Helbig, A J, Knox, A G, Parkin, D T, Sangster, G & Collinson, M 2002. Guidelines for assigning species rank. *Ibis* 114: 518-525.
- Kirwan, G M 2004. The taxonomy of the Afghan Scrub Sparrow *Passer (moabiticus) yatii*. *Sandgrouse* 26: 105-111.
- Kirwan, G M, Atkinson, P W, van den Berg, A B & Shirihai, H 2006. Taxonomy of the Crimson-winged Finch *Rhodopechys sanguineus*: a test case for defining species limits between disjunct taxa? *Bull Afr Bird Club* 13: 136-146.
- Koelz, W N 1983. *Persian Diary 1939-1941*. Anthropological Papers 71, University of Michigan, Ann Arbor.
- Lamarche, B 1981. Liste commentée des oiseaux du Mali. *Passereaux*. *Malimbus* 3: 73-102.
- Lynes, H 1924. On the birds of north and central Darfur, with notes on the west-central Kordofan and north Nuba provinces of British Sudan. *Ibis* (11) 6: 648-719.
- Mackworth-Praed, C W & Grant, C H B 1955. Birds of Eastern and North Eastern Africa 2. London.
- von Madarász, D J 1912. Drei neue abessinische Vögel. *Ornithol Monatsber* 20: 45-46.
- Meinertzhagen, R 1939. New species and races from Morocco. *Bull Br Ornithol Club* 59: 63-71.
- Meinertzhagen, R 1954. Birds of Arabia. London.
- Moulin, S, Dobigny, G, Cornette, R & Ehya Ag Sidiyene 2001. Observations ornithologiques dans l'Adrar des Iforas (Mali). *Alauda* 69: 527-532.
- Niethammer, G. 1955. Zur Vogelwelt des Ennedi-Gebirges (Französisch Äquatorial-Afrika). *Bonn Zool Beitr* 6: 29-80.
- Paynter, R A & Storer, R S (editors) 1970. Check-list of the birds of the world 13. Cambridge, Massachusetts.
- Redactie Dutch Birding 2002, 2007. Naamgeving van taxa in Dutch Birding. *Dutch Birding* 24: 22-24; 29: 34.
- Schneider, R 2005. Notes on the distribution of House Bunting *Emberiza striolata* in Tunisia. *Bull Afr Bird Club* 12: 14-17.

- Slater, W L 1930. *Systema Avium Aethiopicarum* Part II. London.
- Shirihai, H, Gargallo, G, Helbig, A J, Harris, A & Cottridge, D 2001. *Sylvia* warblers. Identification, taxonomy and phylogeny of the genus *Sylvia*. London.
- Shirihai, H & Svensson, L in prep. Photographic handbook to the birds of the Western Palearctic. London.
- Svensson, L, Grant, P J, Mullarney, K & Zetterström, D 1999. Collins bird guide. London.
- Thévenot, M, Vernon, R & Bergier, P 2003. The birds of Morocco. An annotated checklist. BOU Checklist 20. Tring.
- Traylor, M A 1960. A new race of *Emberiza striolata*. Nat Hist Misc, Chicago Acad Sci 175: 1-2.
- Vaurie, C 1956. Systematic notes on Palearctic birds. No 23 Fringillidae: the genera *Emberiza*, *Calcarius*, and *Plectrophenax*. Amer Mus Novit 1805.
- Vaurie, C 1959. The birds of the Palearctic fauna. Passeriformes. London.
- Wiley, E O 1981. Phylogenetics: the theory and practice of phylogenetic systematics. New York.

Guy M Kirwan, 74 Waddington Street, Norwich NR2 4JS, UK (GMKirwan@aol.com)
Hadoram Shirihai, Ausserdorferstraße 6, 8052 Zürich, Switzerland

Oosterse Vorkstaartplevier bij Doniaburen in augustus 1997

Gerald Driessens & Mark Zekhuis

Op vrijdag 1 augustus 1997 gingen wij (Eddy Nieuwstraten en Mark Zekhuis) vogelen in het noorden van Nederland. Na een bezoek aan de vogelhut van Piaam, Friesland, reden we rond 17:00 de Workumerwaard in. In onze fantasie moesten zich hier zeldzaamheden als Witstaartkievit *Vanellus leucurus* en Waterrietzanger *Acrocephalus paludicola* ophouden. Rijdend halverwege het klinkerweggetje gilde EN plotseling 'vorkstaartplevier op de weg!'. In het verlengde van zijn wijzende en trillende vinger zagen we de vogel een paar meter voor de auto opvliegen. De vogel draaide om de remmende auto heen en landde c 50 m verder weer op de weg. Paniek en vreugde, prachtig – maar wat was het? Op een afstand van c 15 m werden door MZ enkele foto's gemaakt totdat de vogel voor een langrijdende auto opvloog naar het weiland. De roodbruine ondervleugels vielen hierbij op: 'Vorkstaartplevier!!' riepen we. Daarna vloog hij weer naar de weg. Op zoek naar meer kenmerken van de vliegende vogel, viel het ons op dat de staart wel erg kort was en de vogel geen witte achterrand aan de vleugel had. Langzaam begon het te dagen. Dit klopte niet helemaal, maar wel voor die ontzettend zeldzame vorkstaartplevier. 'Het zal toch geen Oosterse Vorkstaartplevier zijn?' durfde EN te suggereren en MZ had geen reden daar wat tegenin te brengen. Weer dichterbij de zittende vogel gekomen, werden alle boeken van de achterbank snel naar voren gehaald en verwoed doorgebladerd. We bekeken de vogel kritisch en vergeleken hem met de beschikbare afbeeldingen. Hij was niet volledig in broedkleed en in zit was de staart c 3 cm korter dan de vleugelpunten. Alles paste perfect op Oosterse Vorkstaartplevier *Glareola maldivarum* en grote opwindig maakte zich van ons meester. Toen de vogel na een paar minuten weer op een weiland landde, zagen we nogmaals dat hij alle kenmerken vertoonde die ons uit de literatuur bekend waren: het moest er

haast wel één zijn. Zweet, rillingen en gerommel in de darmen konden zelfs met stevig roken niet onder controle worden gekregen. Om c 17:30 werd Martin Olthoff gebeld en besloten we om de vogel als 'vrij zekere' Oosterse Vorkstaartplevier door te laten piepen. Direct daarna werd onze waarneming doorgegeven aan de Dutch Birding-vogellijn – een bijzondere ervaring om een soort in te spreken waarvan je de Nederlandse naam niet kent... Het circus kon beginnen! Terwijl we wachtten op de eerste vogelaars probeerden we de vogel terug te vinden. Die was geland in lang gras tussen 10-tallen Kieviten *V vanellus* en Kemphanen *Philomachus pugnax*. Toen deze groep na verloop van tijd enkele keren was opgevlogen zonder dat de vogel werd gezien betraden we voorzichtig het veld. Omdat we hem hier niet meer aantroffen, verwachtten we dat hij elders in de polder aanwezig moest zijn. Met de inmiddels gearriveerde vogelaars werd de omgeving afgezocht. Rond 21:00 werd hij door Sytze Bernardus teruggevonden op een geroid aardappelveld, net achter de dijk bij Doniaburen, Friesland. Alle aanwezigen bevestigden onze determinatie. Ook de volgende dagen konden 100-en mensen hem hier bewonderen. De vogel werd dinsdagavond 5 augustus voor het laatst gezien, toen hij in zuidelijke richting wegvloog.

De euforie bij de ontdekkers sloeg om na de publicatie van enkele foto's en door de twijfel die door sommigen (met name Gerald Driessens) werd geuit. Vooral de op een van de foto's zichtbare smalle witte achterrand aan de armpennen wekte onrust (Dutch Birding 19: 211, plaat 218, 1997). Ook de mogelijkheid dat de korte staart te verklaren kon zijn door sleet of door de aanwezigheid van onvolwassen staartpennen versterkte de twijfels. Museumonderzoek door GD en MZ kon deze twijfel niet wegnemen: de mogelijkheid dat het een afwijkende Vorkstaartplevier *G pratincola* betrof leek

25 Oosterse Vorkstaartplevier / Oriental Pratincole *Glareola maldivarum*, Doniaburen, Friesland, 2 augustus 1997 (Jaap van 't Hof) 26-27 Oosterse Vorkstaartplevier / Oriental Pratincole *Glareola maldivarum*, Doniaburen, Friesland, 2 augustus 1997 (Arnoud B van den Berg) 28-29 Oosterse Vorkstaartplevier / Oriental Pratincole *Glareola maldivarum*, Doniaburen, Friesland, 2 augustus 1997 (Hans Gebuis) 30 Oosterse Vorkstaartplevier / Oriental Pratincole *Glareola maldivarum*, Doniaburen, Friesland, 1 augustus 1997 (Mark Zekhuis)

niet met zekerheid uit te sluiten (cf van den Berg & Bosman 1999). Dit was voor de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) de aanleiding om de vogel van Doniaburen niet te aanvaarden als Oosterse Vorkstaartplevier. Uiteindelijk werd de vogel aanvaard als Vorkstaartplevier (cf van den Berg & Bosman 2001).

In 2001 deed een aanvankelijk eveneens omstreden tweede-kalenderjaar Oosterse Vorkstaartplevier te Ångs-näset, Falsterbo, Skåne, Zweden, van 2 juli tot en met 6 oktober de discussie opnieuw opleven (cf Dutch Birding 23: 224, plaat 245, 360, plaat 400-401, 2001). Dit had tot gevolg dat naast GD ook verschillende Zweedse ornithologen, waaronder Lars Svensson, zochten naar betrouwbare determinatiekenmerken die Vorkstaartplevier en Oosterse Vorkstaartplevier onderscheiden. De bevindingen van deze uitgebreide studie zijn gepubliceerd in Driessens & Svensson (2005). Deze nieuwe gegevens werden vervolgens door de CDNA toegepast op de vogel van Doniaburen, hetgeen na veel beraad in september 2006 leidde tot aanvaarding als Oosterse Vorkstaartplevier (van der Vliet et al 2006).

Beschrijving

De beschrijving is opgesteld op basis van de veldnotities van verschillende waarnemers, video-opnames van Marc Plomp (Plomp et al 1998), foto's van Arnoud van den Berg, Hans Gebuis, Jaap van 't Hof en MZ (cf Dutch Birding 19: 211, plaat 218-219, 1997) en tekeningen van Karel Mauer en GD.

GROOTTE & BOUW Plevierachtige vogel ongeveer ter grootte van Zwarte Stern *Chlidonia niger*. Kleine ronde kop met dikke nek. Snavel kort, culmen duidelijk gekromd. Naar tip toe ook ondersnavel iets neergebogen. Vleugelprojectie eenderde tot tweevijfde van zichtbare handpenprojectie. Gespreide staart recht of weinig gevokt. Op twee foto's met geopende staart relatief klein lengteverschil tussen t5 en t6 zichtbaar. Staartvork 2-3 cm (bepaald door afstand tussen grens van bruin-wit op rug/stuit enerzijds en toppen van middelste staartpennen anderzijds te meten). Tarsuslengte moeilijk objectief te meten, maar in veld en op veel foto's vrij lange indruk gevend.

KOP Teugel zwartbruin tot aan bovenrand van oog en vertakend onder oog naar keelomranding. Kruijn uniform bruin, voorhoofd niet opvallend donkerder. Achternek iets bleker, meer beige-bruin. Keelvlak vrij onregelmatig, vuil gelig-beige van kleur. Omranding donkerbruin, breed en onregelmatig, breedst onder oog (c drievierde van oogbreedte). Naar onderen toe omranding steeds meer in winterkleed en samengesteld uit vrij geïsoleerde lengtestreepjes. Langs binnenzijde van donkere band restant van duidelijke, witte omzoming zichtbaar.

BOVENDELEN Door overheersende donkerbruine kleur vogel soms zeer moeilijk terug te vinden op akker. Nieuwe mantel-, schouder- en dekveren donker grijsbruin met smalle, blekere zomen (breedst over top). Weinig kleurcontrast op bovendelen. Schouderveren duidelijk donkerder dan kruijn en achternek. Op neutraal belichte foto's relatief weinig contrast zichtbaar tussen kleur van reeds geruide bovendelen en slagpennen. In vlucht witte stuit opvallend.

ONDERDELEN Borst vanaf keelvlak naar beneden toe vlekkelig grijsbruin. Op foto's op centrale onderborst enkele warmer geeloranje tot zalmkleurig oranje veertjes zichtbaar. Op flank voortzetting van grijsbruine zijborstvlekking. Buik en onderstaartdekveren wit.

VLEUGEL Bruin. Op foto's smalle achterrand zichtbaar, vrij gelijkmatig over hele armlengte. Breedte geschat op 1-2 mm

maar moeilijk te bepalen door invloed van fotografische effecten. Achterrand doorlopend tot op buitenste armpennen, vrij witachtig en mogelijk best zichtbaar op linkervleugel. In veld aanwezigheid van witte of bleke armvleugelachterrand niet opgemerkt. In veld, op videobeelden en op meeste foto's geen of nauwelijks verschil zichtbaar tussen kleur van binnenvlag en buitenvlag van binnenste handpennen. Op één foto zwak kleurverschil waarneembaar tussen zwartachtige buiten- en iets blekere binnenvlag. In veld bleke schacht op buitenste handpen gemakkelijk waarneembaar. Schacht lichtbruin tot crème-kleurig, bleker naar basis toe; kleur donkerder dan bijvoorbeeld stuit. Ondervleugeldekveren bruinrood en gemakkelijk waarneembaar. Bruinrode veld gevormd door grote, middelste en groot deel van kleine dekveren en donker omrand.

STAART Op foto's aanwezigheid van alle staartpennen zichtbaar, dus staart compleet. Staart wit met brede donkere eindband, breedst op t2-4. Op buitenste staartpennen (t5-6) verhoudingsgewijs veel minder zwart. Contrasterende witte spie aanwezig op buitenvlag. Lengte van spie niet op objectieve manier te berekenen maar einde zich dicht tegen veertop bevindend.

NAAKTE DELEN Oog donkerbruin tot zwart. Snavel donker hoornzwart met opvallend oranjerode tot ietwat bruinrode snavelbasis. Op bovensnavel rood tot net voor neusgat lopend, op ondersnavel grens iets vager maar daar minder ver reikend, tot halverwege ondersnavelbasis en neusgat (dus c eenvijfde van ondersnavelbasis). Patroon en hoeveelheid rood aan onderkant van ondersnavel niet vastgesteld. In veld niet op vorm van neusgat gelet. Alle foto's waarop neusgat zichtbaar duidelijke ovale, zwarte stip tonend. Poot grijsbruin.

RUI & SLEET Groot deel van lichaamsveren nog in zomerkleed en bijgevolg verbleekt en hier en daar sterk gesleten. Reeds vernieuwde veerpartijen voornamelijk aanwezig op keel, onderste deel van keelbegrenzing, borst en – meest opvallend – schouderveren. Op vleugel enkele kleinere arm- en handdekveren en binnenste vijf handpennen geruid of in groei.

GELUID Niet gehoord.

Determinatie

De combinatie van formaat, bouw, gevokte staart, overwegend bruin verenkleed en rode ondervleugeldekveren sluit alle soorten behalve Vorkstaartplevier en Oosterse Vorkstaartplevier uit. Steppevorkstaartplevier *G nordmanni* heeft in alle kleden zwarte ondervleugeldekveren. De determinatie van met name beide eerstgenoemde soorten (hieronder respectievelijk *pratincola* en *maldivarum*) kan erg lastig zijn en is voornamelijk gebaseerd op Driessens & Svensson (2005), die uitgebreid studie hebben gedaan naar hun kenmerken.

Leeftijd

Op basis van enkele nog aanwezige oranje veertjes op de borst, de duidelijke keelvlak en de rode snavelbasis en het ruipatroon betreft het niet een juveniele maar een tweede-winter of adulte vogel. Ook het staartpatroon (zie onder) duidt op een kleed ouder dan juveniel of eerste-winter.

Structuur

Neusgat

De ovale stip van het neusgat komt overeen met de neusgatvorm van *maldivarum*. Vanwege de afstand waarop de foto's werden genomen is het echter raadzaam om dit niet als doorslaggevend bewijs te gebruiken.

Vleugelprojectie

De vogel wordt gekenmerkt door een opvallend korte staart. De waarde van eenderde tot tweevijfde voor de vleugelprojectie ten opzichte van de handpenprojectie is behoorlijk veilig voor *maldivarum*.

Diepte staartvork

De geschatte staartvorkdiepte is 2-3 cm. Dit valt binnen de normale waarden voor *maldivarum* (1.5 tot 3.5 cm) maar buiten de uitersten van *pratincola*, waarvan de kleinste gemeten staartvork 39 mm bedraagt (cf Driessens & Svensson 2005).

Pootlengte

Op alle foto's is een verhoudingsgewijs lange tarsus te zien. Door de lange tarsus ontstaat een 'sportief' uiterlijk, en niet het 'langwerpige' effect van *pratincola*. Op geen enkele foto lijkt de pootlengte die van een 'standaard' *pratincola* te vertonen. Een meetbaar ijkpunt ontbreekt echter.

Koptekening

De vrij brede restanten van de donkere keelomranding passen goed op *maldivarum*. Dit kenmerk vertoont echter overlap met *pratincola* en is bovendien niet goed bruikbaar omdat het winterkleed al vordert.

Bovendelen

De donkere kleur van de bovendelen komt overeen met de gemiddelde *maldivarum*. Voor dit kenmerk is echter overlap aangetoond met *pratincola* (vooral in winterkleed) waardoor het geen doorslaggevende waarde heeft.

Onderdelen

De oppervlakte die de warme geeloranje tot zalmkleu-

rig oranje veertjes op de borst innemen is dermate klein dat niet goed kan worden ingeschat welke kleur ze op een groter oppervlak zouden weergeven. Het zichtbare patroon en de kleur valt binnen de overlap van beide soorten.

Vleugel

Achterrand van armpennen

De vluchtfoto in Dutch Birding 19: 211, plaat 218, 1997, hier opnieuw gepubliceerd (plaat 26), toont een dunne en onregelmatig gekartelde lichte armvleugelachterrand, een kenmerk dat in principe niet past op adulte *maldivarum*. Intensieve studie van het fotomateriaal bracht naar voren dat de belichting hier de boosdoener is. Dit wordt veroorzaakt door de contrasterende kleur van de donkere bovendelen en armpennen in vergelijking met de lichte achtergrond. Op andere vluchtfoto's lijkt de achterrand veel smaller of afwezig. Alle beelden (waarop een geopende vleugel zichtbaar is) geven afdoende bewijs dat 'plaat 218' voor het beoordelen van de armvleugelachterrand misleidend is en we mogen aannemen dat de rand in werkelijkheid zeer smal is geweest. Verder illustreert plaat 31 dat ook *maldivarum* soms een smalle achterrand vertoont.

Verder onderzoek leert dat een donkere vogel op een foto vaak een soort 'omranding' creëert, zeker wanneer het gaat om gesleten veerranden die gemakkelijk bleek kunnen oplichten. Een video-opname (Shaw 2000) van de meeste recente Engelse *maldivarum* (Norfolk, mei 1993) toont een exemplaar met een duidelijke en vrij brede witte armvleugelachterrand (wat ook wordt vermeld in het commentaar). In de beeldsequentie daarna is te zien dat de rand 'verdwijnt'. Een foto van dezelfde vogel in Rosair &

31 Oosterse Vorkstaartplevier / Oriental Pratincole *Glareola maldivarum*, eerstejaars, Taqah, Oman, 11 november 2005 (*Hannu Korman*). Let op smalle, scherp afgetekende en goed zichtbare bleke toppen aan armpennen / note narrow, sharply demarcated and well-visible tips to secondaries

Cottridge (1995) toont dat een 'echte' achterrand ook bij deze vogel ontbreekt. De eerste Oosterse Vorkstaartplevier voor Oman (nog in behandeling bij de Oman Rare Birds Committee) laat ook een smalle lichte achterrand zien (plaat 31).

Binnenvlag van binnenste handpennen

De binnenvlaggen van de binnenste handpennen vertonen geen of nauwelijks kleurverschillen. Dit is op vrijwel alle foto's en videobeelden zichtbaar. Op één vluchtfoto lijkt een beperkt kleurverschil zichtbaar maar dit wordt duidelijk veroorzaakt door de belichting: hetzelfde kleurpatroon is zichtbaar op de grote handdekveren. Het ontbreken van dit kleurverschil in werkelijkheid hooguit miniem is geweest. Dit patroon past goed op *maldivarum* en is zeer ongewoon voor *pratincola*.

Schachtkleur van buitenste handpen

De crèmekleurige schacht van de buitenste handpen komt bij beide soorten veelvuldig voor en kan dus niet als aanwijzing gebruikt worden.

Buitenste armpennen

Op één van de foto's lijken de buitenste armpennen lichter dan de binnenste. Dit kenmerk past beter op *pratincola* dan op *maldivarum*. De overgang is echter vrij scherp (bij *pratincola* zou de overgang meer geleidelijk moeten zijn) en de bewuste foto vertoont mogelijk een vertekend beeld. Daarom dient aan dit kenmerk bij deze vogel niet veel waarde te worden gehecht.

Staat

Wit-zwartverdeling

De beperkte lengte van de zwarte toppen op de buitenste staartpennen zorgt bij *maldivarum* voor een naar buiten toe sterk versmalde eindband. Bij *pratincola* zit op de buitenste staartpennen verhoudingsgewijs veel meer zwart (cf figuur 4 in Driessens & Svensson 2005). Op foto's waarop de vogel de staart spreidt, is een beperkte hoeveelheid zwart te zien op de top van de buitenste staartpen: de hoeveelheid zwart is beperkt tot ver onder de helft van de lengte van de buitenste staartpen. Op grond van dit patroon kan *pratincola* worden uitgesloten (Driessens & Svensson 2005).

Patroon buitenste staartpen

De tekening van de buitenste staartpen komt bij beide soorten voor maar bij *glareola* is de spie doorgaans langer en verder naar de top geplaatst. Deze vergelijking kan het best worden gemaakt in verhouding tot de top van de middelste staartpen. Het patroon en het contrast (scherp afgelijnd en zwart-wit) wijst duidelijk op een adulte. Bij juveniele vogels is er meer verloop (dus minder contrast) tussen donkere en bleke delen van de staart. Bij een juveniele zijn de donkere delen bruiner en de scherpe witte spie op de buitenvlag komt niet voor. Aangezien de staart compleet is en uit één generatie pennen is samengesteld wordt in combinatie met

de leeftijd de mogelijkheid van een eerste zomervogel met behouden juveniele buitenste staartpennen uitgesloten. De vogel is nog bezig met de handpenruï maar er is geen sprake van staartpenruï.

Naakte delen

Snavelbasis

De intensiteit van de rode snavelbasis sluit de mogelijkheid van een vroeg gearriveerde eerste-wintervogel uit (zie ook staartpatroon) en past op een eerste-zomer of adulte vogel. Het beschreven snavelpatroon past zowel op *pratincola* als *maldivarum*.

Conclusie

Door de publicatie van de inmiddels beruchte vluchtfoto ('plaat 218') werd de in het veld algemeen aanvaarde determinatie als *maldivarum* door diverse personen in twijfel getrokken. Immers, deze foto toont een lichte armvleugelachterrand en een kleurverschil tussen binnen- en buitenvlag van de binnenste handpennen. Ook de mogelijkheid dat het een eerste-zomer *glareola* met behouden juveniele buitenste staartpennen kon zijn (waardoor de vleugelprojectie kon worden verklaard) woog toen te zwaar voor een waterdichte determinatie als *maldivarum*. De combinatie van de nieuwe criteria en de informatie die herbeoordeling van de beschikbare foto's en videobeelden van de Doniaburen-vogel opleverde geven echter voldoende zekerheid dat het toch een *maldivarum* betrof. De kenmerken die wijzen op *maldivarum* zijn (in volgorde van belangrijkheid): **1** de beperkte staartvorkdiepte; **2** de vleugelprojectie; **3** de hoeveelheid zwart op de buitenste staartpen; en **4** het ontbreken van lichte binnenvlaggen aan de binnenste handpennen. Aanvullende kenmerken die deze vier punten extra kracht bijzetten zijn: **5** de tarsuslengte; **6** de kleur van de bovendelen en het gebrek aan contrast tussen bovendelen en slagpennen; en **7** het zwart-wit patroon op de buitenste staartpen.

Andere kenmerken hebben geen specifieke waarde maar spreken de determinatie als *maldivarum* niet tegen: de hoeveelheid rood op de snavelbasis, de breedte van de keelomranding, de zeer smalle en bleke armvleugelachterrand, de kleur van de schacht van de buitenste handpen en de kleur van de teugel. Kenmerken die niet met zekerheid op de foto's en video konden worden vastgesteld zijn de ovale vorm van het neusgat, de intensiteit van de kleur van de keelvlek, de kleur van het oranjebeige borstwaas en de kleur van de achternek.

De buitenste armpennen lijken op foto's iets lichter dan de binnenste (wat beter past op *pratincola*) maar dit kenmerk is op de foto's moeilijk te beoordelen en heeft daarom weinig gewicht gekregen.

Verspreiding en voorkomen

Oosterse Vorkstaartplevier werd vroeger beschouwd als ondersoort van Vorkstaartplevier. De broedgebieden liggen in het zuiden van Siberië, Noordoost-Mongolië, Zuid-Mantsjoerije, India, Sri Lanka, Pakistan, Thailand en Zuidoost-Azië. Broedplaatsen zijn verder te vinden

in de Ryukyu-eilanden, Japan, de Filippijnen en Borneo. De wintergebieden liggen in India, Zuidoost-Azië, Indonesië en Nieuw-Guinea tot en met Australië. De broedvogels van India en Pakistan zijn nomadisch of overwinteren op korte afstand van hun broedgebieden. De noordoostelijke populatie overwintert (oktober-april) in Zuidoost-Azië en Australië en betreft langeafstandstrekken. In Azië zijn overwinterende vogels bekend in Myanmar (Burma), Thailand, Indonesië, de Filippijnen en Taiwan (Higgins & Davies 1996, del Hoyo et al 1996). In november komen exemplaren aan in het noorden van Australië, net wanneer hier het regenseizoen begint en later dan andere overwinterende steltlopers. Gedurende de Australische zomer gedragen ze zich nomadisch en trekken achter insectenwolken aan. Soms worden wolken van 1000en vogels gezien die omhoog schroeven bij thermische wervelstormen, om omhoog gestuwde insecten te vangen. Begin april trekken ze vanuit Australië weer naar het noorden. In maart-mei maar ook september-oktober worden grote trekgroepen tot 1500 exemplaren in Zuidoost-Azië gezien.

Oosterse Vorkstaartplevier wordt op wereldschaal niet bedreigd. Grote schattingen van winteraantallen in India liggen tussen de 25 000 en 1 000 000 vogels en de wintergebieden in Zuidoost-Azië herbergen tussen de 100 000 en 1 000 000 exemplaren (cf del Hoyo et al 1996). In de winter van 2003/04 werd in westelijk Australië een recordaantal van 2 500 000 exemplaren geteld (Dutch Birding 26: 132, 2004).

In Europa zijn (inclusief de Nederlandse vogel) zes gevallen bekend, waarvan drie in Engeland: Dunwich, Suffolk, en Old Hall Marshes, Essex, van 22 juni tot 11 oktober 1981; Harty en Elmley, Kent, van 21 juni tot 3 oktober 1988; en Gimmingham en andere locaties, Norfolk, van 14 mei tot 17 augustus, en vermoedelijk dezelfde vogel in Sussex in augustus en Suffolk in september 1993. Minder dan een maand voor dit derde Engelse geval werd op 23 april 1993 in Cyprus een exemplaar in gezelschap van meer dan 15 Vorkstaartplevieren en een Steppenvorkstaartplevier meer dan 10 minuten door meer dan 10 waarnemers gezien (van den Berg 1990, Burns 1993, Gantlett & Millington 1993, Rowlands 1994, Kirwan 2005, cf Driessens & Svensson 2005). Van 2 juli tot 6 oktober 2001 verbleef een exemplaar bij Falsterbö, Skåne, Zweden. De vogel van Doniaburen betreft het eerste geval voor Nederland.

De soort is buiten Europa als dwaalgast vastgesteld in de Aleoeten, Alaska, USA (één op Attu en één op Gambel), Christmas Island, Cocos Islands (twee), Egypte, Israël, Mauritius, Nieuw-Zeeland, Seychellen en de Verenigde Arabische Emiraten; een waarneming in november 2005 in Oman is nog in behandeling; er is ook een melding in Iran in 2004 (cf Gantlett & Millington 1993, Driessens & Svensson 2005; Birding World 5: 457, 1992, Dutch Birding 21: 173, 1999, 23: 225, 2001, 26: 132, 2004).

Dankzegging

GD dankt in de eerste plaats alle Nederlandse waarnemers omdat zij gedurende een aantal jaren geduldig

het onderzoek en het nieuwe CDNA-oordeel hebben afgewacht. Verder dankt hij Max Berlijn, de CDNA, Klaas Eigenhuis, de redactie van Dutch Birding, Gerard Steinhaus, Mark Zekhuis en alle anderen die hem aanspoorden om het onderzoeksproject niet te laten stilvallen; Lars Svensson voor de om meerdere redenen speciale samenwerking en de informatie over de Europese gevallen; Klaus Malling Olsson voor het interessante gesprek over deze vogel; en ten slotte Viki, zijn vriendin, die het geleuter over vorkstaartplevieren ondertussen grondig beu moet zijn – maar dat niet heeft laten merken. MZ wil Eddy Nieuwstraten bedanken voor die onvergetelijke vogeldag en voor het vanaf de zijlijn objectief volgen van de jarenlange discussie rond Doniaburen. Ook dank aan Jan van der Laan, Laurens Steijn, Peter de Vries en Pim Wolf voor hun niet aflatende geloof in de determinatie als Oosterse Vorkstaartplevier; en aan zijn vrouw Ilona, die net als Viki na negen jaren voorlopig niets meer wil horen over vorkstaartplevieren. Ten slotte danken we de fotografen die hun foto- of videomateriaal ter beschikking stelden: Arnoud van den Berg, Hans Gebuis, Jaap van 't Hof en Marc Plomp. Zonder hun beeldmateriaal was deze vogel niet op naam gebracht. Teus Luijendijk verwoordde namens de CDNA de precieze overwegingen om het geval na herroulatie als Oosterse Vorkstaartplevier te aanvaarden.

Summary

ORIENTAL PRATINCOLE NEAR DONIABUREN IN AUGUST 1997 On 1 August 1997, a pratincole *Glareola* was found at Workumerwaard, Friesland, the Netherlands. The observers did not see a white trailing edge to the secondaries and noticed a short tail without long outer tail-feathers, and therefore considered it to be an Oriental Pratincole *G. maldivarum*. The record was immediately broadcasted and the same evening, and over the next days, it was watched by 100s of birders, mostly at nearby Doniaburen, Friesland. It was last seen in the evening of 5 August.

With the publication of a flight photograph showing a narrow white trailing edge to the secondaries, some doubts arose concerning the identity and, as a result, it was not accepted by the Dutch rarities committee (CDNA) as Oriental Pratincole but as Collared Pratincole *G. pratincola*. The ongoing discussions about the identity of this bird finally resulted in a thorough review of the identification criteria (Driessens & Svensson 2005) and, in 2004-06, the record was again considered by the CDNA. This confirmed the initial thought that it was, indeed, the first Oriental Pratincole for the Netherlands and chronologically the fourth for Europe (the sixth in total), with other birds having been recorded in Cyprus (1), England (3) and Sweden (1).

The bird was aged as a first-summer or older, on basis of the intensity of the red bill-base, throat-patch and tail-pattern. There are four *decisive* characters which reveal the specific identity (in order of importance): **1** small depth of tail-fork; **2** wing-projection; **3** amount of black on outer tail-feather; and **4** uniformly coloured set of secondaries. Characters with a *supplementary* value include: **5** tarsus length; **6** colour of upperparts and lack of contrast between upperparts and remiges; and **7** black-and-white pattern on outer tail-feather. The following characters do not contradict the identification: the amount of red on the bill-base, the width of the black-and-white surround of the throat patch, the very narrow whitish trailing edge to the secondaries, the colour of the outer primary shaft and the colour of the lore. A number of characters cannot be assessed safely on photographs and video stills of the bird: the nostril

shape, the absence or lack of paler inner webs to the inner primaries, the exact colour of the throat patch, the colour and extent of the wash on the lower breast, and the colour of the hindneck.

Verwijzingen

van den Berg, A B 1990. Mystery photograph: Oriental Pratincole. Dutch Birding 12: 86.
 van den Berg, A B & Bosman, C A W 1999, 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Eerste, tweede druk. Haarlem.
 Burns, D W 1993. Oriental Pratincole: new to the Western Palearctic. Br Birds 86: 115-120.
 Driessens, G & Svensson, L 2005. Identification of Collared Pratincole and Oriental Pratincole – a critical review of characters. Dutch Birding 27: 1-35.

Gantlett, S & Millington, R 1993. The Oriental Pratincole in Norfolk. Birding World 6: 192-193.
 del Hoyo, J, Elliott, A & Sargatal, J (editors) 1996. Handbook of the birds of the world 3. Barcelona.
 Higgins, P J & Davies, S J J F (editors) 1996. Handbook of Australian, New Zealand and Antarctic birds 3. Oxford.
 Kirwan, G M 2005. The Cyprus Oriental Pratincole. Dutch Birding 27: 206-207.
 Plomp, M, Groenendijk, C, Boon, L J R, ter Ellen, R, Janse, W, Rijksen, B & Opperman, E 1998. Dutch Birding video-jaaroverzicht 1997. Videocassette. Woerden.
 Rosair, D & Cottridge, D 1995. Photographic guide to the waders of the world. London.
 Rowlands, J A 1994. First record of Oriental Pratincole *Glareola maldivarum* in Cyprus. Sandgrouse 16: 56-57.
 Shaw, A 2000. Megas in Britain 1990 until 2000. Video cassette.

Gerald Driessens, Pastoriestraat 16, 2500 Lier, België (gerald.driessens@natuurpunt.be)
 Mark Zekhuis, Stoevelaar 23, 7414 CA Deventer, Nederland (catbird@home.nl)

Naschrift CDNA

De CDNA heeft na lang overleg en een aantal roulatieronden dit geval aanvaard als het eerste geval van Oosterse Vorkstaartplevier voor Nederland. Dit op grond van (in afnemende volgorde van belangrijkheid): **1** de korte staart die, vanwege het schijnbaar niet-beschadigde kleed, niet het resultaat geweest kon zijn van afgebroken, versleten of anderszins beschadigde (buitenste) staartpenen, noch van onvolgroeide staartpenen; **2** de mede hierdoor ondiepe staartvork; **3** het op alle foto's van de vogel ontbreken van enigerlei aanwijzing voor duidelijk lichtere vlaggen op de binnenste handpenen; **4** de tekening op de buitenste staartpenen; en **5** de verdere kenmerken die Oosterse Vorkstaartplevier niet uitsluiten.

Enkele kenmerken die in eerste instantie leken te wijzen op Vorkstaartplevier bleken tijdens de lange roulatie van dit geval niet van eenduidige aard te zijn, en derhalve niet tegen Oosterse Vorkstaartplevier te

pleiten: de lichte armpentoppen, en de op één foto zichtbare schijnbaar lichtere buitenvlaggen van de buitenste armpennen.

De bewijsvoering voor determinatie van deze vogel als Oosterse Vorkstaartplevier is bemoeilijkt door de relatief grote afstand waarvan foto's zijn genomen en de onbekendheid ten tijde van de waarneming met veel van de onderscheidende kenmerken tussen deze soort en Vorkstaartplevier. Om laatstgenoemde reden is de bewijsvoering vrijwel volledig gebaseerd op het fotografische materiaal. Door de grote waarnemingsafstand konden niet alle in recente onderzoek aan het licht gebrachte kenmerken voor onderscheid met voldoende zekerheid worden gebruikt. De hierboven als redenen voor aanvaarding genoemde kenmerken wogen echter naar de mening van de CDNA voldoende zwaar om tot aanvaarding over te gaan. TEUS LUIJENDIJK & CDNA

Groenlandse Witstuitbarmsijs te Huisduinen in oktober 2003 en determinatie, taxonomie en voorkomen

Arnoud B van den Berg, Enno B Ebels & Magnus S Robb

Op zaterdag 11 oktober 2003 zag Kees Rebel een opvallend lichte barmsijs *Carduelis* bij de zee-trektelpost ter hoogte van Fort Kijkduin te Huisduinen, Den Helder, Noord-Holland. Hij gaf hier pas op 13 oktober rechtbaarheid aan. Daardoor duurde het tot 15 oktober voordat Rob Halff ontdekte dat de vogel nog steeds op dezelfde plek aanwezig was. Hij determineerde hem als Witstuitbarmsijs *C. hornemanni*. Pas vanaf dat moment werd het nieuws verspreid. Het toe-

val wilde dat Magnus Robb op die dag op Vlieland, Friesland, verbleef in de hoop daar de eerste Groenlandse Witstuitbarmsijs *C. h. hornemanni* (hierna *hornemanni*) voor Nederland te vinden. Als voormalige ingezetene van Schotland was het hem namelijk niet ontgaan dat er in dat land de voorafgaande weken de eerste influx ooit van dat taxon plaatsvond. Bij het horen van het nieuws belde hij dan ook direct Arnoud van den Berg en Roy Slaterus en later anderen om hen

32-33 Groenlandse Witsluitbarmsijs / Hornemann's Redpoll *Carduelis hornemanni hornemanni*, Huisduinen, Noord-Holland, 15 oktober 2003 (Arnoud B van den Berg). Let op witte totaalindruk, gelijkmatig koudgrijs gestreepte witte bovendelen, zeer geringe hoeveelheid roze op stuit, geringe streping op flank, staartpenen met afgeronde toppen en scherp begrensde witte randen, en snavel met iets gebold culmen / note white overall impression, uniform frosty-grey streaking on white upperparts, very small amount of pink on rump, small amount of streaking on flank, tail-feathers with rounded tips and sharply demarcated white edges, and thick bill with slightly rounded culmen

erop te attenderen dat de melding mogelijk een *hornemanni* betrof. Een snelle blik in van den Berg & Bosman (2001) leerde dat zo vroeg in oktober nog nooit een 'gewone' Witsluitbarmsijs *Ch exilipes* (hierna *exilipes*) was ontdekt. Inderdaad bleek de vogel kenmerken van *hornemanni* te hebben: hij was zo licht dat hij aan een sneeuwval deed denken. Behalve door het wittere verenkleed verschilde hij van *exilipes* door onder meer groter formaat, langgerektere vorm, forsere snavel en slechts beperkte streping op de flanken. In de loop van de middag kon hij door enkele 10-tallen vogelaars vaak van zeer nabij worden bekeken, gefotografeerd en op video en geluidsband vastgelegd. Hij keerde met regelmaat terug naar het pad over de zeereep langs het fort en scharrelde dan op enkele meters van de waarnemers in de spaarzone begroeiing. Op donderdag 16 oktober werd hij ondanks intensief zoeken niet meer waargenomen (Ebels & Halff 2003). De waarneming werd in september 2004 door Enno Ebels ingediend bij de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) en na een aantal roulatierondes in 2006 aanvaard als eerste geval voor Nederland (cf van der Vliet et al 2006).

Beschrijving

De beschrijving is gebaseerd op foto's van ABvdB, Jan den Hertog, Eric Koops en Harm Niesen (cf Dutch Birding 25: 430, plaat 507, 440, plaat 519, 2003, 28: 361, plaat 508, 2006), videobeelden van EE, Sander Lagerveld en Teus Luijendijk (cf Plomp et al 2004) en geluidsopnamen van ABvdB.

ALGEMENE INDRUK Zeer licht, wit overkomend.

GROOTTE & BOUW Groot formaat (voor barmsijs). Langgerekt postuur, soms enigszins topzwaar lijkend, met verhoudingsgewijs lange vleugelprojectie en lange staart. Handpenprojectie met acht toppen voorbij tertials. Staart duidelijk gevorkt met van binnen naar buiten gelijkmatig langer wordende pennen. Binnenste (bovenste) staartpennen tamelijk breed met ronde top, niet puntig. Voor barmsijs vrij dikke snavel met iets gebold culmen.

KOP Kruijn licht met weinig donkere streepjes. Voorste deel van kruijn rood, klein petje vormend. Lichte bleekbruine tint op zijkop en keel, ver boven oog reikend, met lichte bleekbruine wenkbrauwstrepen, op grens van voorhoofd en voorkruijn bijna samenkomend (boven midden van snavel vaag onderbroken door zwart van voorhoofd). Donkere oogstreep vanaf kort achter oog verbredend tot breed zwart masker tussen oog en snavel, overgaand in zwart op voorhoofd en rond snavelbasis. Oorstreek vrijwel ongestreept licht bleekbruin, aan achterzijde vaag begrensd door donkere lijn en omgeven door contrastereend wit van hals. Oogring onderbroken, lichte bleekbruin. Zwarte kinvlek in punt op borst uitlopend.

BOVENDELEN Hals witachtig met weinig streping. Mantel overwegend licht, met smalle koudgrijze en brede witachtige banen. Grote ongestreepte witte stuitvlek met, onder bepaalde lichtomstandigheden, roze was. Bovenstaartdekveren donkergrijs met opvallende witte rand.

ONDERDELEN In fel licht wit lijkend. Lichte bleekbruine tint op keel en bovenborst. Vlekkelig lichtroze op borst met wat geelbruin en fijne donkere streping op zijborst. Zeer weinig smalle flankstreepjes. Onderstaartdekveren ongestreept, wit met beetje roze. Dijveren vaak opvallend afhangend, als vierkante 'broek'.

VLEUGEL Hand- en armpennen donkergrijs met smalle witte

rand. Tertials donkergrijs met brede lichte rand en top. Schouderveren bruinachtig gevlekt. Lichte toppen van grijze grote dekveren duidelijke lichte vleugelstreep vormend. Ondervleugeldekveren witachtig. Onderzijde van hand- en armpennen grijsachtig.

STAART Staartveren grijs met scherp begrensde lichte rand met roze tint aan basis.

NAAKTE DELEN Iris donker. Poot donker, zwartachtig. Snavel geeloranje met donkergrijs culmen en donker puntje.

GELUID Tamelijk lage, luide sijs *Carduelis*-achtige *pyuie*-roep; ook zeer zachte *djet djet* roepjes.

GEDRAG Meestal foeragerend op grond. Af en toe korte tijd op muurtje, hekje of prikkeldraad zittend. Zeer tam, tot op enkele meters te benaderen.

Determinatie

De determinatie als Witsluitbarmsijs (*hornemanni* of *exilipes*) is eenvoudig op basis van het bleke verenkleed, de ongetekende witte stuit en de ongetekende witte onderstaartdekveren. De brede binnenste staartpennen met ronde top en de scherpe begrenzing van de witte randen wijzen op een adulte vogel. Vanwege de roze tint op stuit, borst en staartbasis betreft het een mannetje. De volgende kenmerken pleiten voor *hornemanni* en sluiten *exilipes* in meerdere of mindere mate uit (cf Svensson 1992, Clement et al 1993, Cramp & Perrins 1994, Pennington & Maher 2005, Marc Herremans in litt): **1** het relatief grote formaat (als Ringmus *Passer montanus*) met een lange staart past op *hornemanni*; *exilipes* is kleiner; **2** de voor een Witsluitbarmsijs dikke snavel met iets gebold culmen past op *hornemanni*; *exilipes* heeft meestal een zeer kleine snavel met een recht of iets gedeukt culmen die soms bijna in de bevedering verdwijnt; **3** het contrast van het bleek geelbruin ('chamois-leather colour'; cf Pennington & Maher 2005) op 'gezicht' en keel met de rest van het verenkleed, waar weinig bruin in zit, is kenmerkend voor *hornemanni* en niet voor *exilipes*; **4** het zeer kleine rode petje begrensd door een bleke geelbruine band over de voorkruijn is kenmerkend voor *hornemanni*; **5** de gelijkmatig koudgrijs getekende witte bovendeelen passen op *hornemanni*; *exilipes* toont vaak een duidelijk licht gebied op de centrale mantel, die bovendien meer bruine veerranden vertoont; **6** de zeer grote witte stuitvlek past op *hornemanni* en is bij *exilipes* (en lichte IJslandse barmsijsen; zie onder taxonomie) kleiner; **7** de vrijwel ongestreepte onderdelen met nauwelijks enige donkere streping op de flanken passen op *hornemanni*; bij *exilipes* (en IJslandse vogels) is een zwaardere streping op onderdelen te verwachten; **8** de geringe hoeveelheid roze op borst en stuit is bij adulte mannetjes kenmerkend voor noord-westelijke taxa in het algemeen en *hornemanni* in het bijzonder; adulte mannetjes *exilipes* hebben meer roze; **9** de topzwarte indruk met dikke kop ('bull-head') is een jizzkenmerk van *hornemanni*, mogelijk mede veroorzaakt door de iets dickere snavel; **10** de 'grote, vierkante, witte, wollige broek' (Marc Herremans in litt) wijst op *hornemanni*; **11** de luide *pyuie*-roep klonk anders dan die van bekende barmsijssta (andere taxa dan *hornemanni*; cf Herremans 1989).

Dankzij de uitstekende documentatie met foto's en

34-37 Groenlandse Witstuitbarmsijs / Hornemann's Redpoll *Carduelis hornemanni hornemanni*, Huisduinen, Noord-Holland, 15 oktober 2003 (Arnoud B van den Berg) Let op witte totaalindruk, topzwaar postuur, dikke snavel met iets gebold culmen, klein rood petje, opvallend contrast tussen lichtbruine oorstreek en witachtige zijhals en mantel, gelijkmatig koudgrijs gestreepte witte bovendelen, beperkte hoeveelheid roze zweem op borst, en afhanginge dijveren als grote vierkante witte broek / note white overall impression, top-heavy jizz, thick bill with slightly rounded culmen, small red cap, clear contrast between pale brown ear-coverts and whitish neck-side and mantle, uniform frosty-grey streaking on white upperparts, limited amount of pink wash on breast, and hanging thigh-feathers forming white 'trousers'

video- en geluidsopnames kon worden vastgesteld dat de vogel alle structurele en morfologische kenmerken van een adult mannetje *hornemanni* bezat. MR kwam aan de hand van sonogrammen op vier consistente verschillen tussen enerzijds de drie opnamen van de roep en anderzijds 172 opnamen van vergelijkbare roepen van 10-tallen zeer lichte tot donkere IJslandse barm-sijsen, die wat geluid betreft meer lijken op *exilipes*. Zijn conclusie was dat geen van zijn IJslandse opnamen in de buurt kwam van de in Huisduinen opgenomen roep; hetzelfde geldt voor opnamen van *exilipes* in de collectie van The Sound Approach. Een lage roep viel ook Pennington & Maher (2005) op bij *hornemanni* in Schotland, hoewel ze niet duidelijk maken om welke roep dit gaat.

Door deze uitgebreide documentatie was het voor de

CDNA mogelijk om ook zonder biometrische gegevens de vogel van Huisduinen te aanvaarden. Indien het geslacht is vastgesteld, bestaat volgens Svensson (1992) en Cramp & Perrins (1994) vrijwel geen overlap in vleugellengte (bij mannetjes *exilipes* 70-81 en *hornemanni* 80-92 mm; bij vrouwtjes *exilipes* 68-78 en *hornemanni* 79-89 mm). Wel is er tussen *exilipes* en *hornemanni* overlap in snavelengte (7.0-9.6 versus 8.3-10.8 mm; Svensson 1992), snaveldikte (5.6-6.4 versus 6.1-7.8 mm; Cramp & Perrins 1994) en staartlengte (52-62 versus 55-70 mm; Svensson 1992, Cramp & Perrins 1994), waarbij de maten van mannetjes en vrouwtjes zijn gecombineerd. Deze biometrische verschillen zullen in het algemeen ook in het veld tot uiting komen, zoals dat bij de vogel van Huisduinen het geval was. Overigens zou men ook rekening moeten houden met

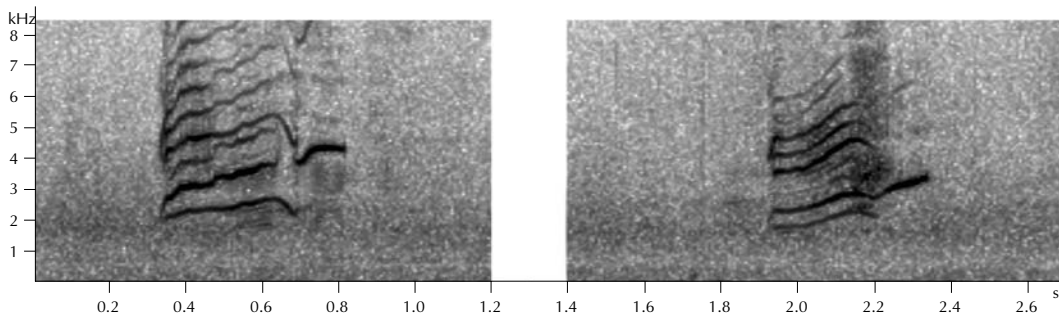

FIGURE 1 Groenlandse Witstuitbarmsijs / Hornemans's Redpoll *Carduelis hornemanni hornemanni*, adult male, *pyui* calls, Den Helder, Noord-Holland, 15 oktober 2003 (Arnoud B van den Berg/The Sound Approach). Gap between calls has been reduced to fit them on sonagram

witstuitige IJslandse vogels die wat maten betreft tussen *exilipes* en *hornemanni* in zitten (cf Hüppop 1996).

Taxonomie

Er worden ten minste vijf taxa van barsijs onderscheiden: Kleine Barsijs *C cabaret* (Statius Müller, 1776), Grote ('Mealy') Barsijs *C f flammea* (Linnaeus, 1758), Groenlandse Barsijs *C f rostrata* (Coues, 1862) (inclusief '*islandica*'), Witstuitbarmsijs *C h exilipes* (Coues, 1862) en Groenlandse Witstuitbarmsijs *C h hornemanni* (Holboell, 1843). De soortstatus van elk van deze vijf heeft ter discussie gestaan (cf Troy 1985, Knox 1988, Herremans 1991, Knox et al 2001, Ottvall et al 2002). Voor al deze taxa zijn inmiddels kenmerken bekend waarmee ze in het veld kunnen worden gedermineerd (zie bijvoorbeeld Czaplak 1995, Jännes 1995, Reid & Riddington 1998, Votier et al 2000, Pennington & Maher 2005). Alleen de IJslandse populatie zorgt voor een complicatie aangezien er donkere en lichte exemplaren voorkomen. De donkere ('*islandica*') worden thans gerekend tot Groenlandse Barsijs (hieronder *rostrata*), waarmee *islandica* een synoniem is van *rostrata* (Herremans 1990). *Rostrata* is onder meer groter, langer en donkerder dan nominaat Grote Barsijs (hieronder *flammea*) (Reid & Riddington 1998, Knox et al 2001). De onbenoemde lichte IJslandse barsijsen tonen echter een variabel verkleed en zouden zowel met *flammea* als met *exilipes* kunnen worden verward (Herremans 1990, Reid & Riddington 1998, Knox et al 2001).

Moleculaire studies onthullen dat er weinig of geen genetische verschillen tussen de vijf taxa bestaan; alleen voor Kleine Barsijs (hieronder *cabaret*) zijn eiwitverschillen in veren aangetoond die normaliter tussen onmiscbare soorten optreden (Knox et al 2001). Tot dusver zijn geen noemenswaardige genetische verschillen in mitochondriaal DNA tussen *cabaret*, *flammea* en *exilipes* aangetoond (Seutin et al 1995, Ottvall et al 2002). Dit ontbreken van genetische verschillen is ook vastgesteld bij andere groepen van verwante vinken of gorzen die wel morfologisch en vocaal zijn te onderscheiden en als aparte soorten worden beschouwd. Zo verschillen op de Galápagoseilanden

grondvinken *Geospiza* of boomvinken *Camarhynchus* duidelijk van elkaar in snavelvorm, vocalisaties en gedrag zonder dat er consistente genetische verschillen zijn aangetoond (Freeland & Boag 1999, Petren et al 1999); hetzelfde geldt voor kruisbeksoorten *Loxia* (Questiau et al 1999, Piertney et al 2001, Constantine & The Sound Approach 2006). Zowel voor barsijsen, kruisbekken als grondvinken kan men stellen dat het consequent is alle taxa dezelfde taxonomische status te verlenen. De huidige oplossing om enerzijds *flammea* en *rostrata* en anderzijds *hornemanni* en *exilipes* als elkaars ondersoorten te zien (zie Sangster et al 1999, Knox et al 2001, Dickinson 2003) is gebaseerd op de aanname dat *flammea/rostrata* en *hornemanni/exilipes* elkaars naaste verwanten zijn. Het is echter niet aangetoond welk taxon de nauwste verwant van *hornemanni* is (*rostrata* of *exilipes*) en een soort die uit *hornemanni* en *exilipes* bestaat zou wel eens polyfyletisch kunnen zijn. Het is niet uitgesloten dat *exilipes* een bleke, noordelijke verwant is van *flammea* en *hornemanni* een bleke, noordelijke verwant van *rostrata* (Herremans 1990). Er is dus geen goede reden om alleen *flammea*, *cabaret* en *hornemanni* als soort te beschouwen. Bovendien zijn de Groenlandse taxa geografisch geïsoleerd zodat afsplitsing geen probleem is (Kees Roselaar in litt). Herremans (1990) heeft, mede op basis van zijn eigen onderzoek, dan ook voorgesteld om *rostrata* en *hornemanni* als soorten te erkennen.

Verspreiding en voorkomen

Hornemanni broedt op Baffin Island en Ellesmere Island, Canada, en in Noord-Groenland en is daarmee de noordelijkst broedende kleine zangvogel ter wereld. Waarnemingen in Europa zijn, buiten IJsland, hoofdzakelijk beperkt tot Brittannië met enkele 10-tallen gevallen (Clement et al 1993, Pétursson & Þráinsson 1999). Deze zijn vrijwel alle afkomstig van de eilanden ten noorden van het Schotse vasteland. Verder zijn er meer dan 10 vastgesteld aan de Noorse kust. De enige gevallen voor België en Duitsland betreffen respectievelijk een mannetje verzameld te Herentals, Antwerpen, op 10 oktober 1937 en een adult mannetje op 20-27 oktober 1991 op Helgoland, Schleswig-Holstein,

dat op 24 oktober werd gevangen (Dupond 1939, Herremans 1991, Hüppop 1996).

Van 22 september tot de derde week van oktober 2003 vond de eerste influx voor Noordwest-Europa plaats. Uiteindelijk zijn er ten minste 10 aanvaard voor Shetland, Schotland, van 22 september tot 17 oktober, waarvan vijf werden gevangen of dood gevonden en twee alleen gefotografeerd (Rogers & Rarities Committee 2004, 2005). Alle vijf in de hand onderzochte exemplaren bleken eerstejaars. Pennington & Maher (2005) vermeldden tevens een gefotografeerd exemplaar op North Ronaldsay, Orkney, Schotland, op 27 september. Op Titran, Sør-Trøndelag, werden tussen 22 september en 18 oktober 2003 de zevende tot 11e voor Noorwegen ontdekt. De datum waarop de vogel van Huisduinen werd ontdekt (11 oktober), in een periode met harde noordwestenwind en op het noordwestelijkste puntje van het vasteland van Noord-Holland, ondersteunt de veronderstelling dat deze vogel onderdeel van was dezelfde influx. Overigens ging de influx van *hornemanni* in Schotland gepaard met de komst van een nog hoger aantal *rostrata*. Laatstgenoemd taxon komt veel vaker, bijna jaarlijks, en in hogere aantallen in Brittannië voor dan *hornemanni* (zo werden er alleen al op Unst, Shetland, in september-oktober 1997 180 geteld) en het is daarom opmerkelijk dat *rostrata* nog niet in Nederland is vastgesteld.

Volgens Pennington & Maher (2005) zijn er in Brittannië tot en met 2004 in totaal 38 Witstuitbarmsijsen (op een totaal van meer dan 800) waarvan is aan te nemen dat ze betrekking hadden op *hornemanni*; 21 van de 38 werden ontdekt tussen 18 september en 19 oktober wat duidelijk vroeger in het najaar is dan de gebruikelijke aankomstperiode van *exilipes* (midden-oktober en november).

De vogel van Huisduinen betrof de eerste *hornemanni* voor Nederland en de derde voor Europa buiten Brittannië, IJsland en Noorwegen. Het is niet onmogelijk maar vanwege het Nearctische verspreidingsgebied wel onwaarschijnlijk dat een van de andere 99 in het verleden in Nederland aanvaarde Witstuitbarmsijsen eveneens *hornemanni* betrof. Gezien het patroon van voorkomen lijkt het raadzaam om met name bij vroege najaarswaarnemingen van Witstuitbarmsijsen, in september en de eerste helft van oktober, rekening te houden met *hornemanni*. De vroegste vijf Nederlandse gevallen van Witstuitbarmsijsen dateren echter uit 15-19 oktober, waaronder vier vangsten (in 1962, 1972 (twee) en 1982) en een gefotografeerd geval op Texel, Noord-Holland, op 17-19 oktober 1994 (van den Berg & Bosman 2001). De Texelse vogel was echter een *exilipes* (Dutch Birding 16: 258, plaat 205, 1994) terwijl 1962 en 1972 invasie-jaren van *exilipes* waren. In 1982 moeten de biometrische verschillen tussen *hornemanni* en *exilipes* bij ringers bekend zijn geweest (cf Svensson 1975, 1984). De kans lijkt dan ook zeer klein dat een van deze gevallen een *hornemanni* en niet een *exilipes* betrof.

Summary

HORNEMANN'S REDPOLL NEAR HUISDUINEN IN OCTOBER 2003 AND ITS IDENTIFICATION, TAXONOMY AND OCCURRENCE. On 11-15 October 2003, the first Hornemann's Redpoll *Carduelis hornemanni* hor-

nemanni for the Netherlands was present at Fort Kijkduin, Huisduinen, Den Helder, Noord-Holland. It was first seen on 11 October and rediscovered and identified at the same site four days later. Its discovery date was earlier than any of the 99 Coues's Redpolls *C. h. exilipes* recorded in the Netherlands. It was regarded as an adult because of the rounded tips of the rather broad central tail-feathers. The pink wash on both the rump and the breast indicated that it was a male. It differed from Coues's by its larger size with longish tail, larger bill with slightly rounded instead of straight or concave culmen, pale plumage with little streaking on the underparts, uniform frosty-grey streaking on the whitish mantle (which lacked the striking pale centre and brownish edges of most Coues's), and 'chamois-leather' colour on face and throat contrasting with the rest of the plumage. Other supporting characters for Hornemann's were the very small red cap, large size of the white rump, limited amount of pink, top-heavy jizz and large and conspicuous white 'trousers' formed by hanging thigh-feathers. The loud *pyuie* call was recorded three times and sonagrams differ consistently from those of calls by other redpoll taxa, including pale Icelandic redpolls. As all five currently recognized redpoll taxa have presumably diagnostic characters by which they can be identified in the field, it is suggested to apply the same taxonomic status for each of them. A possible lack of genetic support for species status is not unprecedented in finches, while it remains unclear whether either Coues's or Greenland Redpoll *C. flammea rostrata* is Hornemann's closest relative. The Dutch record was part of the first influx of Hornemann's into north-western Europe, with at least 10 in Shetland, Scotland, and five on Titran, Sør-Trøndelag, Norway, all between 22 September and 18 October 2003. It was the third record away from Britain, Iceland and Norway, after a male trapped in Antwerpen, Belgium, on 10 October 1937 and an adult male trapped on Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, on 20-27 October 1991.

Verwijzingen

- van den Berg, A B & Bosman, C A W 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Tweede editie. Haarlem.
- Clement, P, Harris, A & Davis, J 1993. Finches & sparrows: an identification guide. Londen.
- Constantine, M & The Sound Approach 2006. The Sound Approach to birding: a guide to understanding bird sound. Poole.
- Cramp, S & Perrins, C M 1994. The birds of the Western Palearctic 8. Oxford.
- Czaplak, D 1995. Identifying Common and Hoary Redpolls in winter. Birding 27: 446-457.
- Dickinson, E C (redactie) 2003. The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world. Derde druk. Londen.
- Dupond, C 1939. *Acanthis flammea hornemanni* (Holboll) en Belgique. Gerfaut 29: 185-203.
- Ebels, E B & Halfø R 2003. DB Actueel: Groenlandse Witstuitbarmsijs bij Huisduinen. Dutch Birding 25: 420-421.
- Freeland, J R & Boag, P T 1999. The mitochondrial and nuclear genetic homogeneity of the phenotypically diverse Darwin's ground finches. Evolution 53: 1553-1563.
- Herremans, M 1989. Vocalizations of Common, Lesser and Arctic Redpolls. Dutch Birding 11: 9-15.
- Herremans, M 1990. Taxonomy and evolution in Redpolls *Carduelis flammea-hornemanni*; a multivariate study of their biometry. Ardea 78: 441-458.
- Herremans, M 1991. Witstuitbarmsijsen in Vlaanderen: voorkomen en (sub)specifieke identificatie. Gerfaut 81: 3-22.
- Hüppop, O 1996. Erster Nachweis eines Polarbirkenzeisigs der Nominatform *Carduelis h. hornemanni* in Deutschland. Limicola 10: 267-271.
- Jännes, H 1995. Die Bestimmung des Polarbirkenzeisigs. Limicola 9: 49-71.

- Knox, A G, 1988. The taxonomy of Redpolls. *Ardea* 76: 1-26.
- Knox, A G, Helbig, A J, Parkin, D T & Sangster, G 2001. The taxonomic status of Lesser Redpoll. *Br Birds* 94: 260-267.
- Ottvall, R, Bensch, S, Walinder, G & Lifjeld, J T 2002. No evidence of genetic differentiation between Lesser Redpolls *Carduelis flammea cabaret* and Common Redpolls *Carduelis f. flammea*. *Avian Science* 2: 237-244.
- Pennington, M & Maher, M 2005. Greenland, Iceland & Hornemann's Redpolls in Britain. *Birding World* 18: 66-78.
- Petren, K, Grant, B R & Grant, P R 1999. A phylogeny of Darwin's finches based on microsatellite DNA length variation. *Proc R Soc London B* 266: 321-329.
- Pétursson, G & Þráinsson, G 1999. Sjaldgæfir fuglar á Íslandi fyrir 1981. Reykjavík.
- Pierney, S, Summers, R W & Marquiss, M 2001. Microsatellite and mitochondrial DNA homogeneity among phenotypically diverse crossbill taxa in the UK. *Proc R Soc London B* 268: 1511-1517.
- Plomp, M, Olivier, R, Berlijn, M, Boon, L J R, van den Bosch, J, Ebels, E B, Lagerveld, S, Linckens, A, Luijendijk, T J C & de Vries, P 2004. Dutch Birding videojaaroverzicht 2003. Videocassette en dvd. Linschoten.
- Questiau, S, Gielly, L, Clouet, M & Taberlet, P 1999. Phylogeographical evidence of gene flow among Common Crossbill (*Loxia curvirostra*, Aves, Fringillidae) populations at the continental level. *Heredity* 83: 196-205.
- Reid, J M & Riddington, R 1998. Identification of Greenland and Iceland Redpolls. *Dutch Birding* 20: 261-270.
- Rogers, M J & Rarities Committee 2004, 2005. Report on rare birds in Great Britain in 2003, 2004. *Br Birds* 97: 558-625, 98: 628-694.
- Sangster, G, Hazevoet, C J, van den Berg, A B, Roselaar, C S & Sluys, R 1999. Dutch avifaunal list: species concepts, taxonomic instability, and taxonomic changes in 1977-1998. *Ardea* 87: 139-165.
- Seutin, G, Ratcliffe, L M & Boag, P T 1995. Mitochondrial DNA homogeneity in the phenotypically diverse redpoll finch complex (Aves: Carduelinae: *Carduelis flammea-hornemanni*). *Evolution* 49: 962-973.
- Svensson, L 1975, 1984, 1992. Identification guide to European passerines. Tweede, derde, vierde editie. Stockholm.
- Troy, D M 1985. A phenetic analysis of the redpolls *Carduelis flammea flammea* and *C. hornemanni exilipes*. *Auk* 102: 82-96.
- van der Vliet, R E, van der Laan, J, Berlijn, M & CDNA 2006. Rare birds in the Netherlands in 2005. *Dutch Birding* 28: 345-365.
- Votier, S C, Steele, J, Shaw, K D & Stoddart, A M 2000. Arctic Redpoll *Carduelis hornemanni exilipes*: an identification review based on the 1995/96 influx. *Br Birds* 93: 68-84.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Nederland (arnoud.vandenberg@planet.nl)

Enno B Ebels, Joseph Haydnlaan 4, 3533 AE Utrecht, Nederland (ebels@wxs.nl)

Magnus S Robb, Baarsjesweg 237/3, 1058 AA Amsterdam, Nederland (magnus.robb@xs4all.nl)

Zanggors op Kabbelaarsbank in april 2006

Pim A Wolf & Enno B Ebels

Op zondag 30 april 2006 zag René van Loo 's ochtends tijdens een inventarisatieronde een Draaihals *Jynx torquilla* in het voor publiek afgesloten gedeelte van de Kabbelaarsbank, Zuid-Holland. De Kabbelaarsbank ligt aan de binnenzijde van de Brouwersdam en is een natuurgebied met open velden, afgewisseld door middelhoge bosschages en kleine riet- en biezenvelden langs de rand van het Grevelingenmeer. Even later vertelde RvL Pim Wolf over zijn waarneming. PW had vanwege zijn inventarisatiewerk eveneens toestemming om het gebied te betreden en besloot later op de dag te kijken of de vogel nog aanwezig was. Tijdens zijn wandeling hoorde hij een mus *Passer*-achtig *tjup* uit een struik langs de waterkant komen. Na een korte zoektocht naar de bron van het onbekende geluid vond PW de vogel in kwestie laag in een Duindoorn *Hippophae rhamnoides*. Hij leek oppervlakkig op een gors maar met een Heggenmus *Prunella modularis*-achtige vleugel en bovenzijde. Toen hij zich recht naar PW toe draaide en de opvallende grijze middenkruinstreep goed in beeld kwam,

38 Zanggors / Song Sparrow *Melospiza melodia*, Kabbelaarsbank, Zuid-Holland, 30 april 2006 (René M van Loo)

39-40 Zanggors / Song Sparrow *Melospiza melodia*, Kabbelaarsbank, Zuid-Holland, 30 april 2006 (Pim A Wolf)

kon hij hem vrij snel determineren als Zanggors *Melospiza melodia*. Nadat PW enkele bewijsfoto's had gemaakt vloog de Zanggors naar een klein biezenveldje waar hij direct uit beeld verdween. Telefonisch overleg met RvL en andere verantwoordelijken over de mogelijkheid om deze onverwachte nieuwe soort voor Nederland voor een groter publiek toegankelijk te maken leverde helaas geen toestemming op; vanwege de kwetsbaarheid van de plantenbegroeiing in het gebied en het nabijgelegen eilandje met vestigende Kluten *Recurvirostra avosetta* en Visdieven *Sterna hirundo* bleek het vrijgeven van de exacte locatie onbespreekbaar. In samenspraak met Klaas Haas, toenmalig beheerder van de Dutch Birding-vogellijn, werd het nieuws om 15:15 wel verspreid maar zonder plek-details en met de vermelding dat de locatie niet vrij toegankelijk was. In de loop van de middag en vroege avond hadden in totaal slechts negen andere vogelaars het geluk om de Zanggors te zien (Enno Ebels, Mark Hoekstein, Danny Laponder, Sander Lilipaly, RvL, Wilfried Mahu, Theo Muisse, Niels de Schipper en Rinse van der Vliet). Hij verbleef tot zeker 19:30 in een klein stuk met biezen, riet en enkele struiken en foerageerde meestal op de grond. De volgende ochtend was hij niet meer aanwezig (cf Wolf & Ebels 2006).

Beschrijving

De beschrijving is gebaseerd op foto's van RvL, PW en TM (cf Dutch Birding 28: 189, plaat 268, 195, plaat 277, 2006).

GROOTTE & BOUW Vrij forse gors met lange afgeronde staart. Vleugel relatief kort en (in vlucht) afgerond lijkend. Snavel driehoekig van vorm met licht gebogen culmen en vrij-

wel rechte ondersnavel.

KOP Overwegend lichtgrijs. Opvallende koptekening met bruinrode zijkruinstreep (vanaf snavel tot boven oog aan onderzijde begrensd door smal zwart lijntje), grijze wenkbrauwstreep, grijze middenkruinstreep, grijze oorstreep begrensd door bruine achteroogstreep en donkere streep aan onderzijde, en zwarte baardstreep. Teugelstreek donkergrijs. Vage niet aaneengesloten lichte oogrand aan achterzijde van oog.

BOVENDELEN Grijs met zware donkere (bruinzwarte) lengtestreping op mantel, schouder en rug. Stuit op foto's niet zichtbaar.

ONDERDELEN Overwegend vuilwit tot lichtgrijs. Donkere lengtestreping op borst en flank met concentratie van vlekjes op middenborst. Streping op flank ver naar achteren doorlopend. Streping op middenborst zwartachtig, op zijborst en flank meer bruinachtig. Buik en onderstaartdekveren ongestreept.

VLEUGEL Dekveren bruin met donker centrum en smalle lichte top. Handpennen donker bruinzwart met smalle bruine zoom. Tertiairs donker met smalle lichte buitenrand.

STAART Bovenstaart roodbruin zonder witte staartzijden of andere lichte tekening. Onderstaart op foto's en in veld niet goed zichtbaar.

NAAKTE DELEN Oog donker. Snavel lichtgrijs. Poot bruinachtig oranje.

GELUID Musachtig *tjup*.

GEDRAG Meestal op grond foeragerend in biezenbegroeiing langs waterkant; soms in struik zittend. Niet schuw. Vaak verborgen op de grond foeragerend en bij benadering op laatste moment opvliegend.

Determinatie

De combinatie van formaat, snavelvorm en lange staart duidt op een gors Emberizidae. De beschrijving past op geen van de Palearctische gorzen *Emberiza*. Een vrouwtje Rietgors *E. schoeniclus* kan mogelijk voor verwarring zorgen maar die soort kan eenvoudig worden uitgeslo-

TABEL 1 Gevallen van Zanggors *Melospiza melodia* in Europa / records of Song Sparrow *Melospiza melodia* in Europe (cf Evans 1994, Ebels 2004)

<i>België</i> (1) 30 september 2004, Sint-Laureins, Oost-Vlaanderen (vangst)	15-17 oktober 1994, Seaforth, Merseyside, Engeland Een exemplaar aan boord van het schip RMS Mauretania in Southampton, Hampshire, Engeland, op 14-15 oktober 1962 was met zekerheid 'ship-assisted' en is daarom niet aanvaard voor de Britse lijst.
<i>Brittannië</i> (7) 27 april tot 10 mei 1959, Fair Isle, Shetland, Schotland (vangst) 18 mei 1964, Spurn, Yorkshire, Engeland (vangst) 5-8 mei 1970, Bardsey, Caernarvonshire, Wales (vangst) 13 mei tot 3 juni 1971, Calf of Man, Isle of Man (vangst) 17 april tot 7 mei 1979, Fair Isle (vangst), en 10 juni 1979, Sumburgh, Shetland, Schotland 11-26 april 1989, Fair Isle, Shetland, Schotland (vangst)	<i>Nederland</i> (1) 30 april 2006, Kabbelaarsbank, Goedereede, Zuid-Holland <i>Noorwegen</i> (1) 11 mei 1975, Akerøya, Østfold

ten door het ontbreken van wit in de staart. Van de Nearctische gorzen ('sparrows') vertoont alleen Zanggors de combinatie van grijze kopstrepen, donkere streping op de onderdelen met concentratie van zwarte vlekjes op de middenborst en afgeronde roodbruine staart. Lincolns Gors *M lincolni* heeft een vergelijkbare koptekening maar een lichtbruine grondkleur op de (zij)borst, fijnere streping op de onderdelen en geen concentratie van donkere vlekjes op de middenborst (cf Byers et al 1995, Beaman & Madge 1998, Sibley 2000).

Zanggors is een zeer variabele soort waarvan maar liefst 39 ondersoorten zijn beschreven (Byers et al 1995). Van deze ondersoorten kunnen 13 in drie duidelijk verschillende groepen worden ingedeeld. De overige 26 vormen samen de zogeheten 'continentale groep'. De beschrijving past op een van de oostelijke ondersoorten uit deze continentale groep en waarschijnlijk het beste op de nominaat *M m melodia*. Bepaalde ondersoorten, zoals *M m atlantica*, *M m euphonia* en *M m juddi*, kunnen echter niet worden uitgesloten omdat deze slechts in zeer subtiele (kleur)kenmerken van de nominaat verschillen en soms niet met zekerheid zijn te onderscheiden. Voor een gedetailleerde beschrijving van alle ondersoorten en de verschillen met de nominaat wordt verwezen naar Byers et al (1995).

Leeftijdbevestiging op basis van verenkleed is na de postjuvenile rui meestal niet meer mogelijk, behalve als de vogel in de hand ruicontraast in de vleugelveren vertoont (Byers et al 1995).

Het veelvuldig onopvallend foerageren op de grond (vergelijkbaar met een Heggenmus) en de biotoopkeuze van struiken en lage begroeiing nabij water zijn typisch voor Zanggors (Beaman & Madge 1998).

Verbreiding en voorkomen

Zanggors is een wijdverspreide en algemene tot zeer algemene broedvogel in grote delen van Noord-Amerika en lokaal in Mexico (Centraal Plateau). De meeste noordelijke vogels zijn trekvogel en overwinte-

ren in het zuiden van de VS. Deze waarneming betreft het eerste geval voor Nederland. Er zijn negen eerdere gevallen in Europa, op twee na alle in het voorjaar (zie tabel 1). De vogel van de Kabbelaarsbank betreft het derde Europese geval buiten Brittannië en het achtste voorjaarsgeval voor Europa. De nadruk op voorjaarsgevallen in Europa is bij Nearctische gorzen een bekend verschijnsel en wijkt sterk af van het patroon bij andere Nearctische zangvogels die voornamelijk of soms uitsluitend in het najaar (vooral september-oktober) in Europa worden gezien (cf Evans 1994).

Summary

SONG SPARROW AT KABBELAARSBANK IN APRIL 2006 On 30 April 2006, a Song Sparrow *Melospiza melodia* was observed at Kabbelaarsbank, Zuid-Holland, the Netherlands. The bird stayed in an area closed to the public and, as a result, was seen by only 10 birders. It was identified by the combination of large size (for a bunting/sparrow) with long and rounded tail, streaked upperparts, strong head pattern with prominent grey stripes, streaked breast with concentration of black spots on the centre of the breast and rufous-brown tail. It belonged to one of the eastern subspecies, probably the nominate *M m melodia*. This is the first for the Netherlands, the third for Europe outside Britain and the 10th for Europe. Previous records (see table 1) are from Belgium (one in September), Britain (seven; one in October, others in April-June) and Norway (one in May).

Verwijzingen

- Beaman, M & Madge, S 1998. The handbook of bird identification for Europe and the Western Palearctic. Londen.
Byers, C, Olsson, U & Curson, J 1995. Buntings and sparrows: a guide to the buntings and North American sparrows. Mountfield.
Ebels, E B 2004. DB Actueel: Zanggors bij Sint-Laureins. Dutch Birding 26: 429.
Evans, L G R 1994. Rare birds in Britain 1800-1990. Little Chalfont.
Sibley, D 2000. The North American bird guide. New York.
Wolf, P A & Ebels, E B 2006. DB Actueel: Zanggors op Kabbelaarsbank. Dutch Birding 28: 194-195.

Pim A Wolf, Batenburg 63, 4385 HG Vlissingen, Nederland (wolfpf@zeelandnet.nl)
Enno B Ebels, Joseph Haydnlaan 4, 3533 AE Utrecht, Nederland (ebels@wxs.nl)

Redactiemedelingen

Naamgeving van taxa in Dutch Birding

Voor taxonomie, naamgeving en volgorde van in Nederland waargenomen taxa houdt Dutch Birding zich aan de beslissingen van de Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA) (Sangster et al 1999, 2003, CSNA in prep). Dit is een gevolg van afspraken tussen DBA, Nederlandse Ornithologische Unie (NOU) en SOVON Vogelonderzoek die werden gemaakt in het kader van de publicatie van *Avifauna van Nederland* (van den Berg & Bosman 1999, 2001, Bijlsma et al 2001).

Voor niet in Nederland vastgestelde taxa wordt vanaf 1 januari 2004 de derde editie van 'Howard and Moore' (Dickinson 2003) gevolgd. Daarnaast zijn in eerste nummers van jaargangen van Dutch Birding in redactiemedelingen afwijkingen en aanvullingen op gehanteerde naamlijsten gepubliceerd (Dutch Birding 19: 21-28, 1997; 20: 22-32, 1998; 24: 22-24, 2002; 25: 49-50, 2003; 26: 49-51, 2004; 27: 42-43, 2005; 28: 26-29, 2006).

De beslissingen en redactiemedelingen zijn verwerkt in de Dutch Birding-namenlijst (van den Berg 2006), die thans door de redactie wordt aangehouden voor taxonomie en naamgeving van West-Palearticische soorten (zie colofon).

Ook in het eerste nummer van deze jaargang van Dutch Birding worden veranderingen in naamgeving van West-Palearticische taxa vermeld; deze worden per 1 januari 2007 doorgevoerd (zie tabel 1).

Engelse namen

Wat betreft Engelse namen zal in tegenstelling tot de

Dutch Birding-namenlijst (2006) met ingang van 2007 in Dutch Birding worden gebruikt: Verreaux's Eagle *Aquila verreauxii* (niet Verreaux's Eagle; contra Dutch Birding 28: 28, 2006) en European Herring Gull *Larus argentatus* (niet Herring Gull).

Verwijzingen

- American Ornithologists' Union (AOU) 2006. Forty-seventh supplement to the American Ornithologists' Union checklist of North American birds. Auk 123: 926-936.
- van den Berg, A B 2006. Dutch Birding-namen: lijst van West-Palearticische vogelsoorten 2006 – Dutch Birding's names: list of Western Palearctic bird species 2006. Amsterdam.
- van den Berg, A B & Bosman, C A W 1999, 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Eerste, tweede druk. Haarlem.
- Bijlsma, R G, Hustings, F & Camphuysen, C J 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland – Common and scarce birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 2. Haarlem.
- Dickinson, E C (editor) 2003. The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world. Derde druk. Londen.
- Kirwan, G M, Atkinson, P W, van den Berg, A B & Shirihai, H 2006. Taxonomy of the Crimson-winged Finch *Rhodopechys sanguineus*: a test case for defining species limits between disjunct taxa? Bull Afr Bird Cl 13: 136-146.
- Moyle, R G 2006. A molecular phylogeny of kingfishers (Alcedinidae) with insights into early biogeographic history. Auk 123: 487-499.
- Redactie Dutch Birding 2006. Naamgeving van taxa in Dutch Birding. Dutch Birding 28: 26-29.
- Sangster, G, Hazevoet, C J, van den Berg, A B, Roselaar, C S & Sluys, R 1999. Dutch avifaunal list: species concepts, taxonomic instability, and taxonomic changes in 1977-1998. Ardea 87: 139-165.
- Sangster, G, van den Berg, A B, van Loon, A J & Roselaar, C S 2003. Dutch avifaunal list: taxonomic changes in 1999-2003. Ardea 91: 281-287.

Redactie Dutch Birding, Postbus 116, 2080 AC Santpoort-Zuid, Nederland (editors@dutchbirding.nl)

TABEL 1 Vanaf 1 januari 2007 door Dutch Birding gebruikte nieuwe wetenschappelijke namen van West-Palearticische (WP) taxa / new scientific names for Western Palearctic (WP) taxa used in Dutch Birding from 1 January 2007

Aleoetenstern / Aleutian Tern *Onychoprion aleuticus* (abusievelijk / erroneously *O aleutica* in Redactie Dutch Birding (2006) en / and van den Berg (2006)). *Onychoprion* is mannelijk en daarom is de juiste soortnaam *aleuticus* / *Onychoprion* is masculine, so the correct specific epithet is *aleuticus* (cf AOU 2006).

Bonte Stern / Sooty Tern *Onychoprion fuscatus* (abusievelijk / erroneously *O fuscata* in Redactie Dutch Birding (2006) en / and van den Berg (2006)). Buiten / outside WP: Fijjstern / Grey-backed Tern *Onychoprion lunatus* (abusievelijk / erroneously *O lunata* in Redactie Dutch Birding (2006)). *Onychoprion* is mannelijk en daarom zijn de juiste soortnamen respectievelijk *fuscatus* en *lunatus* / *Onychoprion* is masculine, so the correct specific epithets are *fuscatus* and *lunatus*, respec-

tively (cf AOU 2006).

Bandijsvogel / Belted Kingfisher *Megaceryle alcyon* (was *Ceryle alcyon*) (Moyle 2006, CSNA in prep).

Kaspische Roodborsttapuit / Caspian Stonechat *Saxicola maurus variegatus* (abusievelijk / erroneously Kaspische Roodborsttapuit / Caucasian Stonechat *S m variegata* in van den Berg 2006).

Atlasbergvink / African Crimson-winged Finch *Rhodopechys alienus* (was Afrikaanse Rode Woestijnvink *Rhodopechys sanguineus alienus*) (Kirwan et al 2006).

Rode Bergvink / Asian Crimson-winged Finch *Rhodopechys sanguineus* (was Aziatische Rode Woestijnvink *Rhodopechys sanguineus sanguineus*) (Kirwan et al 2006).

Solutions of sixth round 2006

The solutions of the mystery photographs XI and XII (Dutch Birding 28: 367, 2006) of the final round of the 2006 Masters of Mystery competition appear below.

XI Mystery photograph XI shows a diving bird of which upperwing and underwing are visible. The bird has long, narrow and pointed wings and is in active wing moult as indicated by the heavily worn primaries and the blotchy brown upperwing. The diving action of the mystery bird is eye-catching. It displays a shallow plunge-dive with almost stretched wings. This is characteristic for petrels Procellariidae and this conclusion is supported by the long, pointed and narrow wing, the white underwing and the dark brown upperwing. Petrels have a complete moult, which starts shortly after (or sometimes even during) nesting activities and finishes during autumn and winter. The mystery bird was photographed in September and is, therefore, most likely an adult somewhere halfway the moult. In the Western Palearctic, six species of petrels with dark brownish upperparts and mostly pure white underwings occur: Scopoli's *Calonectris diomedea*, Cory's *C borealis*, Cape Verde *C edwardsii*, Streaked *C leucommelae*, Great *Puffinus gravis*, pale-morph Wedge-tailed *P pacificus* and Yelkouan Shearwater *P yelkouan*. On some occasions, Manx Shearwater *P puffinus* may appear rather brown instead of blackish and, therefore, it needs to be considered as well. Furthermore, pale individuals of Balearic Shearwater *P mauretanicus* may

- 41** Yelkouan Shearwater / Yelkouanpijlstormvogel
Puffinus yelkouan, adult, Istanbul, Turkey, 17
September 2006 (Mark Zekhuis)

[Dutch Birding 29: 35-40, 2007]

show rather clean underwings and this possibility, therefore, is also worth consideration.

In Streaked Shearwater, the under primary coverts are distinctively streaked, creating a dark carpal patch, which is not present in the mystery bird. This species is, therefore, easily eliminated. The three other *Calonectris* shearwaters are rather similar in plumage. They all show brownish grey and rather scaly upperparts with a somewhat darker blackish band. Quite often, there is a contrastingly darker diagonal band present across the wing-coverts. The mystery bird indeed shows rather black primaries and shows also signs of a darker band across the upperwing-coverts. Note, however, that the bird is in heavy wing moult and the appearance of a darker diagonal is created by the mixed presence of feathers of two ages. There is no sign of the pale scaling, not even on the fresh feathers of the mystery bird, which, if present, would be a strong character favouring the *Calonectris* shearwaters. Furthermore, the overall colour of the mystery bird looks too dark brown for Scopoli's, Cory's and Cape Verde Shearwater. Another feature that does not fit these species is the absence of brown markings on the underwing, which are normally present on the lesser and sometimes also on the median under primary coverts. In addition, in both Cory's and Cape Verde, the underside of the primaries is black, which is not the case in the mystery bird.

Some entrants voted for Great Shearwater. However, this species always shows a band of dark markings at the underwing coverts and also strong blackish-brown

- 42** Manx Shearwater / Noordse Pijlstormvogel *Puffinus puffinus*, São Miguel, Azores, October 2006 (Marc Guyt/Agami). Note brown colour of worn outer primaries, contrasting with black upperparts. Furthermore, median underwing-coverts are clean white.

43 Yelkouan Shearwater / Yelkouanpijlstormvogel *Puffinus yelkouan*, Istanbul, Turkey, 17 September 2006
(Luc Hoogenstein)

streaks on the under primary coverts. The absence of these characters in the mystery bird eliminates Great Shearwater. Another possible candidate is Wedge-tailed Shearwater. This is a rare vagrant to the Western Palearctic from the Indian and southern Pacific Ocean. It occurs in two colour morphs, of which the dark morph is the most abundant. The pale morph has white underwings with a broad blackish trailing edge and a blackish underside of the primaries forming a well-defined black wing-tip. The dark trailing edge of the mystery bird's underwing is rather narrow and the underside of the primaries is not black but more brown-greyish fading gradually towards the centre of the wing. This rules out Wedge-tailed.

The most likely species left is Yelkouan Shearwater. However, both Manx and Balearic Shearwater can sometimes look confusingly similar. In Manx, the colour of the upperparts – or parts of the upperparts – can appear rather dark brownish, especially in worn birds in strong light. For example, see the worn outer primaries of the bird in plate 42. Note, however, the two different tones of brown in the mystery bird's upperwing: the pale brown of most old upperwing-coverts and the rather dark brown of most fresh primaries and secondaries. The paler brown colour is too pale for any Manx and, in addition, the underside of the primaries in Manx is also darker, best described as blackish. The paler variants in Balearic can be as brown above as in the mystery bird. However, these paler individuals normally show at least some dark

markings on the axillaries and on the lesser underwing-coverts. The axillaries of the mystery bird can not be seen but the lesser underwing-coverts show hardly any markings and this excludes the possibility of a pale variant of Balearic, leaving Yelkouan as the only plausible solution.

This Yelkouan Shearwater was photographed by Mark Zekhuis at Istanbul, Turkey, on 17 September 2006. Another photograph of the same bird is shown in plate 41. A different individual is shown in plate 43. Note the short tail and projecting toes which, together with the brown colour, are strong characters to separate it from Manx Shearwater. Balearic Shearwater also has a short tail, projecting toes and brown upperparts but can always be identified, even the palest individuals, by the all-dark undertail-coverts. Most entrants went for Cory's or the similar Scopoli's Shearwater. Photographs of Cory's are shown in plate 44-45. Note the pale scaling on the upperwing and the dark markings of the under primary coverts, both characters which are also present in Scopoli's.

Identifying this bird proved to be difficult, as it was correctly identified by only one of the entrants (5%), while the most popular incorrect answers were Cory's (48%), Scopoli's (29%), Cape Verde (5%) and Great Shearwater *P. gravis* (5%).

XII The *Calidris* sandpiper depicted in mystery photograph XII is in winter plumage, with no traces of juvenile feathers. Most feathers are fresh but the bird is still

44 Cory's Shearwater / Kuhls Pijlstormvogel *Calonectris borealis*, São Miguel, Azores, 17 October 2006 (Marc Guyt/Agami). Note pale scaling on upperwing and dark markings of under primary coverts.

45 Cory's Shearwaters / Kuhls Pijlstormvogels *Calonectris borealis*, Madeira, 20 October 2006 (René Pop)

actively moulting, as can be concluded from the missing row of upper scapulars. In some *Calidris* sandpipers, moult to winter plumage is suspended during migration, after which primary moult starts upon arrival at the winter quarters. As the photograph was taken in January, one may wonder whether the bird would be in primary moult. Due to missing, regrowing or extremely abraded outer primaries, it may be difficult to correctly assess the wing and primary projections. As these structural characters are a helpful and easy tool in identifying a *Calidris* sandpiper, it is advisable to take this into account.

At first glance, the wings of the mystery bird seem to project only slightly beyond the tail, while the tip of the longest, grey, tertial seems to be positioned directly above the apparently longest, fresh, black primary. However, a closer look at the primaries reveals that an old and much abraded primary projects beyond the fresh, black primary. Barely more than the shaft and some feather barbs can be distinguished against the grey background. This observation changes the view given above dramatically: the wings project clearly beyond both the tail and the longest tertial. Also the wide spacing of the primary tips suggests that it is a long-winged species.

Only a few *Calidris* species are as long winged as the mystery bird. These are Great Knot *C tenuirostris* and White-rumped *C fuscicollis*, Baird's *C bairdii*, Curlew *C ferruginea* and Stilt Sandpiper *C himantopus*.

From these, only White-rumped and Baird's show a bill length more or less equal or somewhat shorter than the head length, as in the mystery bird. These species differ slightly in bill shape, with White-rumped showing a higher base to the more blunt-tipped bill than Baird's. The mystery bird shows a slender and sharply pointed bill, indicating Baird's. This is further supported by the generally yellowish-brown wash to the overall grey plumage, especially on the head and breast. In addition, the mystery bird neither shows a pale supercilium extending beyond the eye, nor dark markings on the flank, which are both typical characters for White-rumped.

This Baird's Sandpiper was photographed by Piet van den Hout at San Pedro de Atacama, Chile, on 24 January 2005. Another photograph of the same individual is shown in plate 46. It was correctly identified by 43% of the entrants. Incorrect answers included Semipalmated Sandpiper *C pusilla* (14%), Little Stint *C minuta* and White-rumped Sandpiper (10%).

In the final round of the 2006 Masters of Mystery competition, there were 21 entrants of which only Rob Felix managed to identify both mystery birds correctly. Therefore, he is the winner of a copy of *Birds of Southern Africa* by Ian Sinclair, Phil Hockey and Warwick Tarboton. With the sixth round, the 2006 Masters of Mystery competition comes to an end. With 11 out of 12 correct identifications, Tommy Holmgren

46 Baird's Sandpiper / Bairds Strandloper *Calidris bairdii*, San Pedro de Atacama, Chile, 25 January 2005
(Piet van den Hout)

Mystery photograph I (December)

(Sweden) is the winner of the pair of Swarovski 10x32 EL binoculars. Congratulations to him! The front runner is followed by Julia Bayer (Germany), Martin Kühn (Germany) and Clemens Portofée (Germany) with 10 and Chris Batty (England) and Geir Mobakken (Norway) with nine correct answers. The final overview, including the gallery of fame, of all entrants with at least one correct identification in the Masters of Mystery 2006 competition can be viewed at www.dutchbirding.nl.

We would like to thank the following people for their help with the Masters of Mystery 2006 competition: Ruud Altenburg, Arnoud van den Berg, Benny Cottele (Belgium), Markus Deutsch (Germany), Menno van Duijn, Nils van Duivendijk, Chris Gibbins (Scotland), Piet van den Hout, Hannu Koskinen (Finland), Karel Mauer, Chris van Rijswijk, Jan Wierda and Mark Zekhuis for the use of their photographs; AvdB, Philippe Dubois (France), NvD, Enno Ebels, CG, HK, André van Loon, Mars Muisse and Theo Muisse for commenting on the texts; Jeannette Admiraal, Gijsbert van der Bent, Albert van den Ende, Wietze Janse and André van der Plas for taking care of the website and helping in various other ways; and, above all, Gino Merchiers from Swarovski Benelux for sponsoring this competition in 2006 for the 10th consecutive year!

First round 2007

Photographs I and II represent the first round of the 2007 competition. Please, study the rules below care-

Mystery photograph II (December)

fully and identify the birds in the photographs. Solutions can be sent in three different ways:

- by *postcard* to Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands
- by e-mail to masters@dutchbirding.nl
- from the website of the Dutch Birding Association at www.dutchbirding.nl

Entries for the first round have to arrive by **1 March 2007**. Please, indicate if you are subscribed to Dutch Birding. From those entrants having identified both mystery birds correctly, one person will be drawn who will receive a copy of *Birds of the Middle East* by R F Porter, S Christensen and P Schiermacker-Hansen. Swarovski Benelux has generously agreed to sponsor this competition again in 2007. This year, the overall winner after six rounds will receive a pair of marvelous 8,5x42 EL binoculars.

Rules

Only subscribers to Dutch Birding are eligible to enter. Excluded from entry are the editors and members of the

Swarovski 8,5x42 EL binoculars

editorial board of Dutch Birding and the members of the board of the Dutch Birding Association. Photographers whose work is used in the competition (both as mystery birds or as photographs accompanying the solutions) are excluded from entry in the round(s) in which their work is used. Also, the overall winner (after six rounds) of one edition is excluded from the competition in the subsequent year.

Each round usually consists of two mystery photographs but sometimes only one or more than two can be presented. For each round, only one entry per person is accepted (which will be the first received). Entries have to arrive by the closing date stated. The Dutch Birding Association cannot be held responsible for entries not received or lost.

All species in the photographs have been recorded

Rob S A van Bemmelen, Stavangerweg 535, 1013 AX Amsterdam, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)

Dick Groenendijk, Elzenstraat 14, 4043 PB Opheusden, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)

Jan Eerbeek, De Peel 2, 4041 EL Kesteren, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)

in the Western Palearctic as defined in *Birds of the Western Palearctic* (BWP). Hybrids will not be featured. Each mystery bird must be identified at the level of species. In this competition, decisions of the Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (Dutch committee for avian systematics; CSNA) are followed (see, eg, *Dutch Birding's names: list of Western Palearctic bird species 2006*).

In case of any dispute concerning the identity of a bird, the decision of the editorial board of Dutch Birding will be binding on all parties. The overall winner will be the entrant who has correctly identified most mystery photographs during the competition (six rounds). In case of joint winners, one winner will be drawn.

Recensies

EDUARDO DE JUANA 2006. *Aves raras de España. Un catálogo de las especies de presentación ocasional*. [Rare birds of Spain. A catalogue of rare species.] Lynx Edicions, Montseny 8, 08193 Bellaterra, Barcelona, Spain; e-mail lynx@hbw.com, website www.hbw.com. 473 pp. ISBN 84-96553-25-6. In Spanish.

After 20 years of being a key member of the Spanish rarities committee (RC), Eduardo de Juana recently decided to retire. He finished his long committee career by compiling all records of Spanish rarities, and adding a revision of pre-RC data available in the literature. The book resulting from this work comprises, therefore, two kinds of records: those considered by the RC from 1984 onwards (and some older records), and those available in the literature before 1984 (and also some more recent ones which, for whatever reason, were not dealt with by the RC).

So, the bulk of his book consists of texts, with a discussion on each species' geographical origin, migration patterns and phenology, and thorough comments on the records and their pattern, often with a map showing records by region in the entire Iberian peninsula (not only Spain) and diagrams; besides, rarity records not considered by the RC but mentioned in the literature are discussed, and all data are interpreted by comparing them with those in nearby countries (mainly Britain, France and Morocco).

After the main part of 300 pages with the species accounts, there is a short section dealing with hypothetical species for which reports are doubtful and of species suspected of presumed captive origin (this section includes, for instance, Yellow-billed Loon *Gavia*

adamsii, Great Grebe *Podiceps major*, Dark Chanting Goshawk *Melierax metabates*, Gyr Falcon *Falco rusticolus*, Barbary Falcon *F. pelegrinoides*, Spur-winged Lapwing *Vanellus spinosus* and Temminck's Lark *Eremophila bilopha*). Some of these 'doubtful' records, however, are no longer doubtful as they were published in RC reports as being first accepted, then re-evaluated and finally rejected. As such, they should not have been listed as doubtful in the book.

This is followed by a section of 40 pages with colour photographs showing a selection of the rarities. This section is of interest and includes some good photographs but also some poor ones. Unfortunately, it appears that the author has not found or searched for the best pictures available (for instance, on the internet) and some photographs even appear to be just the thumbnails published in the well-known webpage *Rare birds in Spain* (www.rarebirdspain.net/home.htm) managed by Ricard Gutiérrez. For instance, there are much better photographs available of the Siberian Blue Robin *Luscinia cyane* trapped in the Ebro delta for which the book only presents a small 2.5 cm high picture! A poor tribute to one of the most notable records.

The next section of the book is also one of its most useful features: a long table compiling all the records in chronological order, species by species. A minor problem is that the table does not mention all observers when there are more than three. This is in contrast with the extensive treatment and detailed comments on old references. It highlights the problem that many of the old records are not really acceptable. For example, the repeated report of breeding Marsh Warbler *Acrocephalus palustris* in the Ebro delta in the 1960s is almost

surely an error, the right habitat has never been present anyway, but it is still credited by the author. Nevertheless, the table offers all observers a useful reference for timing and occurrence of rarities and documentation.

The bibliography is very detailed and extensive. In this respect, the author should be congratulated, although some omissions are surprising. These omissions include identification papers published in different Catalan Ornithological Yearbooks based on Spanish birds photographed and studied in the field, such as hybrids of Western Reef Egret *Egretta gularis*, Richard's Pipit *Anthus richardi* and Blyth's Pipit *A godlewskii*, and Siberian Chiffchaff *Phylloscopus collybita tristis* and Northern Chiffchaff *P c abietinus*.

Despite these criticisms, I recommend the book to all European birders with an interest in rarities. Let's hope that it will be used by editors and authors of birding journals, and that it will help in presenting the correct status of rare species in Spain. JOSÉ LUIS COPETE

CHRIS GROENENDIJK & PAUL VAN HOEK 2005. *Vogels van Gambia en Senegal*. Dvd. GreenCorner Vogelfilms, p/a Chris Groenendijk, Wilgenlaan 19, 2421 BM Nieuwkoop, Nederland. Website www.greencornervogelfilms.nl. EUR 25.00 (Nederland), EUR 27.50 (buitenland).

Gambia is een klein langgerekt land aan de West-Afrikaanse kust dat in zijn gehele door het veel grotere Senegal wordt omringd. Beide landen liggen op relatief korte reisafstand van West-Europa en bieden een redelijke tot goede 'vogelinfrastructuur' en vormen daarvoor geschikte bestemmingen voor vogelaars die voor het eerst naar Afrika ten zuiden van de Sahara gaan. De dvd begint met een aantal opnames waarbij men

de eerste indrukken opsnuift van de Afrikaanse sfeer die men in deze regio zal aantreffen. De introductie wordt gevolgd door schitterende opnames van 115 vogelsoorten gemaakt in november 2003 en maart 2004, waaronder 'goede' soorten die men tijdens het verblijf niet elke dag tegen het lijf zal lopen, zoals Roodkopsmelleken *Falco chiquera*, Vale Strandplevier *Charadrius marginatus* en Kaapse Papegaai *Poicephalus robustus*. De beelden die zijn gemaakt in Casamance, Senegal, vormen een mooie toevoeging om een completer beeld te krijgen van de soortenrijkdom in deze twee landen. Ook zijn er enkele opnames van zoogdieren en reptielen toegevoegd. Van elke soort wordt de Nederlandse en Engelse naam vermeld en het begeleidende commentaar is in het Nederlands. Op de website van GreenCorner Vogelfilms (www.greencornervogelfilms.nl) is een overzicht te zien van de belangrijkste soorten op de dvd en zijn enkele videostills als 'preview' te bekijken.

De dvd bevat 90 minuten aan opnames en vormt een leuke herinnering voor vogelaars die Gambia en Senegal bezocht hebben en een goede kennismaking met de vogelrijkdom voor diegenen die van plan zijn deze regio te bezoeken. Mijn enige puntje van kritiek is dat de sfeerbeelden uit de introductie verder op de dvd niet meer voorkomen, iets wat mijns inziens de dvd completer had kunnen maken. De dvd is te bestellen via de website van GreenCorner Vogelfilms. Bestellen is ook mogelijk door contact op te nemen met de maker, Chris Groenendijk (0172-574303) of via e-mail (bestellingen@greencornervogelfilms.nl). Binnenkort wordt de dvd uitgebreid met opnames van een aantal soorten uit november 2006 en er wordt gewerkt aan een Engelse versie. Vogelaars die de dvd willen bestellen wordt daarom aangeraden op de website te kijken wanneer deze nieuwe versie beschikbaar komt. WIETZE JANSE

Corrigenda

In het bijschrift bij plaat 501 (Dutch Birding 28: 359, 2006) werd helaas niet de juiste fotograaf vermeld. De foto werd gemaakt door Patrick Palmen.

In het bijschrift bij plaat 558 (Dutch Birding 28: 392, 2006) werd helaas niet de juiste leeftijd van de Blonde Ruiter *Tryngites subruficollis* vermeld. De vogel is adult, niet juveniel.

In het bijschrift bij plaat 562 (Dutch Birding 28: 394, 2006) werd helaas niet de juiste fotograaf vermeld. De foto werd gemaakt door Chris van Rijswijk. REDACTIE

In the caption of plate 501 (Dutch Birding 28: 359, 2006) unfortunately the wrong photographer was mentioned. The photograph was taken by Patrick Palmen.

In the caption of plate 558 (Dutch Birding 28: 392, 2006) unfortunately the wrong age of the Buff-breasted Sandpiper *Tryngites subruficollis* was mentioned. The bird is an adult, not a juvenile.

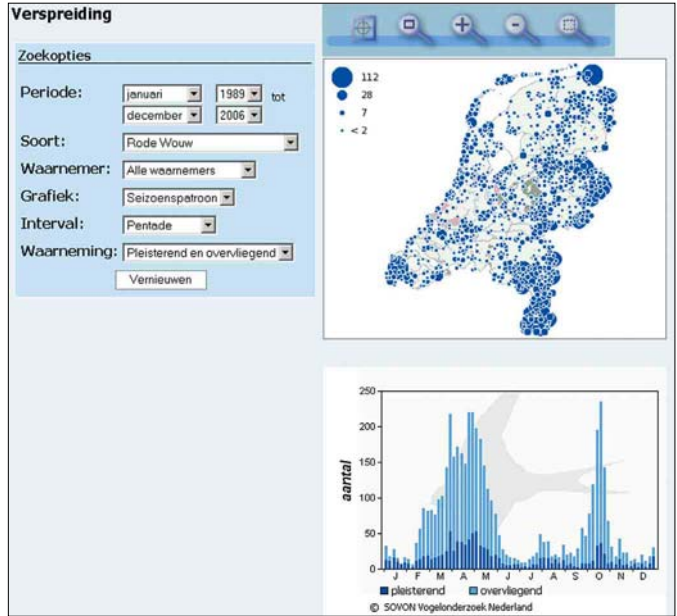
In the caption of plate 562 (Dutch Birding 28: 394, 2006) unfortunately the wrong photographer was mentioned. The photograph was taken by Chris van Rijswijk. EDITORS

Aankondigingen & verzoeken

Vernieuwde online-invoer van BSP-waarnemingen In 1989 ging het door SOVON en DBA opgezette Bijzondere Soorten Project–niet- broedvogels (BSP) van start (cf Dutch Birding 13: 219-221, 1991). Dit project kent als doel het vaststellen en volgen van de aantalsontwikkeling, seizoenspatronen en verspreiding van schaarse en zeldzame soorten niet-broedvogels, met uitzondering van ‘echte’ zeldzaamheden die vallen onder de verantwoordelijkheid van de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA). Door het samenvoegen van zo veel mogelijk losse waarnemingen uit alle delen van Nederland wordt sindsdien gepoogd om deze ontwikkelingen in beeld te brengen. De resultaten van dit project zijn onder meer gebruikt bij het opstellen van *Algemene en schaarse vogels van Nederland. Avifauna van Nederland 2* (Bijlsma et al 2001).

In de laatste jaren is er veel veranderd in de wijze waarop waarnemingen kunnen worden doorgegeven; ook het BSP is met zijn tijd meegegaan. Sinds 2005 is het voor deelnemers mogelijk om hun waarnemingen via internet door te geven en onlangs is het digitale invoersysteem aanzienlijk verfraaid. De procedure is eenvoudig en bestaat onder meer uit het zetten van een stip op een topografische kaart, waardoor de locatie van een waarneming exact kan worden doorgegeven. Bovendien hebben deelnemers zelf toegang tot tal van gegevens in de database, die inmiddels bestaat uit meer dan 240 000 waarnemingen van 99 soorten. Hierdoor kunnen zij zelf van alle soorten verspreidingskaarten, seizoens- en trendgrafieken maken. Ook kan gekozen worden voor een bewerking van uitsluitend eigen waarnemingen. Om een zo volledig mogelijk beeld te verkrijgen zijn bovendien afspraken gemaakt tussen DBA en SOVON om de op de website van Dutch Birding ingevoerde waarnemingen van BSP-soorten enkele malen per jaar aan de BSP-database toe te voegen.

Deelname aan het BSP is door deze veranderingen nog leuker geworden. Iedereen wordt van harte uitge-

Verspreiding en seizoenspatroon van Rode Wouw *Milvus milvus* in het BSP (www.sovon.nl)

nodigd om mee te doen. Naast waarnemingen van verscheidene schaarse en zeldzamere soorten die al vanaf 1989 worden verzameld zoals Zwarte Wouw *Milvus migrans* en Hop *Upupa epops*, bevat de database ook waarnemingen van soorten die sinds kort niet meer worden beoordeeld door de CDNA, zoals Breedbekstrandloper *Limicola falcinellus* en Huis kraai *Corvus splendens*. De vernieuwde invoer van BSP-waarnemingen is toegankelijk via www.sovon.nl voor iedereen die in het bezit is van een waarnemercode en wachtwoord. Ook voor het aanvragen daarvan kan men op bovengenoemde website terecht.

Voor nadere informatie over het project kunt u contact opnemen met Arjan Boele, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Rijksstraatweg 178, 6573 DG Beek-Ubbergen, Nederland, telefoon 024-6848111, e-mail arjan.boele@sovon.nl.

DBA-nieuws

Dutch Birding-vogeldag op 17 maart 2007 te Lunteren De Dutch Birding-vogeldag vindt dit jaar plaats op zaterdag 17 maart. Zoals eerder gemeld hebben we helaas afscheid moeten nemen van de vertrouwde locatie in Utrecht. Maar we hebben een prachtige

nieuwe locatie gevonden, midden in de bossen: congrescentrum De Werelt te Lunteren, Gelderland.

Het programma is op moment van schrijven nog niet helemaal afgerond. In ieder geval zal er een lezing zijn van Marc Guyt over zijn 'Atlantic Odyssey' langs het

Antarctisch Schiereiland en enkele Zuid-Atlantische eilanden, met schitterende opnamen van veel soorten zeevogels en een aantal aansprekende vogels van afgelegen eilanden. Een belangrijke bijdrage aan deze dag komt van het team van The Sound Approach (TSA). Mark Constantine zal uiteraard ingaan op zijn flink in de prijzen gevallen boek *The Sound Approach to birding* (verkozen tot 'Best Bird Book of 2006' door Birdwatch, British Birds, BTO en Sunday Express), op problemen bij het documenteren van dwaalgasten alleen met geluid en op interessante nieuwe activiteiten van zijn team. In een afzonderlijke zaal organiseert TSA een 'workshop', waar op gezette tijden specifieke onderwerpen worden behandeld. Daarnaast zijn er uiteraard de vertrouwde programmaonderdelen als de mystery bird-competitie en Wim Wiegants – bij voorbaat legendarische – jaaroverzicht.

In de ruime foyer van het congrescentrum is een heuse vogelaarsbeurs, met stands met onder meer boeken, kijkers, camera's, cd's en dvd's, reisorganisaties en wat de gedreven vogelaar verder nodig heeft. Indien u ook interesse heeft om aanwezig te zijn met een stand, dan kunt u voor meer informatie contact opnemen met

Arjan van Egmond (arjan.van.egmond@dutchbirding.nl of 06-21585788).

De zaal gaat open om 09:00. Het programma duurt tot c 17:00. Tussen de lezingen door zijn ruime pauzes om de bezoekers de gelegenheid te geven stands te bezoeken en/of met elkaar bij te praten. De entree bedraagt EUR 5.00.

Voor het definitieve programma, een overzicht van de standhouders en reisinformatie, zie www.dutchbirding.nl of bel de Dutch Birding-vogellijn (0900-BIRDING, EUR 0.35/min). **ARIJAN VAN EGMOND**

Uitbreiding DBA-bestuur Eind vorig jaar is Arjan van Egmond het bestuur van de Dutch Birding Association komen versterken. Zijn wortels op vogelgebied liggen in de Natuur- en Vogelclub Katwijk, waarvan hij sinds 2006 voorzitter is. Al een aantal jaren speelt hij een belangrijke rol bij de organisatie van de Dutch Birding-vogeldag. Binnen het DBA-bestuur is Arjan dan ook met name verantwoordelijk voor evenementen die de DBA organiseert of waar de DBA aan deelneemt (beurzen, vogelfestivals en dergelijke). **GIJSBERT VAN DER BENT**

WP reports

This review lists rare and interesting birds reported in the Western Palearctic mainly in **late November 2006-early January 2007**, with some from previous months. The reports are largely unchecked and their publication here does not imply future acceptance by a rarities committee. Observers are requested to submit their records to each country's rarities committee. Corrections are welcome and will be published.

SWANS TO DUCKS A flock of 20 **Bewick's Swans** *Cygnus bewickii* was present at Akgöl and Göksu delta, Turkey, on 7 January. The first breeding pair of **Whooper Swan** *C. cygnus* for the Netherlands at Wapserveense Petgaten, Drenthe, nested in 2006 on the same nest as in 2005 and successfully raised two young (Dutch Birding 28: 15-18, 2006, Limosa 79: 81-94, 2006). The male **Canvasback** *Aythya valisineria* at Castricum, Noord-Holland, the Netherlands, from 30 September remained through January (it was first seen on 9 January 2003 but was not noticed in the winters of 2003/04 and 2004/05). Numbers of **Baer's Pochard** *A. baeri* appear to be declining fast; during a recent Birdquest tour in China only one male was seen at Yangcheng nature reserve near Shanghai on 10 November. This autumn, nine adult and four recently hatched **Madagascar Pochards** *A. innotata* were found on a remote lake in northern Madagascar; the last sighting of this species was on lake Alaotra in central Madagascar in 1991 (cf World Birdwatch 28 (4): 5, 2006). The peak number of **White-headed Duck** *Oxyura leucocephala* in Israel in December was a record 2497 at two sites (1457 in the Jizre'el valley and

1040 in the Judean plains). The male **Black Scoter** *Melanitta americana* at Llanfairfechan, North Wales, stayed from 24 September into January for its ninth winter. Another was photographed at Måksund, Bohuslän, Sweden, on 5 January. The male **Bufflehead** *Bucephala albeola* at Barendrecht, Zuid-Holland, the Netherlands, remained for its third winter from 18 November onwards. On Unst, Shetland, Scotland, a male stayed from 12 November to at least mid-January. A female at Cabrito reservoir, Terceira, on 19 November was the third for the Azores. A male discovered at Étang de Saint-Jean, Morbihan, France, on 3 January was still present on 12 January. A female on Lough Atedaun near Corrofin, Clare, from 6 January onwards was the second for Ireland. The male **Barrow's Goldeneye** *B. islandica* first present at Quoile Pondage, Down, Northern Ireland, from 20 November 2005 to 8 April 2006 was back from 4 November until at least mid-January. In Scotland, the male at Callander, Forth, from 19 November also stayed until at least mid-January. In England, male **Falcated Ducks** *Anas falcata* were present in Devon from early November (immature) and in Kent and Essex from 18 December into January. Male **American Black Ducks** *A. rubripes* were at Garður, Iceland, into January, at Foz, Lugo, Spain, until at least 17 December, at Tórshavn, Faeroes, on at least 19-24 November, at Klaksvík, Faeroes, from 23 December onwards (presumably the same as one in April 2006), at Carmore Lake, The Mullet, Mayo, Ireland, on 14 December, and at Rosanes, Nøtterøy, Vestfold, Norway, from 27 December into January.

47 Long-billed Murrelet / Aziatische Marmeralk *Brachyramphus perdix*, Porumbacu de Jos, Transylvania, Romania, 23 December 2006 (János Oláh)

48 Pied-billed Grebe / Dikbekfuut *Podilymbus podiceps*, first-year, resting on the middle of a road at night, Corvo, Azores, 29 October 2006 (Vincent Legrand) cf Dutch Birding 28: 389, 2006

DIVERS TO GREBES The first diver *Gavia* for Cyprus was a **Black-throated Loon** *G. arctica* off Lay's Mile on 21 November. A **Yellow-billed Loon** *G. adamsii* stayed on Werbeliner See, Sachsen, Germany, from 26 December to at least 8 January. The first **Northern Fulmar** *Fulmarus glacialis* for continental European Russia was found moribund in a wood in Kirov province, c 900 km southeast of the White Sea, on 7 December. In the Azores, the ringed **Bermuda Petrel** *Pterodroma cahow* was again present in a burrow on Vila off Santa Maria during the night of 12/13 December; it was first discovered here on 17 November 2002 and it returned in 2003 (cf Bull Br Ornithol Cl 124: 202-206, 2004). The first **Great Shearwater** *Puffinus gravis* for Greece was photographed at sea 10 km south of Porto Lagos, Thrace, on 24 October (Birding World 19: 481, 2007). If accepted, one videoed off Nes, Ameland, Friesland, on 2 January will be the 15th for the Netherlands and the first since 1997 (when two were recorded on 23 February (tideline corpse) and 5 December 1997). A **Balearic Shearwater** *P. mauretanicus* off Paal 18, Terschelling, Friesland, on 22 December was the latest ever for the Netherlands. Other remarkable shearwater sightings included the first **Sooty Shearwater** *P. griseus* for Lithuania on 6 January and, in the Netherlands, several unseasonal **Manx Shearwaters** *P. puffinus*, including singles off Nes, Ameland, on 2 January and off Bloemendaal, Noord-Holland, on 7 January. Remarkably, a pair of **Northern Gannets** *Morus bassanus* bred successfully for the first time in a Mediterranean harbour near Marseille, France (the young fledged on 30 September). In Mauritania, **Long-tailed Cormorants** *Phalacrocorax africanus* were common in maritime areas of Banc d'Arguin with more than 150 on 8 December. A **Double-crested Cormorant** *P. auritus* stayed at Mosteiros, São Miguel, Azores, from 25 October to at least 27 November. A **Green Heron** *Butorides virescens* at Berre l'Étang, Bouches-du-Rhône, France, from 5 November to at least 14 January was the second for France and appears to be the same individual as the one at Amsterdam, Noord-Holland, from 25 April to 30 September (see, eg, Dutch Birding 28: 243, 2006). In Hungary, a juvenile **Greater Flamingo** *Phoenicopterus roseus* at Rétszilás fish ponds on 17 December may have been the same individual as the one in Fejér on 19-20 November. The fifth for Austria was an immature at Seewinkel on 30 November. A **Pied-billed Grebe** *Podilymbus podiceps* at Ria de la Villa, Villaviciosa, Asturias, from 27 December to at least 9 January was the fourth for mainland Spain.

RAPTORS TO RAILS A **Black-winged Kite** *Elanus caeruleus* was reported from Baden-Württemberg, Germany, on 2 December. A **Black-eared Kite** *Milvus lineatus* at Uusikaupunki rubbish dump from 28 June to 5 July 2006 and at Tampere rubbish dump the next day will be, if accepted, the first for Finland and north-western Europe. The first for Britain was a juvenile in Lincolnshire on 2-22 November and in Norfolk from 28 November through January (Birding World 19: 465-470,

2006). If accepted, a **Bateleur** *Terathopius ecaudatus* at Hula lake on 8 November will be the eighth for Israel. A **Long-legged Buzzard** *Buteo rufinus*, three **Greater Spotted Eagles** *Aquila clanga*, one **Lesser Spotted Eagle** *A. pomarina* and an adult **Steppe Eagle** *A. nipalensis* were in the Camargue, Bouches-du-Rhône, from December into January. In Italy, at least five wintering **Greater Spotted Eagles** and two **Saker Falcons** *Falco cherrug* remained into January. An *Aquila* eagle 11 km west of Tantan, Draa, Morocco, on 16 December may have been a **Tawny Eagle** *A. rapax belisarius* or, perhaps, a **Spanish Imperial Eagle** *A. adalberti*. The first **Merlin** *F. columbarius* for Madeira was a male at Paul da Serra on 1 and 4 December. An adult **Sora** *Porzana carolina* photographed at Lugar de Baixo on 4-5 December was the first for Madeira and the second both for Macaronesia and Portugal (the previous one was in the Azores on 14-16 November 1998). A first-winter **Little Crake** *P. parva* at the same site on 4 December was also the second for Madeira. The second and third **African Crakes** *Crex egregia* for Tenerife, Canary Islands, were adults found moribund at Radazul harbour, El Rosario, on 15 November and at Almeida, Santa Cruz, on 16 November (the first was an adult found dead in November 2001); there is one other WP record in the Cape Verde Islands of which details have not yet been published. An adult **Allen's Gallinule** *Porphyryla alleni* found at El Rocío marshes, Huelva, Spain, on 21 December was relocated on 4 January and still present on at least 17 January. In the Camargue, five **Western Swamp-hens** *Porphyrio porphyrio* were seen from the Pont des Tourradons, Étang du Charnier, and four at Marrais du Buisson Gros, Étang Scamandre, on 13 January. In the Azores, up to three **American Coots** *Fulica americana* remained at Lagoa das Furnas, São Miguel, and, on Flores, a first-winter stayed at Lagoa Seca on 22-25 December and an adult at Poço da Alagoinha on 23 December.

WADERS A **Greater Sand Plover** *Charadrius leschenaultii* near Ragusa, Sicily, from 15 December was the third or fourth for Italy. **Sociable Lapwings** *Vanellus gregarius* were found at the Tagus estuary, Portugal, on 12 November, at Messolongi wetlands, on 25 November (first-winter; the fourth for Greece), on Ouessant, Finistère, France, on 26 December, at Plouarzel, Finistère, on 31 December (first-winter), at Puydarrieux, Hautes-Pyrénées, France, on 1 January and in Coto Doñana, Spain, on at least 8 January. On 27 November, a flock of 27 was found at the Little Rann of Kutch in Gujarat, India. In the United Arab Emirates (UAE), three were staying in the Dubai pivot fields through December. During last summer, higher numbers than known were encountered during surveys in Kazakhstan and adjacent Russia, with 200 breeding pairs and flocks of up to 700 at migration sites (World Birdwatch 28 (4): 6, 2006). A **White-rumped Sandpiper** *Calidris fuscicollis* in Rheindelta, Vorarlberg, in mid-October was already the eighth for Austria. A **Long-billed Dowitcher** *Limnodromus scolopaceus* wintering at Augusta, Siracusa, Sicily, from 20 December was the

49 Ivory Gull / Ivoormeeuw *Pagophila eburnea*, adult, Langø Havn, Lolland, Denmark, 29 December 2006
(*Ole Krogh*)

50 Ivory Gull / Ivoormeeuw *Pagophila eburnea*, adult, Langø Havn, Lolland, Denmark, 30 December 2006
(*Chris van Rijswijk*)

51 Ross's Gull / Ross' Meeuw *Rhodostethia rosea*, first-winter, Loch Caolisport, Argyll, Scotland, 30 December 2006 (Steve Young/Birdwatch)

52 Glaucous-winged Gull / Beringmeeuw *Larus glaucescens*, third-winter, Gloucester, Gloucestershire, England, 15 December 2006 (John Sanders)

fifth for Italy. In the Netherlands, one was wintering at Twisk, Noord-Holland, from 24 December into January. In France, a first-winter was found at Saint-Denis du Payré, Vendée, on 3 January. Three were staying in England and two in Ireland this winter. The first **American Woodcock** *Scolopax minor* for the WP was a first-winter shot in Dordogne, France, on 28 October (Birding World 19: 493, 2006). In the Azores, two **Hudsonian Whimbrels** *Numenius hudsonicus* were reported from Ponta Delgada, São Miguel, on 5 January. In England, the wintering **Spotted Sandpiper** *Actitis macularia* at Hayle Estuary, Cornwall, remained throughout the period. In Madeira, two occurred during November-December. A **Nordmann's Greenshank** *Tringa guttifer* at 80 mile Beach WA from 2 December was the first for Australia. The first **Lesser Yellowlegs** *T flavipes* for Turkey was trapped at Kızılırmak delta on 28 November. The **Wilson's Phalarope** *Phalaropus tricolor* at Réserve Naturelle de Moëze, Charente-Maritime, France, remained from 7 October into January.

GULLS TO AUKS A first-winter **Ivory Gull** *Pagophila eburnea* stayed in Ayrshire, Scotland, from 13 December; it was taken into care on 3 January and died. On 16 December, an adult was seen on Askøy, Hordaland, Norway. The seventh for Denmark was an adult at Langø Havn, Lolland, on 27-31 December. A first-winter **Ross's Gull** *Rhodostethia rosea* was present in Argyll, Scotland, from 14 December to at least late January. At least five **Bonaparte's Gulls** *Larus philadelphia* were reported from Britain and Ireland this winter. On 24 October, a first-winter **Grey-headed Gull** *L cirrocephalus* was found at Oued Massa, Morocco. An adult **Laughing Gull** *L atricilla* turned up at Grafham Water, Cambridgeshire, England, on 19 November; probably the same individual was seen at Amwell, Hertfordshire, on 26-27 November. A first-winter turned up at Pensarn, Conwy, Wales, on 16 December. In Spain, a ringed individual remained at Albufera de Valencia from 19 September until at least 19 December; another flew past Punta de la Vaca, Lluanco, Gozón, Asturias, on 10 December. The first **Franklin's Gull** *L pipixcan* for Jan Mayen was an adult on 7 June 2006. In the Azores, up to two first-winters were seen at Ponta Delgada harbour, São Miguel, on 11-22 November. In Germany, a first-winter turned up in Sachsen on 22 November. A first-winter **Pallas's Gull** *L ichthyæta* at Jeziorsko reservoir, Lodz, on 19 December was the ninth for Poland this year. In Germany, a second-winter and a first-winter stayed in Sachsen from 12 November to 1 December and from 23 November to 10 December, respectively. The long-staying **Cape Gull** *L dominicanus vetula* on Zira, Banc d'Arguin, was again present on 8 December (it was first seen 1997). In Gloucestershire, England, a third-winter **Glaucous-winged Gull** *L glaucescens* was discovered at a landfill site on 15 December and trapped and ringed the next day (a blue ring with orange letters left and a metal ring right) but not seen since; if accepted, it constitutes the first for Britain and the third for the

WP (previous records were on El Hierro, Canary Islands, on 7-10 February 1992 and at Essaouira, Morocco, on 31 January 1995). In Iceland, a first-winter **American Herring Gull** *L smithsonianus* was found at Höfn on 27 December. A United Nations census of **Lesser Crested Tern** *Sterna bengalensis* in eastern Libya in the first week of August resulted in 6047 individuals with 3102 adults and 1950 young on Geziret Ghara and 42 adults and 18 young on Geziret Al Elba (the Mediterranean subspecies *S b emigrata* is distinctly larger and paler than the nominate in the Indian Ocean). The first **American Black Tern** *Chlidonias niger surinamensis* for Denmark was a first-year photographed at Hvide Sande, Ringkøbing, on 9-10 October (www.netflug.dk/pictures.php?id=showpicture&picture_id=14125). The adult **Forster's Tern** *S forsteri* north of Clogher Head, Louth, Ireland, stayed from 8 October until at least 9 December. A **Long-billed Murrelet** *Brachyramphus perdix* at Porumbacu de Jos, Transylvania, Romania, on 21-23 December was the third for Europe and the second this winter; previous ones were at Zollikon, Zürichsee, Switzerland, between 15 and 18 December 1997 and at Dawlish Warren, Devon, England, on 7-14 November (Birding World 19: 457-464, 2006, Dutch Birding 28: 373, 376, 379, 2006).

DOVES TO MOCKINGBIRDS The **Oriental Turtle Dove** *Streptopelia orientalis* at Fallköping, Västergötland, Sweden, was present for its second winter from 5 November through January (cf Dutch Birding 28: 379, 2006). The first for Denmark since 1987 was seen intermittently at Bække, Jylland, in December-January. The **Northern Hawk Owl** *Surnia ulula* at Biebrza marshes, Poland, from 30 October was again reported on 2 December. In England, a swift *Apus* picked up in New Romney, Kent, on 26 October and taken into care appeared to be a **Pallid Swift** *A pallidus* (there were only a few other reports of this species in north-western Europe this autumn; Birding World 19: 473-474, 2006, Dutch Birding 28: 379, 2006). A flock of 10 **Little Swifts** *A affinis* was seen at Silifke, Turkey, on 9 January. In Cyprus, an elusive **White-breasted Kingfisher** *Halcyon smyrnensis* from 3 September was last seen on 29 October. In the WP part (sensu BWP) of northern Mauritania, c 20 **Black-crowned Sparrow-larks** *Eremopterix nigriceps*, including at least one fledgling, were seen south of Choum on 3-4 December and a **Dunn's Lark** *Eremalauda dunnii* was c 23 km south of Bou'Lanour on 9 December. A **Red-rumped Swallow** *Cecropis daurica* flying past Kamperhoek, Flevoland, on 29 November was the latest ever for the Netherlands. In Italy, up to 22 **Richard's Pipits** *Anthus richardi* were found at the regular wintering site near the Gulf of Cagliari in mid-November. At Woerden, Zuid-Holland, the Netherlands, a **Blyth's Pipit** *A godlewskii* first noticed on 1 January was seen and heard well enough for identification on 21 January. An **Olive-backed Pipit** *A hodgsoni* occurred at El Cierrón, ria de Villaviciosa, Asturias, Spain, on 16-21 December. A **Meadow Pipit** *A pratensis* photographed on Heuksan on 21 December was the first for Korea. In Ireland, a

53 Isabelline Wheatear / Izabeltapuit *Oenanthe isabellina*, El-Abiar, Draa, Morocco, 16 December 2006 (Stuart Piner) 54 Franklin's Gull / Franklins Meeuw *Larus pipixcan*, adult, Jan Mayen, 7 June 2006 (Peter Zwitser) 55 Greater Sand Plover / Woestijnplevier *Charadrius leschenaultii*, first-year, Ragusa, Sicily, Italy, 18 December 2006 (Andrea Corso) 56 Allen's Gallinule / Afrikaans Purperhoen *Porphyryla alleni*, El Rocío, Huelva, Spain, 15 January 2006 (Chris Batty) 57 Bufflehead / Buffelkoepeend *Bucephala albeola*, female, Cabrito reservoir, Terceira, Azores, 19 november 2006 (Christian Cederroth) 58 Bufflehead / Buffelkoepeend *Bucephala albeola*, male, Loch of Snarrawoe, Unst, Shetland, Scotland, 22 November 2006 (Hugh Harrop)

59 White-rumped Sandpiper / Bonapartes Strandloper *Calidris fuscicollis*, Rheindelta, Vorarlberg, Austria, 15 October 2006 (Ernst Albegger)

60 Spotted Sandpiper / Amerikaanse Oeverloper *Actitis macularius*, Madalena, Pico, Azores, 2 November 2006 (Frédéric Jiguet) cf Dutch Birding 28: 389, 2006

61 Short-billed Dowitcher / Kleine Grijze Snip *Limnodromus griseus*, first-year, Lajes do Pico, Pico, Azores, 2 November 2006 (*Frédéric Jiguet*) cf *Dutch Birding* 28: 389, 2006

62 Franklin's Gull / Franklins Meeuw *Larus pipixcan*, adult, with Ruddy Turnstone / Steenloper *Arenaria interpres*, Jan Mayen, 7 June 2006 (*Peter Zwitter*)

63 Chimney Swift / Schoorsteengierzwaluw *Chaetura pelagica*, Corvo, Azores, 29 October 2006 (Vincent Legrand)
64 Daurian Shrike / Daurische Klauwier *Lanius isabellinus*, first-year, Rouxique, Pontevedra, Galicia, Spain, 1 November 2006 (Daniel López Velasco) **65** Black-throated Blue Warbler / Blauwe Zwartkeelzanger *Dendroica caerulescens*, first-winter female, Corvo, Azores, 24 October 2006 (Vincent Legrand) cf Dutch Birding 28: 389, 2006

66 Rose-breasted Grosbeak / Roodborstkardinaal *Pheucticus ludovicianus*, Corvo, Azores, 24 October 2006
(Vincent Legrand) cf Dutch Birding 28: 390, 2006

67 Summer Tanager / Zomertangare *Piranga rubra*, first-year, Corvo, Azores, 28 October 2006
(Vincent Legrand) cf Dutch Birding 28: 390, 2006

68 Red-flanked Bluetail / Blauwstaart *Tarsiger cyanurus*, first-winter male, Zandvoort, Zuid-Holland, Netherlands, 14 January 2007 (René van Rossum)

69 Desert Wheatear / Woestijntapuit *Oenanthe deserti*, Principina a mare, Toscana, Italy, 10 December 2006 (Daniele Occhiato)

70 Moussier's Redstart / Diademroodstaart *Phoenicurus moussieri*, male, Cabo de São Vicente, Algarve, Portugal, 15 December 2006 (Ray Tipper)

Red-throated Pipit *A cervinus* wintered at Rogerstown, Dublin, from 24 December to at least 6 January. If accepted, a **Rock Pipit** *A petrosus* photographed at Nesebr, Burgas, on 6 November will be the first for Bulgaria. A **Common Bulbul** *Pycnonotus barbatus* west of Fuengirola, Málaga, from the second week of January was the third for Spain. A first-winter **Grey Catbird** *Dumetella carolinensis* near Kallo, Oost-Vlaanderen, on 15-16 December was the first for Belgium (and c seventh for the WP).

THRUSHES A first-winter male **Red-flanked Bluetail** *Tarsiger cyanurus* at Zandvoort, Noord-Holland, on 3-4 January and again from 7 January onwards was the fifth for the Netherlands and the first twitchable since 1985. An adult male **Moussier's Redstart** *Phoenicurus moussieri* at Cabo de São Vicente, Algarve, from 11 November to at least 15 December was the first for Portugal. If accepted, a **Siberian Stonechat** *Saxicola maurus* near the Gulf of Cagliari in November will be the first for Sardinia. **Desert Wheatears** *Oenanthe deserti* turned up at Oristano, Sardinia, in mid-November, at Het Zwin, West-Vlaanderen, Belgium, on 9 December (found dead on 10 December), at Mörbyudd, Nynäs, Öland, Sweden, on 15 December, at Källmodamm, Karlskog, Värmland, Sweden, on 18 December, at De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, on 28 December (male), at Galtabäcks skär, Halland, Sweden, on 29 December and at Enfores de la

Vignolle, Camargue, on 7 January. In Italy, two males were wintering in Toscana and a female was at Marsala, Sicily. A **Dusky Thrush** *Turdus eunomus* at Pihlava, Pori, from 30 December to at least 7 January was the fifth for Finland. A **Song Thrush** *T philomelos* at Saint-Fulgence, Québec, Canada, on 11-17 November may be the first for North America.

WARBLERS In the WP part of northern Mauritania, 15 **Cricket Warblers** *Spiloptila clamans* were found south of Choum on 4 December and three c 20 km south of Bou'lanour on 7 December; the latter site is close to the Western Sahara border. A study of ringing data on **Aquatic Warbler** *Acrocephalus paludicola* found no significant decline in numbers migrating through Europe in the 1990s and showed that coastal areas of France are particularly important, with some locations vital for building up fat reserves whilst on migration (cf World Birdwatch 28 (4): 3, 2006). A photograph of the **Large-billed Reed Warbler** *A orinus* trapped at Laem Phak Bia in south-western Thailand on 27 March 2006 is published in *Handbook of the birds of the world* 11: 574, 2006 (cf Dutch Birding 28: 180, 2006); this species was known from only one specimen collected in Himachal Pradesh, India, in 1867 (Ibis 144: 259-267, 2002). A **Lesser Whitethroat** *Sylvia curruca* at the Nakdong estuary on 29 December was the fourth for Korea. A **Hume's Leaf Warbler** *Phylloscopus humei* stayed at Donmouth, Aberdeenshire, Scotland,

71 Dusky Thrush / Bruine Lijster *Turdus eunomus*, Pihlava, Pori, Finland, 6 January 2007
(Juha Niemi)

72 Dusky Thrush / Bruine Lijster *Turdus eunomus*, Pihlava, Pori, Finland, 3 January 2007
(Harry J Lehto)

73 Azure Tit / Azuurmees *Cyanistes cyanus*, Jätäri, Oulu, Finland, 29 December 2006
(Jari Peltomäki/Birdphoto.fi)

74 Azure Tit / Azuurmees *Cyanistes cyanus*, Jätäri, Oulu, Finland, 25 December 2006
(Ari Kakko)

75 Common Yellowthroat / Gewone Maskerzanger *Geothlypis trichas*, Corvo, Azores, 29 October 2006 (Vincent Legrand)

76 Black-throated Blue Warbler / Blauwe Zwartkeelzanger *Dendroica caerulescens*, first-winter male, Corvo, Azores, 28 October 2006 (Vincent Legrand) cf Dutch Birding 28: 389, 2006

on 12-30 December. The first for Switzerland turned up at Kreuzlingen, Thurgau, on 4 January.

BABLERS TO BUNTINGS Up to eight **Common Babblers** *Turdoides caudata* were located at Yacoub Boodai farm, Kuwait, from 31 December. An **Azure Tit** *Cyanistes cyanus* moving about with European Blue Tits *C. caeruleus* in Taskila, Oulu, from 6 December to at least 12 January was the 23d for Finland. A first-year **Daurian Shrike** *Lanius isabellinus* at Rouxique, Pontevedra, Galicia, from 30 October to 1 November was the fifth isabelline shrike (sensu lato) for Spain. An **Ashy Drongo** *Dicrurus leucophaeus longicaudatus* in Abu Dhabi on 16-19 December was the first for the UAE. In the Netherlands, at least 16 **House Crows** *Corvus splendens* were counted in the species' stronghold at Hoek van Holland, Zuid-Holland, on 17 December and 3 January. In the WP part of northern Mauritania, more than 65 **Desert Sparrows** *Passer simplex* were found c 20 km south of Bou' Lanouar on 7 and 9 December and more than 55 **Sudan Golden Sparrows** *P. luteus* south of Choum on 4 December. An adult female **Mealy Redpoll** *Carduelis flammea* trapped at Meijndel, Wassenaar, Zuid-Holland, on 13 November 2005, during an unprecedented invasion of this species in the Netherlands, appeared to have been ringed at Nenjiang in Heilongjiang province, north-eastern China, on 14 November 2004, at a distance of at least 8515 km; there are two previous recoveries in Europe of redpolls from Heilongjiang: one ringed on 4 October 2001 and trapped 50 km south of Oslo, Norway, on 10 February 2003 (Dutch Birding 27: 421, 2005) and one ringed on 22 March 2003 and trapped on 29 Decem-

ber 2004 west of Stockholm, Sweden. The third **Common Yellowthroat** *Geothlypis trichas* for the Azores and the second this autumn was photographed on Corvo on 29 October. A **Snow Bunting** *Plectrophenax nivalis* at Seosan on 18-19 December was the fourth for Korea. In Israel, 15 **Pine Buntings** *Emberiza leucocephalos* were discovered at Amasa in the Judean hills on 23 December.

For a number of reports, Birding World, Birdwatch, British Birds, Ornithos, www.azores.seawatching.net, www.birdguides.com, www.lauwersmeer.com, www.netfugl.dk and www.rarebirdalert.co.uk were consulted. We wish to thank Peter Adriaens, Peter Alfrey (Azores), Simon Aspinall, Hichem Azafaz, Chris Batty, Morten Bentzon Hansen, Max Berlijn, Keith Betton, Wijnand Bleumink (Vrs Meijndel), Richard Bonser, Greet Boomhouwer, Adrian Boyle, Hester Brouwer, David Camilleri, Andrea Corso (Italy), Pierre-André Crochet, Kris De Rouck, Jochen Dierschke, Hugues Dufourny, Enno Ebels, Lee Evans, Amine Flitti, Raymond Galea (Malta), Steve Gantlett, Steve Geelhoed, Barak Granit, George Gregory (Kuwait), Geert Groot Koerkamp, Marcello Grusso (Sardinia), Ricard Gutiérrez (Spain), Phil Hansbro, Bill Harvey, Peter Hellyer, Niklas Holmström, Park Jong-Gil, Olof Jönsson, Tony Kirkby, Tomek Kulakowski, André van Loon, Erik Maassen, Richard Millington, Dominic Mitchell, Nial Moores, Richard Moores, Killian Mullaney, Gert Ottens, Andrew Paterson, Yoav Perlman (IRDC), Stuart Piner, Nikos Probonas, Matthias Ritschard, Phil Round, Luciano Ruggieri, Michael Sammut, John Sanders, Nir Sapir, Dave Sargeant, Germain Savard, Dare Šere, Kim Shin-Hwan, Roy Slaterus, Brian Small, Michael Smith, Vladimir Sotnikov, Vincent van der Spek, Peter Stewart, Peter Symens, Jozsef Szabo, György Szimuly, Ray Tipper, Magnus Ullman, Roland van der Vliet, Rik Winters, Pim Wolf, Sergei Yeliseyev and Peter Zwitser for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands (arnoud.vandenbergh@planet.nl)

Marcel Haas, Hora Siccamingel 167, 9721 HD Groningen, Netherlands (m.haas@wpbirds.com)

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de periode **november-december 2006**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt. Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland, e-mail cdna@dutchbirding.nl. Hier-toe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres, of via de website van de DBA op www.dutchbirding.nl.

Nederland

GANZEN TOT KIEKENDIEVEN In het Oudeland van Strijen, Zuid-Holland, waren begin november 30 **Dwergganzen** *Anser erythropus* aanwezig en het aantal nam toe tot een maximum van 63 op 2 december; eind december werden er hier weer c 30 geteld. Andere goede plekken waren Tibma, Friesland, met negen op 8 november, de Korendijkse Slikken, Zuid-Holland, met vanaf 12 november zes en op 18 december negen, Polder Biert bij Simonshaven, Zuid-Holland, met acht op 24 december, en de polders ten noorden van Camperduin, Noord-Holland, met acht op 31 december. Verder werden nog c 25 'losse' exemplaren waargenomen. **Groenlandse Kolganzen** *A albifrons flavirostris* werden opgemerkt op 12 december in Polder Groot-Mijdrecht, Utrecht, en op 29 december bij It Heidenskip, Friesland. Er werden 31 **Roodhalsganzen** *Branta ruficollis* doorgegeven, de meeste in december. **Witbuikrotganzen** *B hrota* bleven schaars met 16 exemplaren, waaronder vijf op 30 december in de Bantpolder, Friesland, en er werden 10 **Zwarte Rotganzen** *B nigricans* gezien. De uitzonderlijk hoge aantallen **Krooneenden** *Netta rufina* bleven op een plas bij het Harderbos, Flevoland, met een maximum van 365 op 11 november. De aantallen namen daarna af, met begin december nog 165 en op 10 december nog maar 30. Elders op en rond de randmeren werden er 40 geteld op 2 december bij het Harderbroek, Flevoland, en op 9 december respectievelijk 150 bij Zeewolde, Flevoland, en 28 bij Polsmaten aan het Veluwemeer, Gelderland. De **Grote Tafeleend** *Aythya valisineria* van het Hoefijzermeer bij Castricum, Noord-Holland, werd gezien tot 24 november en weer in januari. Niet minder dan 11 **Witooegenden** *A nyroca* werden doorgegeven. Een mannetje **Buffelkopeend** *Bucephala albeola* werd op 4 november nog gezien op het IJmeer bij Muiden, Noord-Holland, en het mannetje van de Gaatkensplas bij Barendrecht, Zuid-Holland, keerde deze winter op 18 november terug en bleef tot in januari.

Een zekere 'escape' was het geringde exemplaar dat van 29 oktober tot 5 november verbleef bij Den Helder, Noord-Holland, en dit of een ander exemplaar werd op 22 december gezien bij Krabbendam, Noord-Holland. Eveneens van dubieuze origine was het paar **Bronskopeenden** *Anas falcata* op 26 november in de Jan Durkspolder, Friesland (in januari bleken hier zeven exemplaren te verblijven, waarvan enkele gekortwiekt). Op 31 december werd een **Amerikaanse Wintertaling** *A carolinensis* gemeld bij de Maasvlakte, Zuid-Holland. Een ongeringde maar zeer tamme **Marmereend** *Marmaronetta angustirostris* met 'verdachte' vleugels werd op 5 november en weer van 26 november tot 20 december gezien in een vaart bij Dirksland, Zuid-Holland. Een lang verblijvende en veelbezochte **Parelduiker** *Gavia arctica* zwom vanaf 27 november bij Braamt, Gelderland, met op 27 december zelfs twee. Een adulte **Ijsduiker** *G immer* die op 3 november werd gezien bij Druuten, Gelderland, raakte op 4 november bij Dodewaard, Gelderland, verstrikt in vistuig, werd gedogen en op 5 november losgelaten bij de Brouwersdam, Zuid-Holland. Vanaf 20 november tekende zich een uitzonderlijke influx af met niet minder dan 13 pleisterende onvolwassen exemplaren, waarvan een aantal tot in januari bleef. Van noord naar zuid waren de plekken: Eemshaven, Groningen; Harderhaven, Flevoland; Nijkerkersluis, Gelderland; Noordzeekanaal, IJmuiden; Brouwersdam, Zuid-Holland/Zeeland; Tholensegat, Zeeland; Neeltje Jans, Zeeland; Veerse Meer, Zeeland; Westkapelle, Zeeland; Budel-Dorplein, Noord-Brabant; Asselt, Limburg; Mookerplas, Limburg; en Swalmen, Limburg. In november en december vlogen er ook nog eens zes langs de kust. **Geelsnavelduikers** *G adamsii* werden gemeld op 16 december langsvliegend bij Ameland, Friesland, en op 26 december ter plaatse voor de kust bij Vlieland, Friesland. Een **Kuhls/Scopoli's Pijlstormvogel** *Calonectris borealis/diomedea* vloog op 5 november in gezelschap van een **Grauwe Pijlstormvogel** *Puffinus griseus* langs Nes op Ameland. Daarnaast werden in de eerste helft van november nog eens 40 Grauwe Pijlstormvogels gemeld, waaronder acht op 12 november langs Ameland. **Noordse Pijlstormvogels** *P puffinus* werden nog gezien op 5 november langs Texel, Noord-Holland, op 6 november op de Waddenzee bij Vlieland en op 21 en 22 december bij Scheveningen, Zuid-Holland. Een extreem late **Vale Pijlstormvogel** *P mauretanicus* vloog op 22 december langs Terschelling, Friesland. In totaal 17 **Stormvogeltjes** *Hydrobates pelagicus* vlogen op 1 november (drie) en 12 november langs Lauwersoog, Groningen, op 1 november ook langs Westkapelle, Zeeland, op 2 november (drie), 4 november en 12 november (twee) langs Den Oever, Noord-Holland, op 2 november ook langs Ameland, op 12 november langs de Eemshaven en op 13 november langs Katwijk aan Zee, Zuid-Holland, bij Koarnwerterstân (Kornwerderzand), Fries-

77 Ijsduiker / Great Northern Loon *Gavia immer*, juveniel, Harderhaven, Flevoland, 16 december 2006
(Michel Veldt)

78 Ijsduiker / Great Northern Loon *Gavia immer*, juveniel, Westkapelle, Zeeland, 29 december 2006
(Arie Ouwerkerk)

79 Ijsduiker / Great Northern Loon *Gavia immer*, juveniel, Asselt, Limburg, 27 november 2006
(*Otto Plantema*)

80 Ijsduiker / Great Northern Loon *Gavia immer*, juveniel, Harderhaven, Flevoland, 30 november 2006
(*Ronald Messemaker*)

land (twee), en bij Den Helder. Tot 14 november vlogen c 60 **Vale Stormvogeltjes** *Oceanodroma leucorhoa* langs, waaronder op 1 november drie en op 12 november één langs de Flevocentrale bij Lelystad, Flevoland. Vanaf 9 december volgden er nog eens 11. Er waren meer **Kuifaalscholvers** *Phalacrocorax aristotelis* dan gewoonlijk met niet minder dan 25, waaronder zes op 13 december bij het werkeland Neeltje Jans, Zeeland. Er werden negen **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* opgemerkt en nog eens vijf bij diergaarde Blijdorp in het centrum van Rotterdam, Zuid-Holland. Drie **Koereigers** *Bubulcus ibis* waren op 13 november kort ter plaatse ten noorden van Sliedrecht, Zuid-Holland. Van 19 tot 26 november pleisterde een exemplaar in de omgeving van Nieuw-Lekkerland, Zuid-Holland, van 29 november tot 2 december één met een onbekende groene ring bij de Rijnstrangen, Gelderland, op 30 november één bij Aagtekerke, Zeeland, en op 16 december één bij De Braakman, Zeeland. Erg late **Purperreigers** *Ardea purpurea* verbleven van 7 tot 29 november bij De Wilck bij Hazerswoude, Zuid-Holland, en op 30 november bij Terneuzen, Zeeland. In de Ackerdijkse Plassen, Zuid-Holland, was zelfs sprake van een poging tot overwinteren door een juveniel exemplaar, van 4 november tot in januari. Er was slechts één melding in deze periode van de **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* van Den Helder en wel op 13 december. Op 15 december vloog er één in zuidelijke richting langs Alkmaar, Noord-Holland. Buiten het gebruikelijke seizoen waren de waarnemingen van **Zwarte Vrouwen** *Milvus migrans* op 17 november bij Rijswijk, Zuid-Holland, op 18 november (gefotografeerd) bij Wormer, Noord-Holland, op 9 december bij Vleuten, Utrecht, en op 26 en 28 december bij Kamerik, Utrecht. Van **Rode Wouw** *M. milvus* kwamen nog negen meldingen in november en acht in december. Het gezin van drie **Zeearenden** *Haliaeetus albicilla* van de Oostvaardersplassen, Flevoland, bleef de gehele periode. Daarnaast waren er pleistersaars van 3 tot 27 november bij de Korendijkse Slikken, van 8 november tot 6 december in de Wieden, Overijssel, met op 10 november zelfs drie, en vanaf 9 november zeker twee bij het Drontermeer/Vossemeer, Gelderland/Flevoland. Daarnaast werden er nog eens 15 tot 20 doorgegeven, waarvan het merendeel op doortrek in november. Meldingen van zeer late **Grauwe Kiekendieven** *Circus pygargus* werden op 9 november bij Termunten, Groningen, en op 20 november bij Joure, Friesland, gedaan.

KRAANVOGELS TOT ALKEN Nadat in november kleine aantallen **Kraanvogels** *Grus grus* waren gezien volgde vanaf 27 november massale doortrek, zoals voor het laatst in de jaren 1980. In drie dagen tijd passeerden minimaal 30 000 en misschien wel meer dan 40 000 exemplaren. De windomstandigheden leken geen rol te spelen en daarom waren er ook vrijwel geen waarnemingen uit het westen. Hoewel de hoofdmacht door Limburg trok, werden er ook aanzienlijke aantallen gezien in de Achterhoek, Gelderland, de omgeving van Nijmegen, Gelderland, en het oostelijke deel van

Noord-Brabant. Voor zover bekend speelde de trek zich grotendeels overdag af en ook waren er hoge aantallen pleistersaars op de klassieke overnachtingsplekken. Zo verbleven er op 28 november 1125 bij De Hoort in Cranendonck, Noord-Brabant, en 2500 op 29 november bij de Deurnese Peel, Noord-Brabant. Het hoogste aantal doortrekkers op één dag en op één plek betrof ruim 4500 op 29 november langs de Kollenberg bij Sittard, Limburg. Na deze hausse volgden van 30 november tot 22 december nog 'slechts' 1300 exemplaren. Een **Strandplevier** *Charadrius alexandrinus* overwinterde vanaf 23 december bij de Brouwersdam en werd in januari vergezeld van een tweede. Een **Poelsnip** *Gallinago media* zou op 11 november zijn waargenomen op Vlieland. Een **Grote Grije Snip** *Limnodromus scolopaceus* foerageerde vanaf 24 december bij Twisk, Noord-Holland. De laatste **Grauwe Franjepoot** *Phalaropus lobatus* werd gezien op 28 november op het Schildmeer, Groningen. Het was een bijzonder goed najaar voor **Rosse Franjepoten** *P. fulicarius* met niet minder dan 62, voornamelijk in november. Na 9 december werden er alleen nog één of soms twee gezien bij IJmuiden. Twee adulte **Middelste Jagers** *Stercorarius pomarinus* vlogen op 1 november verrassend genoeg langs telpost Kwinteloien bij Veendaal, Utrecht. Een **Kleinste Jager** *S. longicaudus* vloog op 19 november langs Westkapelle. Apart was de **Grote Jager** *S. skua* die op 10 december de ganzen in een polder bij Bleskensgraaf, Zuid-Holland, de stuipen op het lijf joeg. Een leuke waarneming voor Drenthe was een **Drieteenmeeuw** *Rissa tridactyla* die op 1 november werd gezien bij het Leekstermeer. Tot 15 november vlogen nog 19 **Vorkstaartmeeuwen** *Larus sabini* langs de kust. **Baltische Mantelmeeuwen** *L. fuscus fuscus* werden gefotografeerd in Amsterdam, Noord-Holland, op 5 november, en in Groningen, Groningen, waar een in Finland gekleurd eind eerstejaars exemplaar op 8 december bij de meeuwenlaapplaats bij het Hoornse Meer werd gezien en vanaf 18 december tot in januari vrijwel dagelijks in de wijken Selwerd en Vinkhuizen, en af en toe weer op de slaapplaats. Een 15-tal **Grote Burgemeesters** *L. hyperboreus* werd gemeld, waaronder tot 3 december de adulte in Den Helder, de gehele periode maximaal drie in Katwijk aan Zee, waaronder de bekende subadulte, en nu en dan een eerste-winter in IJmuiden, soms in gezelschap van een eerstejaars hybride **Grote Burgemeester x Zilvermeeuw** *L. argentatus*. **Kleine Burgemeesters** *L. glaucooides* werden gemeld op 28 november bij Huisduinen, Noord-Holland, en op 11 december bij de Brouwersdam. De **Ringsnavelmeeuw** *L. delawarensis* van Tiel, Gelderland, bleef tot ten minste 28 december. Een **Witvleugelstern** *Chlidonias leucopterus* werd op 5 november nog gezien in het Noorderleeg, Friesland, een **Noordse Stern** *Sterna paradisaea* nog op 24 december in de Eemshaven en een **Visdief** *S. hirundo* nog op 10 december op Terschelling. **Zwarte Zee-koeten** *Cephus grylle* lijken steeds vaker voor te komen, met in deze periode waarnemingen van 9 november tot 10 december in de haven van West-Terschelling, Friesland, met van 24 november tot 9

81 Hybride Grote Burgemeester x Zilvermeeuw / hybrid Glaucous x European Herring Gull *Larus hyperboreus* x *argentatus*, eerste-winter, IJmuiden, Noord-Holland, 28 december 2006 (Mars Muusse)

82 Zwarte Zeekoet / Black Guillemot *Cephus grylle*, eerste-winter, West-Terschelling, Terschelling, Friesland, 26 november 2006 (Arie Ouwerkerk)

83 Hybride Grote Burgemeester x Zilvermeeuw / hybrid Glaucous x European Herring Gull *Larus hyperboreus x argentatus*, eerste-winter, IJmuiden, Noord-Holland, 29 december 2006 (Arnaud B van den Berg) **84** Kleine Alk / Little Auk *Alle alle*, IJmuiden, Noord-Holland, 4 november 2006 (Marc Guyt/Agami) **85** Rosse Franjepoot / Red Phalarope *Phalaropus fulicarius*, Texel, Noord-Holland, 26 november 2006 (René Pop) **86** Rosse Franjepoot / Red Phalarope *Phalaropus fulicarius*, Katwijk aan Zee, Zuid-Holland, 6 november 2006 (Menno van Duijn)

december zelfs twee, op 12 november langs Westkapelle, op 16 november langs Den Haag, Zuid-Holland, op 19 november langs de Maasvlakte, op 25 november langs Langevelderslag, Zuid-Holland, op 9 december langs Bloemendaal aan Zee, Noord-Holland, en op 13 december langs Camperduin. In de eerste dagen van november vlogen er opmerkelijk veel **Kleine Alken** *Alle alle* langs de kust. In totaal ging het in november om een kleine 600. Het hoogste aantal bedroeg 133 op 1 november langs Lauwersoog. Een leuke binnenlandwaarneming was die van zes op 1 november langs de Flevocentrale. Het maximum ter plaatse was 10 op 3 november bij IJmuiden. Langblijvers waren vanaf 2 november tot in januari maximaal vier op de Westkapelsche Kreek, Zeeland, en van 3 tot 25 november één in de Trintelhaven, Flevoland. Opmerkelijke anekdotes betroffen het exemplaar dat op 2 november gered werd van een hongerige snoek

bij Katwijk aan Zee en het exemplaar dat als prooirest van een Slechtvalk *Falco peregrinus* werd gevonden bij Roderwolde, Drenthe. Verspreid over de periode werden maar liefst 28 **Papegaaiduikers** *Fratercula arctica* gemeld, waaronder een opmerkelijke melding op 1 november langs de Dashorstdijk, Flevoland.

GIERZWALUWEN TOT GORZEN Op 20 november was er een melding van een **Huisgierzwaluw** *Apus affinis* in IJmuiden; was er eerder al een foto zonder beschrijving (Terschelling, op 17 mei 2001), nu is er dan een beschrijving zonder foto van deze potentiële nieuwe soort. Een **Hop** *Upupa epops* werd op 28 november gezien bij Beek, Limburg. Alle reguliere zwaluwen werden in december waargenomen: een **Oeverzwaluw** *Riparia riparia* op 29 december bij Moerdijk, Noord-Brabant, een **Boerenzwaluw** *Hirundo rustica* tot 8 december in Huizen, Noord-Holland, en een **Huis-**

87 Bruine Boszanger / Dusky Warbler *Phylloscopus fuscatus*, Castricum, Noord-Holland, 26 november 2006 (*Jan Visser*) **88** Siberische Tjiftjaf / Siberian Chiffchaff *Phylloscopus collybita tristis*, Huizen, Noord-Holland, 6 december 2006 (*Edwin Winkel*) **89-90** Woestijntapuit / Desert Wheatear *Oenanthe deserti*, mannetje, De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, 28 december 2006 (*Gertjan van Veldhuisen*)

zwaluw *Delichon urbicum* op 10 december in het Verdronken land van Saeftinge, Zeeland. Maar het bleef niet bij deze drie soorten want op 5 november werden twee **Rotszwaluwen** *Ptyonoprogne rupestris* gezien bij IJburg, Noord-Holland. Indien aanvaard zouden dit wel eens de eerste twee voor Nederland kunnen zijn. Hierna werden er nog eens twee gezien op 7 november bij Westenschouwen, Zeeland, en van 14 tot 24 november waren er maximaal twee aanwezig in Hoorn, Noord-Holland, die na een wat moeizame aanloop uiteindelijk door veel vogelaars werden bekeken. Tot slot trok op 29 november nog een bijzonder late **Roodstuitzwaluw** *Cecropis daurica* over Kamperhoek, Flevoland. De doortrek van **Grote Piepers** *Anthus richardi* leverde tot 28 november nog 11 exemplaren op. Met c 60 vanaf 2 november waren **Pestvogels** *Bombycilla garrulus* aan de schaarse kant. Een **Waterspreeuw** *Cinclus cinclus* was op 9 december aanwezig langs de Hierdensche Beek, Gelderland. Een

mannetje **Woestijntapuit** *Oenanthe deserti* werd op 28 december door een nietsvermoedende vogelaar gefotografeerd in De Tuintjes op Texel. **Cetti's Zangers** *Cettia cetti* zongen nog op 9 en 28 november bij Werkendam, Noord-Brabant, op 19 november en 23 december bij Zwijndrecht, Zuid-Holland, op 22 november bij Stellendam, Zuid-Holland, en nieuwe werden aangetroffen op 26 november bij de Kwade Hoek, Zuid-Holland, en op 2 december bij Strijensas, Zuid-Holland. Twee **Graszangers** *Cisticola juncidis* werden vanaf 19 november weer regelmatig waargenomen bij Zwijndrecht en een andere verbleef op 19 november bij Oostburg, Zeeland. Vanaf 2 november overwinterde de geringde **Braamsluiper** *Sylvia curruca* met kenmerken van **Vale Braamsluiper** *S c halimodendri* weer in de wijk Vinkhuizen in Groningen. Er waren uitzonderlijk late vangsten van een **Tuinfluitier** *S borin* op 8 november op Vlieland en van een **Fitis** *Phylloscopus trochilus* op 22 november bij Tegelen, Limburg. **Pallas'**

91 Rotszwaluw / Eurasian Crag Martin *Ptyonoprogne rupestris*, Hoorn, Noord-Holland, 18 november 2006 (Bas van den Boogaard) **92** Rotszwaluwen / Eurasian Crag Martins *Ptyonoprogne rupestris*, Hoorn, Noord-Holland, 18 november 2006 (Marc Guyt/Agami) **93** Roze Spreeuw / Rose-coloured Starling *Sturnus roseus*, eerstejaars, Hoorn, Noord-Holland, 1 januari 2007 (Dick Remelink)

94 Siberische Tjiftjaf / Siberian Chiffchaff *Phylloscopus collybita tristis*, Groene Glop, Schiermonnikoog, Friesland, 18 november 2006 (*Han Bouwmeester*) **95** Dwerggors / Little Bunting *Emberiza pusilla*, Katwijk, Zuid-Holland, 28 december 2006 (*Michel Veldt*) **96** Dwerggors / Little Bunting *Emberiza pusilla*, Katwijk, Zuid-Holland, 27 december 2006 (*Ies Meulmeester*)

Boszangers *P proregulus* werden vastgesteld op 4 november bij Wijk aan Zee, Noord-Holland, en in de AW-duinen, Noord-Holland (vangst), op 7 november bij Petten, Noord-Holland, op 14 november op Vlieland (vangst), op 16 november in Koarnwerterstân (vangst; de vogel bleef daar tot 19 november), en op 22 en 23 december in Leiden, Zuid-Holland. Tot 27 november werden nog vier **Bladkoningen** *P inornatus* opgemerkt. Een **Bruine Boszanger** *P fuscatus* werd op 26 november gevangen bij Castricum. Er werden acht **Siberische Tjifjaffen** *P collybita tristis* gevonden, waaronder één vanaf 18 november tot in januari in Huizen. Late **Kleine Vliegenvangers** *Ficedula parva* werden nog op 5 november in Gouderak, Zuid-Holland, op 7 november in de AW-duinen, en op 16 november in Den Helder ontdekt. Een groepje van 10 **Witkopstaartmezen** *Aegithalos caudatus caudatus* fladderde op 28 november rond in Munnekezijl, Friesland. **Taiga-boomkruipers** *Certhia familiaris* werden gemeld op 7 november bij Petten, op 11 november bij Alblasser-

dam, Zuid-Holland, op 12 november in Koudekerke, Zeeland, van 15 tot 28 november bij Hoogvliet, Zuid-Holland, en vanaf 29 december in Vinkhuizen in Groningen. De enige **Notenkraker** *Nucifraga caryocatactes* werd gemeld op 6 december bij Dieren, Gelderland. Een eerstejaars **Roze Spreeuw** *Sturnus roseus* verbleef van 28 december tot 1 januari in Hoorn, maar was volgens bewoners al vanaf begin november aanwezig. Een overvliegende **Dwerggors** *Emberiza pusilla* werd gemeld op 3 november bij Vlissingen, Zeeland, er was een vangst op 19 november in de AW-duinen en een plaatstrouw exemplaar verbleef vanaf 24 december in Katwijk aan Zee, op dezelfde plek waar er afgelopen winter en voorjaar ook één werd gezien. Naast een groep van 34 **Grauwe Gorzen** *E calandra* op 18 december bij Sibbe, Limburg, waren er groepjes van zes op 20 december bij Ellewoutsdijk, Zeeland, en van drie op 31 december bij Venlo, Limburg.

Ruud M van Dongen, Taalstraat 162, 5261 BJ Vught, Nederland
Remco Hofland, Aert van Neslaan 336, 2341 HN Oegstgeest, Nederland (remco.hofland@dutchbirding.nl)
Peter W W de Rouw, Schoolstraat 3-bis, 3581 PM Utrecht, Nederland

België

GANZEN TOT OOIEVAARS Een juveniele **Groenlandse Kolgans** *Anser albifrons flavirostris* die al enkele dagen in het Nederlandse deel van de Maasvallei verbleef, verscheen na verstoring door jagers op 29 december in Aldeneik, Limburg. In de Uitkerkse Polders, West-Vlaanderen, pleisterde nog tot 30 november een juveniele **Roodhalsgans** *Branta ruficollis*. Er werden **Casarca's** *Tadorna ferruginea* gezien in Stuivekenskerke, West-Vlaanderen, op 3 november; bij Elen, West-Vlaanderen (twee) en in Aldeneik op 26 november; in Lommel, Limburg, op 2 december; in Rijkervorsel, Antwerpen, (maximaal vijf) op 4 december; in Eke, Oost-Vlaanderen (drie) op 9 december; en in Duffel, Oost-Vlaanderen, op 23 december. Op 13 en 14 december was een adult mannetje **Amerikaanse Smient** *Anas americana* aanwezig in de Doelpolder Noord, Oost-Vlaanderen, en op 16 december werd deze vogel teruggevonden bij Kieldrecht, Oost-Vlaanderen. In Wilsele, Vlaams-Brabant, werd op 2 november een mannetje **Amerikaanse Wintertaling** *A carolinensis* opgemerkt. Op 19 plaatsen werden in totaal 32 **Krooneenden** *Netta rufina* gezien. Mannetjes **Witoog-eend** *Aythya nyroca* waren aanwezig in De Gavers in Harelbeke, West-Vlaanderen, (twee) van 1 november tot ten minste 17 december; bij Amay, Liège, op 3 en 4 november; op Blokkersdijk, Antwerpen, op 30 november; in Walem, Antwerpen, op 9 december; en op de Schelde in Temse/Tielrode, Oost-Vlaanderen, op 22 december. Vrouwtjes werden gezien in Geistingen, Limburg, van 12 tot 26 november; bij Rijkervorsel van 5 tot 15 december; in Zonhoven, Limburg, vanaf 24 december; en in de Beneden-Netevallei te Lier/Duffel, Antwerpen, tijdens de hele periode en een tweede van 17 tot 23 december. Een vrouwtje **Kleine**

Topper *A affinis* dat op 28 november in Het Hageven in Neerpelt, Limburg, verbleef was helaas gekleurringd en dus ontsnapt. In november werden 15 langstreckende **Parelduikers** *Gavia arctica* opgemerkt. Het startschot voor een kleine influx van **Ijsduikers** *G immer* viel op 18 november met waarnemingen in Neerpelt (vanaf 18 november); bij Mol, Antwerpen (adult van 25 november tot 3 december); in Geel-Ten Aard, Antwerpen (adult vanaf 10 december); in Maaseik, Limburg (vanaf 10 december); en bij Ruisbroek, Antwerpen (20 tot 29 december). Ander vlogen langs Zeebrugge, West-Vlaanderen, op 29 november en Oostende/Mariakerke, West-Vlaanderen, op 4 december. Met een totaal van slechts drie **Roodhalsfuten** *Podiceps grisegena* en vier **Kuifduikers** *P auritus* presteerden deze soorten ondermaats maar wellicht speelt het uitblijven van een koude winter hierin een rol. Met een telling van 100 **Noordse Stormvogels** *Fulmarus glacialis* langs Oostende op 20 december deed deze maand het bij deze soort beter dan het hele najaar samen! Langs De Panne, West-Vlaanderen, vloog op 1, 12 en 15 november telkens één **Grauwe Pijlstormvogel** *Puffinus griseus* en bij Oostende passeerde er één op 12 november. Op 1 november trok een **Noordse Pijlstormvogel** *P puffinus* langs Oostende en langs De Panne. **Vale Stormvogeltjes** *Oceanodroma leucorhoa* vlogen langs Mariakerke/Oostende op 1 november; langs De Panne op 1 (vijf), 12 en 15 november en langs Oostende (twee) op 20 december. Op 11 november trok een **Kuifaalscholver** *Phalacrocorax aristotelis* langs Zeebrugge en een juveniele verbleef op 12 november bij Oelegem, Antwerpen. De zes **Koereigers** *Bubulcus ibis* verbleven nog de gehele periode in de Rhillebroeken en bij De Blankaart in Woumen, West-Vlaanderen. Op 8 november werd er één gezien in de Bourgoyen in Gent, Oost-Vlaanderen; op 18 en 19

november verbleef een ontsnapte bij Oostkerke, West-Vlaanderen; en op 24 november vloog er één (mogelijk dezelfde) over Oostkamp, West-Vlaanderen. De hoogste concentraties **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* werden geteld bij De Blankaart in Woumen (11 op 2 december); Hensies, Hainaut (11 op 18 november); Lissewege, West-Vlaanderen (27 op 18 november); bij Brugge, West-Vlaanderen (11 op 17 december); in de Assebroekse Meersen, West-Vlaanderen (12 op 28 december); in Meetkerke, West-Vlaanderen (14 op 30 december); in Het Zwin in Knokke, West-Vlaanderen (32 op 18 november); en bij Sint-Kruis, West-Vlaanderen (34 op 9 december). **Grote Zilverreigers** *Casmerodius albus* waren tijdens deze periode opvallend talrijker dan Kleine; de hoogste aantallen waren aanwezig in het Schulensbroek, Limburg (negen op 10 en 27 december); Verrebroek, Oost-Vlaanderen (11 op 3 november); dezelfde 12 overvliegend in Willebroek, Antwerpen, en Lebbeke, Oost-Vlaanderen, op 26 november; bij Zonhoven (21 op 5 november); bij Roly, Namur (22 op 4 november); te Harchies-Hensies (30 op 18 november); en bij het Meer van Virelles, Hainaut (88 op 4 november). Bij deze soort waren de waarnemingen echter veel meer gespreid dan bij Kleine Zilverreiger. Tot 2 november verbleef de adulte **Purperreiger** *Ardea purpurea* nog op de Viconiakleiputten in Stuivekenskerke en op 21 december werd zelfs nog een juveniele opgemerkt bij Kapelle-op-den-Bos, Vlaams-Brabant. Een ontsnapte **Zwarte Ooievaar** *Ciconia nigra* verscheen op 15 december in Leuze-en-Hainaut, Hainaut, en op 22 december bij Herne, Vlaams-Brabant. Er werden nog 23 **Ooievaars** opgemerkt waaronder een groep van 11 over Hofstade, Vlaams-Brabant, op 17 november.

WOUWEN TOT ALKEN Een late **Zwarte Wouw** *Milvus migrans* vloog op 16 november over de Dender tussen Pamel, Vlaams-Brabant, en Okegem, Oost-Vlaanderen. In Vlaanderen werden tussen 11 november en 9 december nog op zes plaatsen **Rode Wouwen** *Milvus* waargenomen. In Wallonië waren er in totaal acht waarnemingen waaronder concentraties van zeven bij Ramecroix, Liège, op 8 november en negen boven het stort van Habay-la-Neuve, Luxembourg, op 9 december. Er werden **Ruigpootuizers** *Buteo lagopus* gezien in Lommel-Neerpelt op 1 november en 28 december; Wijtschate, West-Vlaanderen, op 2 november; en in Kalmthout, Antwerpen, op 31 december. De laatste **Visarenden** *Pandion haliaetus* vlogen over Lommel op 1 november; over Ingooigem, West-Vlaanderen, op 9 november; en over Tessenderlo, Limburg, op 12 november. Op 5 december werd een wel erg late **Kwartel** *Coturnix coturnix* opgestoten bij Petegem, Oost-Vlaanderen. Tijdens de eerste decade van november werden in Wallonië enkele 10-tallen **Kraanvogels** *Grus grus* opgemerkt. Op 11 november trokken er c 500 over Butchenbach, Liège; 2000 over Robertville, Liège; en 1300 over Rodt, Liège. Op 20 november was er een eerste waarneming in Vlaanderen met zes over Genk-Bokrijk, Limburg. Tussen 27 november en 2 december was er dan de lang verwachte trek golf met

97 Vorkstaartmeeuw / Sabine's Gull *Larus sabini*, juveniel, Oostende, West-Vlaanderen, 18 november 2006
(Kris De Rouck)

vele 1000en over Wallonië (maxima: 1055 over Have-lange, Namur, op 28 november, c 2000 over La Reid, Liège, en c 3700 over Roupage, Luxembourg, op 29 november) en enkele 1000en over Limburg (maximaal 1024 over Bree en 1116 over Maasmechelen op 28 november). Er was een kleine 'opleving' op 15 december met 33 over Maasmechelen en c 60 over Retie, Antwerpen. Daarbuiten was er een reeks gespreide waarnemingen van kleine groepjes. Een luid roepende **Grote Grijze Snip** *Limnodromus scolopaceus* vloog op 7 november laag over Wingene, West-Vlaanderen. Er trok een **Rosse Franjepoot** *Phalaropus fulicarius* langs Oostende en De Panne op 1 november. Een eerste-winter liet zich van 6 tot 17 december erg goed bekijken in de Bourgoyen in Gent. Op 1 november vlogen respectievelijk één en acht **Middelste Jagers** *Stercorarius pomarinus* langs Oostende en De Panne. De hele periode was goed voor 130 **Grote Jagers** *S skua*, waarvan 26 langs Oostende en 55 langs De Panne op 1 november. Op 1 november vloog er één langs Sint-Denijs, West-Vlaanderen, en op 5 november dook er één op bij Saint-Sauveur, Hainaut. Er werden nog 24 **Zwartkopmeeuwen** *Larus melanocephalus* genoteerd, waarmee de soort beter scoorde dan de gemiddelde 'winter'. Op 1 november vloog telkens één **Vorkstaartmeeuw** *L sabini* langs Mariakerke/Oostende, Nieuwpoort en De Panne. Van 12 tot 19 november was er de gelegenheid om een pleisterende in rui naar

98 Katvogel / Grey Catbird *Dumetella carolinensis*, Kallo, Oost-Vlaanderen, 16 december 2006
(Vincent Legrand)

99 Woestijntapuit / Desert Wheatear *Oenanthe deserti*, mannetje, Het Zwin, West-Vlaanderen, 9 december 2006
(Vincent Legrand)

eerste winterkleed te bekijken in de haven van Oostende. Op 2 november vloog een eerste-winter **Grote Burgemeester** *L hyperboreus* langs Oostende-Maria-kerke. De adulte bleef nog de hele periode in de haven van Oostende. Een **Zwarte Zeekoet** *Cephus grylle* trok op 1 november langs Oostende. Van 1 tot 5 november vond langs de kust een kleine influx plaats van **Kleine Alken** *Alle alle*: in totaal werden er 94 waargenomen (dubbelstellingen mogelijk), waaronder verschillende vondsten en c 20 langs Oostende op 2 november. Pleisterende exemplaren zwommen in Nieuwpoort van 2 tot 3 november en in Blankenberge, West-Vlaanderen, van 3 tot 5 november. Daarna vloog er op 12 november nog één langs De Panne. Op 22 november passeerde hier bovendien een **Papegaai-duiker** *Fratercula arctica*.

UILEN TOT GORZEN In totaal werden 15 **Velduilen** *Asio flammeus* waargenomen. Op 11 november verbleef bij Lommel kortstondig een **Hop** *Upupa epops*. Waarnemingen van **Middelste Bonte Spechten** *Dendrocopos medius* kwamen van Aalter, Oost-Vlaanderen; Bellem, Oost-Vlaanderen; Bilzen, Limburg (drie); Brasschaat, Antwerpen (twee); Grimingen, Oost-Vlaanderen (twee); Herselt, Antwerpen; Kortesseem, Limburg (twee); Laakdal, Limburg; Lubbeek, Vlaams-Brabant; Meldert, Oost-Vlaanderen; Zandbergen, Oost-Vlaanderen; en Zandhoven, Antwerpen. Een **Kortteenleeuwerik** *Calandrella brachydactyla* werd op 9 december opgestoten op de Zwinvlakte in Knokke. Er pleisterden tot 20 **Strandleeuweriken** *Eremophila alpestris* in Het Zwin op 3 december en vijf in Zeebrugge op 2 november. **Rouwkwikstaarten** *Motacilla yarellii* verschenen in de Achterhaven van Zeebrugge op 12 november; drie bij Veurne, West-Vlaanderen, op 16 december; en één in Kluzen, Oost-Vlaanderen, op 20 november. Op 28 november vlogen c 20 **Pestvogels** *Bombycilla garrulus* langs Nouvelles, Hainaut; later doken enkelingen op in Aalter op 25 december en in Desteltonk, Oost-Vlaanderen, op 28 december. Dé verrassing van de maand was een eerste-winter **Katvogel** *Dumetella carolinensis* bij de zeesluis van Kallo, Oost-Vlaanderen, op 15 december. Ook op 16 december foerageerde de vogel nog op de talrijk aanwezige bessen maar daarna was hij verdwenen. Het gaat om de zevende waarneming voor het West-Palaarctische gebied maar slechts de eerste echt twitchbare. De tweede 'vogel van de maand' was een eerste-winter mannetje **Woestijntapuit** *Oenanthe deserti* dat op 9 en 10 december in Het Zwin in Knokke verbleef maar er ook schielijk overleed in een konijnenhol. Op 2 november vloog nog een **Beflijster** *Turdus torquatus* over de Mechelse Heide in Maasmechelen en op 11 november volgde een laatste waarneming in Lier-Anderstad, Antwerpen. **Cetti's Zangers** *Cettia cetti* werden op tal van plaatsen aangevonden: in Damme, West-Vlaanderen (drie); De Panne; Harchies-Hensies (15+); Harelbeke (twee); Heist, West-Vlaanderen (vier); Kallo-Melsele; Longchamps, Namur;

Nieuwpoort; Ploegsteert, Hainaut (twee); Ruien, Oost-Vlaanderen (twee); Semmerzake, Oost-Vlaanderen; Stalhille, West-Vlaanderen (twee); Stuivekenskerke (vijf); Uiterkerke (twee); Willebroek (twee); Woumen (vier); en Zeebrugge (11). Voor **Graszangers** *Cisticola juncidis* kon men weer terecht in de Uiterkerkse Polders op 4 november; bij Grobbendonk, Antwerpen, tot 7 november; in Hulste, West-Vlaanderen, op 19 november; in Heist op 29 november; in Het Zwin in Knokke op 10 december; in de Bourgoyen in Gent op 29 december; in de Ilzermonding in Nieuwpoort (maximaal vijf); en in de Achterhaven van Zeebrugge (maximaal 18). Late **Braamsluipers** *Sylvia curruca* verschenen in De Haan op 4 november (ringvangst), in de Voorhaven van Zeebrugge op 15 november, en bij Willebroek op 18 november (ringvangst). Verrassend laat was de ontdekking van een **Grauwe Fitis** *Phylloscopus trochiloides* bij het station van Zeebrugge op 5 november. De vogel bleef tot 7 november en werd geringd. De mogelijkheid dat het toch een Swinhoes Boszanger *P plumbeitarsus* betrof is nog steeds niet geheel uitgesloten... Er werden nog **Pallas' Boszangers** *P proregulus* opgemerkt in het Visserskruis in Zeebrugge op 2 november en kortstondig in Nieuwpoort op 4 november. De laatste **Bladkoning** *P inornatus* van het jaar werd op 1 november geringd in Heultje bij Westerlo, Antwerpen. Tjiftjaffen *P collybita* met kenmerken van **Siberische Tjiftjaf** *P c tristis* werden opgemerkt in De Haan op 2 november (ringvangst); in Zeebrugge van 6 tot 18 november; bij Harchies op 9 en 29 november; en in Tongeren, Limburg, op 15 november (ringvangst). Telkens drie **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* werden waargenomen in Tienen, Vlaams-Brabant, van 2 tot 4 november; in Herentals, Antwerpen, op 3 november; en in Amay, Liège, op 26 november; deze laatste bleven tot ten minste 29 december. In totaal werden tijdens deze periode in Vlaanderen c 20 **Klapeksters** *Lanius excubitor* waargenomen en Wallonië deed er daar nog eens minstens 29 bij. De **Bonte Kraai** *Corvus cornix* zet zijn negatieve tendens door: er overwinterde slechts één vogel in Het Zwin in Knokke. Hier verbleven gedurende de periode één tot drie **Ijsgorzen** *Calcarius lapponicus*. Verder waren er van deze soort enkel novemberwaarnemingen: in Relegem-Asse, Vlaams-Brabant, op 1 november; Sint-Denijs op 2 november; Boekhoute, Oost-Vlaanderen, op 4 en 7 november; Lommel op 7 november; Gent (twee) op 14 november; Zeebrugge op 18 november; en Nieuwpoort op 27 november. Op 24 november pleisterde kortstondig een **Dwerggors** *Emberiza pusilla* bij de Oesterputbrug in Boekhoute.

De hulp van al diegenen die (hun) waarnemingen inspraken op de Natuurpunt-Vogellijn was hier onontbeerlijk. De Natuurpunt-Vogellijn is alleen vanuit België bereikbaar op het nummer 0900-00194 (EUR 0.45/min), de Natuurpunt-Inspreklijn is te bereiken op 0800-11194 (gratis). De Waalse gegevens werden in hoofdzaak geput uit de AVES-website.

Gerald Driessens, Pastoriestraat 16, 2500 Lier, België (gerald.driessens@natuurpunt.be)

Paul Coopmans died One of the leading ornithologists of the Neotropics, Paul Coopmans, died on 1 January 2007 in Belgium, after a brave battle of a year with cancer. Paul moved to the Galapagos Islands in the mid-1980s after graduating from zoology in Antwerp, Belgium, and, having been awe-struck by the biodiversity of Ecuador, set up home in Quito, where in recent years he lived with his wife Syama and son Nicolas. He then very rapidly became an authority on the birds of Ecuador, and soon gained an unsurpassed knowledge of bird vocalizations there. He spread his wings further, travelling extensively in much of the Neotropics, and soon became a respected authority in much of the region. Paul's almost superhuman ability to hear and recognize bird vocalizations was not only envied amongst his fellow birders, but also led to the discovery of at least two new species to science. Paul put his enormous talents to good use. He was a major contributor to the groundbreaking *Birds of Ecuador* field-guide, co-published many CDs of Ecuadorian bird sounds, and led more than 70 tours for Birdquest to many parts of the Neotropics, where he was able to share his knowledge and humour with countless other birders. Paul will be sorely missed by all birders and ornithologists that ever knew him. PETE MORRIS

New species of bush-warbler Although the presence of an unknown montane bird species in the Crown Prince Range, Bougainville Island, Papua New Guinea, had been noted since 1972, it was not until 2000 that the first specimens could be mistnetted. In 2006, this new bush-warbler species was described as **Odedi** *Cettia haddeni* (Lecroy, M & Barker, F K 2006. A new species of Bush-Warbler from Bougainville Island and a monophyletic origin for Southwest Pacific *Cettia*. *Am Mus Novitates* 3511: 1-20). The species is named after Don Hadden, ornithologist and photographer of the avifauna of Bougainville Island and the Solomon Islands, who has put considerable effort in the search for this new bush-warbler. The proposed English vernacular name, Odedi, is the same as the one used by the local residents.

The new species is morphologically distinguished from other *Cettia* species in the region by its large size (wing length and, especially, body mass), rounded wing, relatively short tail and longer and stronger tarsus, which are thought to reflect an evolution to more terrestrial habits. The distinctness was also confirmed by an analysis of a partial sequence of one nuclear gene and of a complete sequence of mitochondrial cytochrome b. A photograph of a specimen can be viewed at www.tc.umn.edu/~barke042/images/CC_Birds.2.jpg. The paper can be viewed at www.tc.umn.edu/~barke042/pdfs/Lecroy&Barker06.pdf. ANDRÉ J VAN LOON

New species of hanging-parrot The Philippine Hanging-parrot *Loriculus philippensis* comprises several races distributed over the Philippine archipelago. In the past, the birds on Camiguin Island have been attributed to the subspecies *L p apicalis*. However, recent study of a series of 23 museum specimens from Camiguin Island, collected already in the 1960s, has revealed that the Camiguin birds are significantly larger than nearby populations of *L philippensis* and that they, unlike all other *Loriculus* taxa, do not show sexual dimorphism in plumage coloration. The Camiguin population has therefore been described as a new species, **Camiguin Hanging-parrot** *Loriculus camiguinensis* (Tello, J G, Degner, J F D, Bates, J M & Willard, D E 2006. A new species of hanging-parrot (Aves: Psittacidae: *Loriculus*) from Camiguin Island, Philippines. *Fieldiana (Zoology)* NS 106: 49-57). A photograph of the new species can be viewed at www.eurekalert.org/multimedia/pub/311.php.

The current population size of Camiguin Hanging-parrot is not known but considering the small size of the island and the extensive deforestation that has occurred, it is argued that the status of the new species needs to be assessed urgently. ANDRÉ J VAN LOON

New species of liocichla On 12 January 1995, Ramana Athreya briefly saw a pair of unfamiliar liocichlas *Liocichla* at Eaglenest Wildlife Sanctuary, Arunachal Pradesh, India. Almost 10 years later, on 3 January 2005 and at the same location, he saw a flock of six birds and, later that day, again four birds at almost the same site; on 4 January 2005 again six birds were seen. From field sketches, they were provisionally identified as Emei Shan Liocichla *L omeiensis*, although the nearest known site of that species is at Emei Shan, Sichuan, China, 1000 km to the east. Efforts to trap the birds in 2005 failed. In 2006, the efforts were continued. On 9 April 2006, the song of the liocichla could be tape-recorded. Finally, on 21 and 25 May 2006, two birds were mistnetted. The first, probably a female, escaped after only a few photographs were taken. Fortunately, a second, probably a male, was trapped. This one was photographed extensively and a detailed description of its plumage was made. It was very different in plumage from sympatric Red-faced Liocichla *L phoenicea*. Although the plumage was similar to that of Emei Shan Liocichla, several differences could be noted. Based on these differences, its larger size and the distinctive vocalizations, this bird was recently described as a new species, **Bugun Liocichla** *Liocichla bugunorum* (Athreya, R 2006. A new species of *Liocichla* (Aves: Timaliidae) from Eaglenest Wildlife Sanctuary, Arunachal Pradesh, India. *Indian Birds* 2: 82-94).

After describing and photographing the bird trapped on 25 May 2006, it was released. This bird was designated as the holotype. Some tail-feathers, a second-

dary and the photographs have been deposited in the Bombay Natural History Society Museum at Mumbai (Bombay), India. The main reason for not collecting a full specimen was that this would have affected one of only three known breeding pairs at the type locality. The full paper, including photographs, can be viewed on www.indianbirds.in/images/IB%5B1%5D.2.4.Liocichla.pdf.

The species is named after the local Bugun tribe. This community participated and played a crucial role in the Eaglenest Biodiversity Project.

At present, Bugun Liocichla is only known from the type locality. Although this site has been visited frequently by ornithologists and birdwatchers, it is amazing that this liocichla with its colourful plumage and distinctive vocalizations remained unknown for so long. This may well indicate that the population, even at Eaglenest Wildlife Sanctuary, is very small. ANDRÉ J VAN LOON

100 Katvogel / Grey Catbird *Dumetella carolinensis*,
Kallo, Oost-Vlaanderen, 16 december 2006
(Patrick Beirens)

Katvogel te Kallo Op vrijdag 15 december 2006 arriveerde ik (Peter Symens) omstreeks 13:50 bij de sluis van Kallo, Oost-Vlaanderen, voor een werkvergadering van de Beheercommissie Natuurcompensaties Linkerscheldeover in het aanpalende sluisgebouw. Toen ik van de parking naar de ingang van het gebouw liep werd mijn aandacht getrokken door een zacht, klagend *mèèuw*, dat herhaaldelijk weerklonk vanuit een plantsoen met lage sierheesters tussen het sluisgebouw en de sluis. Deze roep leek in eerste instantie op het geklaag van een jonge kat maar had een hese, ietwat gaaiachtige bijklank, waardoor hij verdacht veel leek op de typische roep van een Katvogel *Dumetella carolinensis* zoals ik me die herinnerde van verschillende reizen naar Noord-Amerika. Deze gelijkenis – hoe onwaarschijnlijk ook – was zo treffend dat ik besloot om voor alle zekerheid snel even de struiken van dichtbij te checken. Toen ik het plantsoen benaderde vloog plotseling vlak voor mijn neus een forse, grijze zangvogel uit het struikgewas op, die zich vervolgens open en bloot in de top van de struiken neerzette, op amper 6 m afstand. Het silhouet van een kleine lijster met lange staart en enigszins afhanginge vleugels, het grijze verenkleed en de donkere kopkap lieten geen enkele twijfel: dit was wel degelijk een Katvogel! En daar sta je dan, helemaal alleen en – erger nog – zonder verrekijker, telescoop of fototoestel, totaal onverwacht oog in oog met een Noord-Amerikaanse zangvogel die minder dan 10 keer als dwaalgast in Europa en nooit eerder in België is waargenomen... Gelukkig had ik wel mijn gsm op zak en snel belde ik Gerald Driessens, coördinator van de Natuurpunt Vogellijn, om deze ontdekking onmiddellijk via het gsm-netwerk te laten verspreiden.

Nu het nieuws uit was, besloot ik koste wat het kost deze vogel in het oog te houden totdat iemand de waarneming kon bevestigen. In die zin verwittigde ik dan ook de mensen die in het sluisgebouw op mij zaten te wachten met de melding dat ik 'iets later naar de vergadering zou komen omdat ik vlak voor hun kantoorgebouw naar een nieuwe vogelsoort voor

België stond te kijken'. Binnen een minuut stond het hele gezelschap van deze vergadering buiten, en gelukkig had één van hen, de lokale natuurwachter Bjorn Deduytsche, wél een verrekijker bij zich. Ondertussen liet de Katvogel zich nog steeds opvallend gemakkelijk en vaak van zeer dichtbij bewonderen. Hij was zeer beweeglijk en zat meestal alert en volledig open in de top van de lage struiken en op een elektriciteitskast. Daarbij liet hij zijn vleugels lichtjes afhangen en hield hij steeds zijn staart schuin omhoog, zodat met de verrekijker ook de roodbruine onderstaartdekveren konden worden gezien. Hij maakte een opgewonden indruk, wipte geregeld met zijn staart, riep voortdurend, en vloog geregeld over afstanden van 10-20 m van de ene naar de andere kant van het plantsoen. Nu en dan verdween hij daarbij voor korte tussentijd in de dichte struiken.

Een kwartier later kwamen ook Louis Verstrepen en Norbert Willaert ter plaatse. Zij reden juist door de Liefkenschoktunnel toen het bericht op hun gsm verscheen. Hun eerste reactie van 'dat zal wel een vergissing zijn' werd zeer snel herzien toen ook zij direct bij hun aankomst de vogel in beeld kregen. Eindelijk was er een telescoop ter plaatse en kon hij in meer detail bekeken worden: ongeringd, een gave staart, gave vleugeltoppen, geen zichtbare mankementen in het verenkleed, geen accidentele rui, geen vergroeiingen aan snavel of nagels, kortom geen enkele klassieke indicatie van een ontsnapte kooivogel...

Inmiddels was ook Geert Spanoghe gearriveerd, die er in slaagde om de eerste foto's te maken. Deze foto's bevestigden de eerder op het terrein gemaakte vaststelling dat de vogel een gedeeltelijke rui had ondergaan, met oude, bruinachtige slagpennen, nieuwe dekveren en verschillende generaties tertiërs, wat wijst op een eerste winterkleed. Op deze foto's – de enige die genomen werden bij zonnig weer – vertoont hij voorts een bruinachtige tint op de grijze bovendeelen, zwakke strepen en vlekken op borst en flanken, bruinachtige ran-

den aan de kopkap, een vleeskleurige tint op de tarsi, en een donkere bruinachtige iris (zeker niet roodbruin), allemaal kenmerken die in *The birds of the Western Palearctic 5* (Cramp 1988) worden toegeschreven aan een eerstejaars vogel. Hoelang deze leeftijdskenmerken bruikbaar blijven in het najaar is evenwel niet af te leiden uit deze referentie, maar in de *Field guide to the rare birds of Britain and Europe* (Lewington et al 1991) wordt – naast het ruiptroon – ook de bruine kleur van de iris als kenmerkend voor een eerste-winter genoemd.

Even later vloog de vogel plotseling naar de overkant van de sluis en verdween in een populierenbos met een dichte ondergroei van 2 m hoge wilde ligusterstruiken. En daarmee veranderde voor velen wat aanvankelijk een belachelijk gemakkelijke twitch leek in een moeizame zoektocht naar een verder zwijgzame vogel die meestal zijn reputatie van 'skulker' alle eer aandeed. Gelukkig werd hij vrij snel terug gevonden, eerst in een houtkant langs de rand van het bos en later ook even in de top van een geïsoleerd bosje, zodat iedereen van de c 40 vogelaars die inmiddels waren toegesnelde toch minstens een glimp kon opvangen voordat hij terug in de dichte ondergroei van het bos verdween.

De volgende ochtend werd de vogel reeds in het eerste daglicht opnieuw aangetroffen in diezelfde houtkant langs de westrand van het bos. Ondanks de korte waarnemingsafstand (2-3 m) slaagde hij er toch geregeld in om zich voor langere periodes volledig aan het zicht van de vele aanwezige Belgische en een paar Nederlandse vogelaars te onttrekken. Na een uurtje verdween hij weer in de dichte ondergroei van het bos, waarin hij pas in de late namiddag werd teruggevonden. In de avondschemering vloog hij terug naar de overkant van de sluis. Op zondag 17 december werden alle bosjes en struiken aan beide zijden van de Kallosluis door 10-tallen vogelaars uit België, Duitsland, Frankrijk en Nederland doorzocht, doch tevergeefs: de vogel was gevlagen...

Indien aanvaard door het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité (BAHC) betreft dit het eerste geval van Katvogel voor België en de Benelux en slechts het zevende geval voor Europa. Eerdere waarnemingen waren op de Canarische Eilanden en de Kanaaleilanden en in Duitsland (twee), Ierland en Wales. Voorts is er een geval bekend van een Katvogel die per schip aankwam in de haven van Portsmouth, Engeland, doch die het vertikte om het schip daar te verlaten en vervolgens zijn bootreis voortzette richting Middellandse Zee, waar hij uiteindelijk pas ter hoogte van Malta het schip zou hebben verlaten.

Over de herkomst van de vogel in Kallo werd intussen naar goede Vlaamse gewoonte al heel wat gespeculeerd. Hij was een eerstejaars, ongeringd en vertoont de geen enkele aanwijzing, afwijkend kenmerk of typische beschadiging die eenduidig een ontsnapte kooivogel zouden suggereren. Voorts is er tot op heden ook geen concreet geval van deze soort in gevangenschap aangetoond. In die zin geniet hij het voordeel van de twijfel en kan hij tot nader order als 'wild' beschouwd worden. Echter, de locatie van de waar-

neming – vlakbij de toegangssluis van een ver in het binnenland gelegen wereldhaven – doet ernstig vermoeden dat deze Noord-Amerikaanse middellangeafstandstrekker hier eerder per schip dan op eigen vleugels verzeild is geraakt. Momenteel wordt onderzocht welke schepen in de periode van 1-15 december vanuit Amerika via de sluis van Kallo in de Waaslandhaven zijn aangekomen. Over de resultaten van deze zoektocht – positief of negatief – zal in het eerstvolgende nummer van *Natuur.oriolus* (maart 2007) worden gerapporteerd. PETER SYMENS & GEERT SPANOGHE

GREY CATBIRD In the afternoon of 15 December 2006, a first-year Grey Catbird *Dumetella carolinensis* was discovered at Kallo, Oost-Vlaanderen, Belgium. It was also regularly seen on 16 December, remaining present until sunset. It could not be relocated the next day. The bird did not show any obvious signs of being an escapee from captivity. However, since Kallo is very close to the large international harbour of Antwerpen, Antwerpen, ship assistance has to be taken into consideration as a serious possibility. At this moment, a list is being prepared of ships coming directly from America that have passed Kallo on their way to Antwerpen harbour. The results of this investigation will be published as soon as it is completed.

Blauwstaart in Zandvoort Al op de derde dag van het nieuwe jaar bracht een totaal onverwachte soort vogelend Nederland in rep en roer. Op woensdag 3 januari 2007 liep ik met mijn hond Skip het dagelijkse rondje door het Kraaienveld, de duinen grenzend aan de zuidrand van Zandvoort en aan de noordrand van de Amsterdamse Waterleidingduinen, Noord-Holland – op een steenworp afstand van het huis waar ik met mijn familie pas sinds april 2006 woon. Ik wist dat het een goede plek was om te wonen en dat ik vroeg of laat 'iets goeds' zou vinden. De dag ervoor had ik in een groepje mezen twee Tjiftjaffen *Phylloscopus collybita* en een Vuurgoudhaan *Regulus ignicapilla* gezien. Een dag later hoopte ik gewapend met mijn verrekijker het groepje weer te vinden om te kijken of er nog iets leukers bij zat. Om c 10:30 zag ik in het kleine volkstuinje in de achterste hoek iets scharrelen. De eerste vogel van de dag bleek een geringde Tjiftjaf. Deze vloog in een berk en daar werd mijn aandacht getrokken door een ander vogeltje. Kijker erop en... Blauwstaart... Blauwstaart... BLAUWSTAART?!! Licht misselijk van een draaiende maag zag ik het echt goed; een Blauwstaart *Tarsiger cyanurus*! Hij bleef een minuutje zitten, open en bloot, recht van voren te bekijken. Kalm blijven en alles even op een rijtje zetten: grote witte oogring, lichte langwerpige keelvlak, oranje flanken.... Nog steeds een Blauwstaart. Alleen door de houding geen blauw in de staart te zien... De vogel vloog naar de grond en ik kon hem zo snel niet terug vinden. Bellen! Roy Slaterus... voicemail. Pieter Thomas... voicemail. Paniek! Pieter belde gelukkig direct terug vanaf zijn werk. 'Pieter, ik heb net een Blauwstaart gevonden'. Ik weet niet meer wat hij als eerste zei maar er kwam veel gevloek. Hij kon écht

101 Blauwstaart / Red-flanked Bluetail *Tarsiger cyanurus*, eerste-winter mannetje, Zandvoort, Zuid-Holland, 8 januari 2007 (*Christiaan Giljam*)

102 Blauwstaart / Red-flanked Bluetail *Tarsiger cyanurus*, eerste-winter mannetje, Zandvoort, Zuid-Holland, 8 januari 2007 (*Willem Pompert*)

niet weg van zijn werk. De vogel vloog weer in de berk en Pieter moest nu een live-verslag aanhoren van wat ik aan de vogel zag – maar weer geen blauwe staart. Nog meer gevloek... Hij vloog weg en landde even in een vlier aan de rand van het bosje; ik dacht nu in een flits iets blauwgrijs op de stuit te zien maar kon de staart nog steeds niet bekijken. Vervolgens vloog hij het dennenbos in. Ik had geen idee hoe ik moest piepen. Pieter wilde de waarneming wel met code 'zeker' doorpiepen – ondanks het feit dat ik nog steeds geen blauwe staart had gezien! Om 10:46 verscheen de melding op de semafoons.

Ik liep snel naar huis, foto- en videospullen halen, hond dumpen, en ondertussen Max Berlijn bellen. Ik wist dat hij op wintersport in Oostenrijk was, maar toch... Nu werd ik echt misselijk. Een megasoort, een lifer, een langverwachte droomsoort, in mijn eigen 'achterduin' en dan ook nog zelf ontdekt! 'Dat worden meer dan 200 vogelaars', dacht ik. Thuis aangekomen vertelde ik mijn vriendin van mijn ontdekking – ze dacht dat ik gek was geworden! Nog even de vogellijn ingesproken met uitleg over de exacte plek. Snel weer terug. Uiteraard was er nog niemand aanwezig. Na c 15 lange minuten kwam toch Pieter als eerste aan. Binnen het uur waren er c 20 vogelaars en even na 12:00 werd de Blauwstaart door Jeroen de Bruyn teruggevonden in een aangrenzende tuin. Gelukkig! Nu ging het snel, de vogel werd weer teruggevonden in het dennenbos, vloog vervolgens opnieuw naar de tuin en kon hier geruime tijd worden gezien, af en toe besjes etend van een Kardinaalsmuts *Euonymus europaeus* of foeragerend op de grond. Eindelijk werd ook de blauwe staart gezien en werd hij door Arnoud van den Berg voor het eerst fotografisch vastgelegd. Later in de middag kon ik hem zelf vier seconden op video vastleggen. Ook Chris van Rijswijk slaagde erin nog een aantal foto's te maken.

Niet iedereen slaagde erin de Blauwstaart op de eerste dag in beeld te krijgen, omdat die zich in de loop van de middag in een uitgestrekt terrein met Duindoorns *Hippophae rhamnoides* steeds moeilijker liet zien. Gelukkig kregen zij een herkansing op 4 januari, toen hij vanaf c 09:30 enige tijd langs het pad en in de volkstuin aanwezig was en daarna af en toe werd gezien. Het bleef voor veel vogelaars echter bij korte waarnemingen.

Na een zeer heldere nacht met een volle maan kon hij de volgende dag niet worden teruggevonden door c 60 vogelaars. Ook zaterdag werd gezocht maar zonder resultaat. Verbazingwekkend genoeg werd hij op zondagochtend 7 januari toch weer teruggevonden in het duindoornstruweel door Rogier Karskens en Diederik Kok. Diederik was net terug van een weekje Cyprus en wilde toch nog zijn geluk beproeven. En hoe! Hij werd schitterend gezien en gefotografeerd; ook werd de roep opgenomen en werd er iets van zang geconstateerd. Later op de dag werd hij weer een stuk lastiger maar veel mensen slaagden er in om alsnog (of soms opnieuw) een kortere of langere blik op de vogel te werpen. Op maandag 8 januari zag ik hem zelf weer met een klein clubje vogelaars, vaak bovenin een

103 Blauwstaart / Red-flanked Bluetail *Tarsiger cyanurus*, eerste-winter mannetje, Zandvoort, Zuid-Holland, 8 januari 2007 (Leo J R Boon/Cursorius)

Kardinaalsmuts besjes etend, en konden diverse fotografen en ikzelf hem schitterend vastleggen op foto en video. Vanaf die datum werd hij tot ten minste 21 januari dagelijks gezien door vele bewonderaars en fotografen. Op basis van enig blauw op de kleine vleugeldekveren bij de vleugelboeg en de lichte binnenkant van de bovensnavel (beide alleen op sommige foto's zichtbaar) kon hij worden gedetermineerd als eerste-winter mannetje.

Dit is het vijfde geval voor Nederland, de tweede veldwaarneming en het eerste geval voor het vasteland. De vorige veldwaarneming betrof een exemplaar op Texel, Noord-Holland, op 29 september 1985. Verder zijn er drie ringvangsten: 16 oktober 1967, Texel; 11-16 oktober 1999, Vlieland, Friesland; en 5 november 2001, Schiermonnikoog, Friesland. Er is in Noordwest-Europa maar één eerder wintergeval bekend, bij Hannover, Nedersachsen, Duitsland, in januari-februari 2006. LEO J R BOON

RED-FLANKED BLUETAIL From 3 to at least 21 January 2007, a first-winter male Red-flanked Bluetail *Tarsiger cyanurus* stayed near Zandvoort, Noord-Holland, the Netherlands, and was seen by several 100s of birders. This is the fifth record, the second field record (after one in September 1985) and the second winter record for north-western Europe.

Grote Barmsijs met ring uit Noordoost-China in Meijndel

Voor het eerst sinds 1996 tekende zich in Nederland vanaf de tweede decade in november 2005 een invasie van Grote Barmsijsen *Carduelis flammea* af. Er werden maar liefst 8646 exemplaren geringd, met name bij ringstations langs de kust. Het ringstation van Meijndel, Wassenaar, Zuid-Holland, wist er 920 van een ring te voorzien. Op 13 november 2005 ringden Wijnand Bleumink en Maarten Verrips en hun assistenten Cocky Boelen, Vincent van der Spek en Wouter Teunissen tijdens een van de beste vangdagen van het jaar in totaal 251 vogels waaronder 183 Grote Barmsijsen. Een adult vrouwtje bleek al geringd met een onbekend type ring. In tegenstelling tot de in West-Europa gebruikte ringen was deze niet rond en zilverkleurig, maar driehoekig en koperkleurig. Groot was de consternatie toen de letters C H I N A zichtbaar werden. Na zorgvuldig aflezen en overtekenen van de Chinese tekens en gelukkig voor ons ook leesbare letters werd de vogel gemeten, gewogen en samen met de ring gefotografeerd. Een duidelijk verschil in maten of uiterlijk met andere vogels was er niet (in China komt net als in de rest van Eurazië en Noord-Amerika de nominaat *C f flammea* voor).

In januari 2007 kwam de 'verlossende' terugmelding: de vogel was geringd als vrouwtje op 14 november 2004 in Nenjiang in de provincie Heilongjiang in Noordoost-China (49°N, 125°O). De afstand naar Meijndel is ten minste 8515 km. De leeftijd was niet opgegeven. Deze vangst betekent de eerste bevestigde controle van een in China geringde wilde vogel in Nederland en suggereert sterk dat sommige vogels uit

het noordoosten van China op eigen kracht naar Nederland kunnen komen. Er zijn twee eerdere vergelijkbare gevallen in Europa: op 4 oktober 2001 werd een Grote Barmsijs 50 km ten zuiden van Oslo, Noorwegen, gevangen die op 10 februari 2003 was geringd in Heilongjiang (Dutch Birding 27: 421, 2005) en op 29 december 2004 werd ten westen van Stockholm, Zweden, een exemplaar gevangen dat op 22 maart 2003 eveneens in Heilongjiang was geringd (op een afstand van 6670 km) (www.fugle-natur.dk/index.php?id=nyheder&s=nyheder&m=visning&nyhed_id=33). Binnen de ringgroep Meijndel wordt gewerkt aan een uitvoerig verhaal over de barmsijsinvasie en deze bijzondere terugvangst. VINCENT VAN DER SPEK, MAARTEN VERRIPS & VRS MEIJNDEL

MEALY REDPOLL FROM NORTH-EASTERN CHINA On 13 November 2005, during a large Mealy Redpoll *Carduelis flammea* invasion, an adult female wearing a Chinese ring was trapped at ringing station Meijndel, Wassenaar, Zuid-Holland, the Netherlands. In January 2007, the ringing data were received: it was ringed as a female on 14 November 2004 at Nenjiang in Heilongjiang, north-eastern China (49°N, 125°E), at a minimum distance from Meijndel of 8515 km. There are two previous recoveries in Europe of Mealy Redpolls from north-eastern China: one trapped 50 km south of Oslo, Norway, on 10 February 2003 (ringed in Heilongjiang on 4 October 2001) and one trapped west of Stockholm, Sweden, on 29 December 2004 (ringed at a minimum distance of 6670 km also in Heilongjiang).